

Naročnina mesečno
25 Din, za ino-
zemstvo 40 Din — o-
deljska izdaja o-
loletno 96 Din, za
inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v
Kopitarjevi ul. 6/III

SLOVENE

Telefoni uredništva in uprave: 40-01, 40-02, 40-03, 40-04, 40-05

Izhaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku

Cekovni račun:
Ljubljana številka
10.650 in 10.349 za
inserate.

Uprava:
Kopitarjeva ulica
številka 6.

Mir med Finsko in Sovjetsko Rusijo

Včeraj zjutraj je bila v Moskvi podpisana mirovna pogodba, opoldne pa so bile na vsej fronti ustavljene sovražnosti — Narodno žalovanje po vsej Finski

Kako je nepričakovano prišel sovjetski oboroženi napad na Finsko, skoraj prav tako se je nepričakovano med obema državama končala čisto svojevrsna vojna. Svojevrsna pravimo, ker so Sovjeti ves čas izjavljali, da s Finsko sploh niso v vojnem stanju, češ da poznajo le eno zakonito finsko vladno, namreč ono finskega komunističnega Kuusinen, ki so jo Sovjeti s seboj pripeljali in nastanili v finskem mestu Terijokiju iz s katero so seveda živeli v najboljšem razmerju. Toda po zelo krvavi vojni, ki je trajala od 30. novembra 1939 do 13. marca 1940 — torej 103 dni — in ki je zahtevala po približnih cenitvah na finski strani 50.000 in na sovjetski 400.000 žrtev, Sovjeti niso sklenili miru s Kuusinenovo vlado, katero so mirno pustili pasti, ampak z ono pravo finsko vlado v Helsinkih, ki so jo vse do mirovnih pogajanj ignorirali.

Pobudo za sklenitev miru je dala Sovjetija, in sicer je že 22. februarja sovjetski poslanik v Londonu Majski zaprosil angleško vladno, da bi posredovala v Helsinkih v svrhu sklenitve miru. Sovjetski mirovni pogoji so bili takšni, da jih Anglija Finski niti sporočiti ni hotela. Toda Sovjeti so istočasno naprosili tudi Švede za posredovanje in ti so to radi storili. Tako so se mirovna pogajanja pričela v Stockholmu in se pozneje nadaljevala v Moskvi, ko je zraslo upanje na ugoden zaključek. Dne 13. marca sta obe mirovni delegaciji izdelali mirovne predloge, katere je finsko mirovno odposlanstvo podpisalo in takoj z letalom poneslo v Helsinkih ter jih predložilo vladi in parlamentu. Vlada je sovjetske predloge sprejela in po večurnem posvetovanju tudi parlament s potrebnim pet šestinsko večino. S tem je Finska sprejela mir, ki ga ji je Sovjetija diktirala in ki pomenja presenetljiv finale ju-naska boja finskega naroda za svobodo.

Po mirovnih določilih, ki jih objavljamo na drugem mestu, je sovjetski mirovni diktat za Fince poniževalen in težak ter so z njim Sovjeti dobili mnogo več, kakor pa so zahtevali pred vojno. Najhujša je izguba utrjene Karelijske ožine z Viipurijem in pa polotoka in pristanišča Hangö, ki je ključ do Finskega zaliva. Svojo severno obalo v Barentskem morju s pristaniščem Petsamo bodo Finci morali demilitizirati, a istočasno zgraditi tranzitne železniške proge, po katerih bo Sovjetija direktno in nekontrolirano lahko preko Finske občevala s Švedsko in Norveško. S posejto Hangöja in Viipurija ter otokov Dagoe in Oesel, ki jih je vzela Latvija ter pristanišča Paldiski, ki ga je vzela Estonija, je Sovjetija prišla v popolno in nekontrolirano posest Finskega zaliva, s čimer zadobi Leningrad kot vojna luka velikansko važnost in isti strateški ter vojaški pomen, kakor ga je imel Petrograd v carski Rusiji. Položaj Finske pa, ki je s tem mirom izgubila svoje strateške meje in najpomembnejša vojaška oporišča, pa je na las podoben češkoslovaški po Monakovem, kateremu je čez pol leta sledila popolna zasedba dežele. Mir, ki je bil sklenjen v Moskvi, skriva v sebi nevarno grožnjo za bodočnost.

Kakšne utesnebo biti še druge posledice moskovskega miru? Predvsem ima Sovjetija poslej zopet svobodne roke. Od sedaj je uveljavila svojo voljo napram baltiskim državam, napram Poljski in Finski, poslej se bo lahko neovirano posvetila svojemu jugozahodu in državam ob Črnem morju. Nihče ne more biti te sprostosti sovjetskih sil tako vesel, kakor Nemčija, ki se je po poročilih italijanske časopisja zelo mnogo prizadevala za poravnavo spora med Sovjetijo in Finsko. Kajti sedaj je Sovjetija, torej nemški zaveznik, prost in zmagovit. Zahodni velesili bosta morali opustiti svoje sanje, da bi Sovjetijo vzeli v klešče od severa in od juga, s čimer zavezniška armada v Palestini bistveno izgubi na svoji vrednosti. Sovjetija bo sedaj lahko Nemčiji dobavljala neprimerno več surovin, ki so ji potrebne za vojevanje na zahodu.

Ni treba še posebej poudarjati, da pomenja moskovski mir hud udarec za Anglijo in Francijo. Sicer nista bili po nobenih pogodbah Finski dolžni pomagati, toda iz celotnega evropskega zapletljajja je zadnji analifabet v vojaški vedi moral videti, da bi junaska Finska mogla postati sijajno orožje v rokah zahodnih velesil proti Sovjetiji in z njo združeni Nemčiji. Po listih se je o tem veliko razpravljalo, tudi v francoskem in angleškem parlamentu so o tem govorili. Toda pravilnemu spoznanju niso pravočasno sledila učinkovita dejanja. Pomoč Finski je začela pritekati prepozno. Usoda Finske utesnebo eno in drugo nevtralnno državo, ki sicer simpatizira z zahodnimi velesilami, preplašiti, da bi si upala svojo usodo brezpogojno vezati na Pariz in London.

Zdi se, da je pred vsem Anglija, ki vodi politiko zamujanih trenotkov. Vzrok za negotovost in oklevajočo zadržanost angleške politike je treba iskati v težavah, ki jih ima angleška vlada doma. Značilno je, da angleški liberalci in laburisti tudi še po šestih mesecih vojne nečejo stopiti v vlado. Tolikšna opozicija seveda hromi in slabi vladno politiko na zunaj in ji jemlje sposobnost za hitre in enotne odločitve, ki so v vojnem času predpogoj za uspeh. Laburisti so razorožili Anglijo, ko se je ves svet oboroževal. Njihova kratkovidna politika je prinesla Angliji v zadnjih petih letih več ponižanj, kakor so jih Angleži

Helsinki, 12. marca. Havas: Po 104 dnevni sovjetsko-finski vojni je bil snoči sklenjen sporazum, da se sovražnosti končajo. Finski parlament se je sestel snoči pod predsedništvom Vaina Hakele, da sankcionira sklepe, ki jih je sprejela v Moskvi fnska delegacija. Pričakuje se, da bo fin-

Tannerjev govor

Mir je zelo težak

Helsinki, 13. marca. t. Havas: Finski zunanji minister Tanner je imel po radiu govor, ki je trajal 20 minut. V svojem govoru je Tanner potrdil, da je bil sklenjen mir med Finsko in Sovjetsko Rusijo in je izjavil, da se sovražnosti ustavile ob 11 dopoldne.

Nato je Tanner dodal, da se bodo zadnje fnske čete umaknile na svoje nove postojanke okoli 10. aprila in sicer v zadnjem odseku pri Petsamu.

Nato je Tanner dodal, da ima sedaj Finska na vzhodu iste meje kot jih je imela v letu 1721. Razlagal je, da se je Finska odločila za mir zaradi tega, ker je bilo nemogoče, da bi dobivala pomoč skozi Švedsko in Norveško, prostovoljcev pa je na Finsko prihajalo premalo.

V takih okoliščinah je morala fnska vlada tvegati, da bi sovjetske čete zasedle vso Finsko in to bi imelo strašne posledice. Sovjetski pogoji so bili hujši in obsežnejši kot pa so bili uspehi sovjetske vojske, toda splošni dobrobit nam je nalaгал, da smo morali sprejeti te predloge.

Vendar pa v mirovni pogodbi ni nobenih političnih določb in svoboda, suverenost in neodvisnost Finske so nedotaknjene. Ves politični načrt samostojne fnske vlade s Kuusinenom na čelu je bil opuščen.

Svoj govor pa je Tanner zaključil s besedami: Mi ne vemo, kaj nam bo prihranila bodočnost. Toda naša vojska je nedotaknjena in mi se lahko sedaj zopet posvetimo svojemu delu.

Sovjetski pogoji so zelo težki v primeri s tistim, kar je sovražnik dosegel v tej vojni in njegove zahteve so obsežnejše od onih, ki jih je stvil v septembru.

Naši zastopniki so se trudili, da bi spremenili te pogodbe, toda vse je bilo zastonj. Ker pa ni bilo računati na to, da bi dosegli boljše zaključke, če bi vojno nadaljevali, tedaj smo morali sprejeti ta mir, ne pa nadaljevati vojne, ki je bila za nas brez upanja na zmago.

Mir je zelo težak in vlada je z velikim oklevanjem sprejela njegove pogoje.

Finski parlament je s težavo sprejel pogodbo

Stockholm, 13. marca. t. Havas: V fnskem parlamentu so le s težavo spravili skupaj pet šestin glasov, kolikor je bilo potrebno, da je bila pogodba s Sovjetsko Rusijo sprejeta.

Porazen vtis na Švedskem in Norveškem

Stockholm, 13. marca. t. Reuter: Tannerjeva izjava po radiu, da je stališče švedske in norveške vlade vplivalo na sklep fnske vlade, je tukaj porazno vplivala.

Švedska tudi ne more poročkovati za sedanjo novo Finsko, ker je v mirovni pogodbi med Finsko in Sovjetsko Rusijo točno določeno, da se obe vladi obvezujeta, da ne bosta sklepali pogodb s kako tretjo državo.

V vsej Finski - zastave na pol droga

Helsinki, 13. marca. t. Havas: Takoj po Tannerjevem govoru so na vseh vladnih poslopih izobešile zastave na pol droga. Kmalu nato so tudi zasebniki na svojih hišah izobešili zastave na pol droga. V vsej Finski je zavladala splošna žalost.

Finski vojaki odhajajo s fronte

Stockholm, 13. marca. t. Reuter: Finsko vojaštvo je že začelo zapuščati ozemlje, ki ga mora Finska po določilih mirovne pogodbe izprazniti. Na Karelijski ožini finski vojaki tako rekoč že ves mesec niso več spali in sedaj popolnoma mehanično odhajajo s slavnih mest svojega vojskovanja, kjer so ustvarili najlepša dela svetovne zgodovine. Finski vojaki so na bojišču sovjetskim vojakom pustili tudi plen, ki so jim ga pred dnevi odvzeli.

Švedska je prva dobila besedilo pogodbe

Stockholm, 13. marca. AA. Reuter: Kakor je bilo že kratko sporočeno, je bilo besedilo mirovne pogodbe dostavljeno finski vladi po švedskem zunanjem ministromu, oziroma po fnskem poslaniku v Stockholmu Erku. Ne-

sploh kdaj v zgodovini doživeli. Zadržanje laburistov v sedanji vojni pa lahko postane za Anglijo in njen svetovni imperij usodno. Finska je najnovejši zgled za to.

ski parlament ratificiral podpisani sporazum.

Po vesteh iz Helsinkija sta zaradi podpisa fnsko-sovjetskega sporazuma dala ostavko dva fnska ministra in to minister za narodno obrambo Nikanel in prosvetni minister Hanula.

koliko po polnoči se je Erko po telefonu pogovarjal s Helsinkijem in pri tej priliki je slišal, da tam ničesar ne vedo o sklepih fnsko-sovjetske pogodbe.

Takoj mu je bilo dostavljeno iz švedskega zunanjega ministristva točno besedilo mirovne pogodbe, katero je Erkk takoj telefoniral svoji vladi. V švedskih diplomatskih krogih so še zvečer naglašali, da so mirovni pogoji mnogo hujši od zahtev, katere je Sovjetska Rusija postavljala prej, preden so Finci stopili v junasko in obupno borbo. Lahko se reče, da

Besedilo mirovne pogodbe

Moskva, 13. marca. DNB: Z uradne sovjetske strani je bilo objavljeno sledeče sporočilo o sklenitvi mirovne pogodbe med Finsko in Sovjetsko Rusijo.

Od 7. do 12. marca 1940 so se vodila v Moskvi pogajanja med opolnomočenimi predstavniki Sovjetske Rusije Molotovom, predsednikom sveta ljudskih komisarijev in ljudskega komisarja za zunanje zadeve, Zdanovom, članom vrhovnega sovjetskega sveta in Vasiljevskim, poveljnikom brigade na eni strani ter opolnomočenimi predstavniki fnske republike Rittijem, predsednikom vlade, Paasikivijem, fnskim poslanikom, generalom Valdenom in prof. Vojtom na drugi strani. Pogajanja so se vodila, da se ustavijo vojne operacije in sklne mirovna pogodba med Sovjetsko Unijo in Finsko. Pogodba, ki je bila sklenjena, se glasi:

Vrhovni svet sovjetske zveze na eni strani in predsednik fnske republike na drugi strani so v želji, da se ustavijo vojne operacije, ki so se vodile med obema državama, in da se ustvarijo trajni medsebojni mirujočini odnosi, pri čemur so prepričani, da imata obe pogodbeni stranki interes, da se določijo točni pogoji garancije medsebojne varnosti, posebno varnosti mesta Leningrada in mesta Murmanskega železniške proge, smatrali za potrebno, da se v ta namen sklne mirovna pogodba ter so imenovali za to svoje pooblaščenice: vrhovni svet sovjetskih republik Večeslava Mihajloviča Molotova, predsednika sveta ljudskih komisarijev, Andreja Aleksandra Zdanova, člana vrhovnega sovjetskega sveta in brigadnega poveljnika Aleksandra Mihajloviča Vasiljevskega, predsednik fnske republike pa Rittija, predsednika ministrskega sveta fnske republike, Husta Paasikivija, ministra, generala Karla Rudolfa Valdena in prof. Vajno Vojomo. Potem ko sta si delegaciji potrdili polnomočja, sta sklenili tale sporazum:

Kaj mora Finska odstopiti

Cl. 1. Meja bo potegnjena po novi črti, tako da bo pripadla sovjetskemu ozemlju vsa Karelijska ožina z mestom Viipurijem, Viipurijemski zaliv z otoki, zapadno in severno primorje Ladoškega jezera z mesti Keksholim, Sortavala in Suojervi, nekateri otoki v Finskem zalivu, mesto Kuolajervi ter del Ribarskega polotoka in polotoka Srednji. Mapa z začrtano mejo je priložena.

Meja bo potegnjena v 10 dneh

Cl. 2. Mešana komisija, ki jo bosta imenovali obe državi, bo potegnila točno mejo v roku 10 dni po podpisu te pogodbe.

Cl. 3. Obe pogodbeni stranki se obvezeta izogniti se vsakemu napadu druge proti drugi in da ne bosta sklenili nobene zveze in se ne bosta udeležili nobene koalicije, ki bi bila naperjena proti drugi pogodbeni stranki.

Sovjeti dobe Hangö v zakup za 30 let

Cl. 4. Finska republika je pripravljena dati v zakup Sovjetski Rusiji polotok Hangö za dobo 30 let za vsoto 8 milijonov finskih mark letno ter teritorialne vode omenjenega polotoka tri milje proti severu in zapadu ter pet milj proti jugu in vzhodu, kakor tudi nekatere otoke na osnovi mape, ki je priložena pogodbi. Sovjetska Rusija bo zgradila pomorsko oporišče, sposobno braniti napad proti Finskemu zalivu. Sovjetska zveza dabi pravico vzdrževati tu zaradi obrambe omenjenega pomorskega oporišča na svoje stroške potrebno število čet in letalskih sil. V roku 10 dni po stopanju v veljavo te pogodbe bo fnska vlada umaknila svoje čete s polotoka Hangö. Polotok Hangö ter bližnji otoki preidejo v administrativni sistem sovjetske zveze.

Petsamo ostane Finski

Cl. 5. Sovjetska zveza se obveže umakniti svoje čete iz pokrajine Petsamo, ki jo je prostovoljno

vlada v Stockholmu po eni strani ogorčenje zaradi težkih pogojev, ki so Finski vsiljeni, po drugi strani pa je zavladalo zadovoljstvo zaradi tega, ker se je švedska izognila neposredni nevarnosti pred izrednimi zapleti.

Finska delegacija odpotovala iz Moskve

Berlin, 13. marca. t. Reuter: Po vesteh, ki so prišle iz Moskve, je fnsko zastopstvo danes popoldne odpotovalo iz Moskve na Finsko.

Finski delegati v Moskvi niso bili svobodni

Moskva, 13. marca. AA. Reuter: Tukaj se trdi, da so bili finski delegati v času pogajanj v Moskvi skoraj popolnoma odrezani od tujega sveta. Zdi se, da niso mogli neposredno občeavati niti s svojo vlado, pač pa edino s švedsko vlado. S tem se pojasnjuje tudi dejstvo, da je bila vlada v Helsinkiju obveščena o končnem besedilu pogodbe s posredovanjem švedske vlade. Iz tega se sklepa, da je švedska vlada tudi v času neposrednih fnsko-sovjetskih pogajanj nekajkrat intervenirala in tako vplivala na fnske delegte.

odstopila Finska na osnovi mirovne pogodbe iz leta 1920. Finska se obveže, da ne bo, kakor je to bilo že predvideno v mirovni pogodbi iz leta 1920, v teh teritorialnih vodah Ledenege oceana vzdrževala vojni ladij in drugih oboroženih ladij razen ladij z manj ko 100 tonami. Razen tega se Finska obveže, da ne bo v vodah Petsama imela več ko 15 vojni ladij, katerih tonaža ne sme biti večja kot 400 ton za vsako ladj. Finska se obveže, da ne bo v omenjenih vodah imela podmornice ali matične ladje za letala. Finska se obveže enako kakor je to bilo predvideno v pogodbi iz leta 1920, da v teh vodah ne zgradi vojne luke, niti oporišča za vojno mornarico niti vojnega arzenala, razen v kolikor je to potrebno za vzdrževanje dovoljenih ladij.

Cl. 6. Sovjetska Unija in njeni državljani dobi jo garancijo fnske vlade za svobodni prehod čez pokrajino Petsamo na Norveško in obratno, kakor je to bilo že predvideno v pogodbi iz leta 1920. Blago, ki gre iz Norveške čez to pokrajino v Sovjetsko Rusijo in iz Sovjetske Rusije na Norveško, ni podvrženo nobeni kontroli, razen kontrole registriranja. Tranzitni promet se bo vršil po predpisih, ki veljajo v mednarodni trgovini za take transakcije. Sovjetski državljani, ki potujejo čez pokrajino Petsamo v Norveško in obratno, imajo pravico svobodnega prehoda s potnimi listi, ki jih jim izdajo Sovjetska oblastva. Sovjetska neoborožena letala imajo pravico vzdrževati letalsko službo med sovjetsko zvezo in Norveško čez pokrajino Petsamo.

Sovjetska železniška proga čez Finsko

Cl. 7. Finska vlada daje Sovjetski zvezi pravico tranzita med Sovjetsko Unijo in Švedsko. — Sovjetska zveza in Finska bosta zgradili zaradi pospešitve te tranzitne trgovine, in to po možnosti še v letu 1940, vsaka na svojem ozemlju železniško progo, ki bo vezala mesti Kandalakšo in Kemijervi.

Cl. 8. Po stopanju v veljavo te pogodbe se bodo začela trgovinska pogajanja med Finsko in Sovjetsko Rusijo za sklenitev trgovinske pogodbe.

Ratifikacija v roku 10 dni

Cl. 9. Mirovna pogodba stopi v veljavo takoj, ko bo podpisana. Ratificirana bo mirovna pogodba pozneje. Ratifikacijski dokumenti bodo izmenjeni v Moskvi v roku 10 dni.

Ta pogodba je napisana v dveh originalnih dokumentih, od katerih je eden v ruščini, drugi pa v finski in švedščini. Slede podpisi: Molotov, Zdanov, Vasiljevski, Risti Riti, Paasikivi, Valden Vojtoma.

Sklenjen je tudi potreben dopolnilni protokol o modalitetah umika finskih in sovjetskih čet z meje z datumi in kraji.

Dodatni protokol

Moskva, 13. marca. AA. DNB: Dopolnilni protokol k mirovni pogodbi med Sovjetsko Rusijo in Finsko z dne 12. marca 1940 pravi:

1. Sovražnosti se bodo na obeh straneh ustavile 13. marca ob 12 po ljeningrajskem času.

2. Po ustavitvi sovražnosti se bodo uredile med prvimi postojankami čet nevtralne cone v širini 1 km, t. j. da se bodo čete pogodbenice, ki se v primeri z novimi mejami nahajajo na ozemlju druge pogodbenice države, umaknile za 1 km.

3. Umik čet za novo mejo in napredovanje čet druge pogodbenice sile se bo začel 15. marca ob 10 na vsej meji med Finskim zalivom in Lieksu in 16. marca ob 10 severno od Liekse. Čete se bodo umaknile za 7 km v 24 urah. Čete druge pogodbenice bodo napredovale tako, da bo razdalja med zaščitnimi oddelki

(Nadaljevanje na 3. strani)

Politični zapiski

»Volk menja dlako, nravi pa ne!«

»Zagrebački list«, ki je glasilo poslanca HSS dr. Ziga Scholla, v članku polemizira z ljubljanskim »Jutrom« ter njegovim uvodnikom, ki smo ga mi že omenili. »Zagrebački list« podčrtava, da je »Jutro« članek in stvari stališče JNS ter med drugim pravi o JNS in »Jutru« takole: »Hrvati marsikomu ne zapajo, ker imajo za seboj grenke skušnje, med katere spada tudi čas, ko je bila JNS na vladi. Mi smo videli, kako se je takrat izvajalo jugoslovenstvo in kakšne posledice je to imelo na Hrvatskem. Zato smo se navadili ljudi presojati po dejanjih, ne pa po besedah. Tako bomo ravnali tudi za naprej, ker naše ljudstvo lepo pravi: »Volk menja dlako, nravi pa ne.«

Slovenci v Zagrebu

»Obzore« piše: »Ob popisovanju volivcev za hrvatski sabor je neki belgajski list poročal, da ne bo imelo volivne pravice v hrvatski sabor 16.000 zagrebških Slovencev. Ta trditve ni resnična. Ob popisovanju meščanov leta 1931 je kakih 15.000 meščanov v Zagrebu izjavilo, da je njihov materni jezik slovenski. To pa jih ne ovira, da ne bi imeli volivne pravice v hrvatski sabor. V banovini Hrvatski imajo volivno pravico ne le Slovenci, temveč tudi Nemci in Madžari ter druge narodnosti poleg hrvatske, če so seveda pristojni v banovino Hrvatsko. Nimajo pa volivne pravice v banovini Hrvatski tisti Hrvati, ki niso vanjo pristojni.«

»Čim več dela in čim bolj pravične plače«

Senator inž. Avgust Košutič je te dni sprejel odposlanca Zveze hrvatskih zasebnih nameščencev, katerim je med drugim povedal: »Vaša glavna naloga je pripraviti organizacijo vaših odnosov z delodajalci. Delodajalci so dandanes, kakor tudi vsi drugi čim bolj, ki producirajo, močno potrebni. Vendar je vsakdo le toliko potreben, v kolikor se drži meja, ki jih zahteva socialna pravica... Izvedli bomo postavno sodelovanje med dvema čim bolj, med delom in kapitalom. Naše geslo ni: Čim manj dela in čim večje plače! Pač pa je naše geslo: Čim več dela in čim bolj pravične plače!«

Prestavljanje uradnikov na Hrvatskem

Zagrebački Obzor prinaša: »Nekateri srbski listi so dvignili velik prah zaradi tega, ker na Hrvatskem preganjajo srbske uradnike. Po uradnih številkah pa je bilo od 26. avgusta 1939 do konca februarja tega leta v banovini Hrvatski stavljanih na razpoloženje 374 uradnikov, izmed katerih pa je bilo 250 Srbov, vsi drugi pa so bili Slovenci, Hrvati in druge narodnosti. V istem razdobju je bilo prestavljenih v sami banovini Hrvatski 266 Srbov ter 979 Hrvatov, Slovencev in drugih narodnosti.«

Čigava je Vojvodina

V Novem Sadu je predaval vseuč. prof. dr. Mirko Kosić, ki je član glavnega odbora radikalne stranke, ter je o Vojvodini med drugim dejal: »Vojvodina ni upravna enota ter to nikdar niti bila ni. Vojvodina je Bačka, Banat, Baranje, k čemu dodajam še srbski Srem. Vojvodina ni nikakoli politična stvarnost ali etniška skupnost. Vojvodinci niso narod ali pleme, marveč je Vojvodina le dežela, najbolj severna srbska dežela, ki sega v srednjo Evropo. Tukaj je najbolj zanimivo področje na svetu, kakršnih je malo na svetu (Baltik, Bukovina, Srednja Azija), vendar je za našo srbsko narodno enoto, ki šteje 8 milijonov, veliko, da ima dve taki področji, in sicer na severu Vojvodino, na jugu Južno Srbijo, k čemu je treba še dodati na zahodu Bosno, ki tudi spada med težavna področja. Vojvodina je narodnostni mozaik. V njej so Srbi, zadnje čase pravijo, da so tu tudi Hrvati, so Šokei, Romuni, Slovaki in celo Bolgari. V Vojvodini ni nobene skupne narodnostne zavesti. V tej zvezi je na koncu dejal: »Po načelu narodnosti Vojvodina ne more biti enota za sebe. Vojvodina more kot celota stopiti v kako mnogo večje področje, ali pa bo razdeljena. Le kot enota za sebe pa ne more živeti.«

Spor zaradi dveh »Pravd«

Spor zaradi dveh »Pravd« v Sarajevu je zdaj rešen. Dr. Behnen izdaja »Pravdo«, med tem ko bo minister dr. Kulenović izdal »Narodno Pravdo«. S tem je tudi odkrit razkol med bosanskimi muslimani.

Namesto v Subotici — v Osijeku

Kakor poroča belgajsko »Vreme«, bo veliko zborovanje HSS, ki je bilo odpovedano v Subotici, sklicano v Osijek, kamor bodo prišli Bunjevci in Šokei iz Bačke ter Baranje.

Med jugoslovanskimi Nemci

Kakor poroča novosadski »Dan«, je med »Asilom« nemških obnavljalcev »Volksrufe« in glasilom katoliških Nemcev »Die Donau« nastala nova ostra polemika. Povod ji je dal govor nekega nemškega učitelja na svatbi v Novih Sovah. Tisti učitelj je namreč ženin in nevesti na ženinini govoril, kako naj vzgajata svoje otroke ter naglašal, naj jima na mesto starega testamenta, kjer so sama judovska imena ter polno memorale, dasta kaj drugega, iz česar se bodo bolje naučili, kako naj služijo nemški narodni skupnosti. O tem poroča list »Volksrufe«, ki pravi, da so ta govor vsi svatje navdušeno pozdravili, razen duhovnika, kateri je opozoril učitelja, naj pusti stari testament pri miru, ker ga sploh ne pozna. »Volksrufe« na koncu naglašajo, da stari testament nas germanskih ljudi nič ne briga, ker je judovsko-semitski. Katoliški list »Die Donau« nato odgovarja, da je ta učiteljev govor ter pisanje »Volksrufe« o tem le »sgolo« preveč kovanje novega nemškega pogleda v svet ter Rosenberga »mitosa«. »Die Donau« sprahuje, kaj je namen takih površnih in netočnega pisanja ter govorjenja. Odgovarja: »Čil je jasen. Najprej je treba izzvati ogorčeno sovraštvo zoper Jude, nato pa to sovraštvo prenesti na stari Jude ter tako tudi novemu zakonu izpodnesti podlago, s čemer je vsemu krščanstvu zadan uničujoč udarec.«

Zahtevajte povsod naš list!

Prva obletnica Slovaške

Danes bodo Slovaki prvokrat v svoji novodobni zgodovini slavili svoj državni praznik, obletnico proglasitve državne samostojnosti v slovaškem parlamentu 14. marca 1939. Kako je prišlo do samostojitve in razcepa Českoslovaške republike, nam je znano, in ne čutimo se poklicanega, da bi sodili o krivdi enega ali drugega. Ali je kriv češki centralizem ali slovaška sredobežnost, ali

Dr. Tiso, predsednik Slovaške republike

usoda zadnjih let, to bo ugotovila bodočnost. Dejstvo pa je, da je iz poloma slovaških držav, kakor sta bili Poljska in Češka, vstala Slovaška republika, ki šteje danes že eno leto samostojnosti. Ima svojega predsednika republike msgr. dr. Tiso, svo-

jo vlado in svoj parlament, gradi svojo notranjo ureditev na krščanskem principu in socialno ureja medsebojna razmerja po stanovskem načelu. V zunanje-političnem pogledu pa je vključena v tesno sodelovanje z Nemčijo, pod katere zaščito stoji, ter je pripravljena, da prav zaradi te zaščite država ne bo samo trenutna epizoda, temveč ji je zagotovljena bodočnost.

Naj bo naše gledanje kakršnokoli že na vznik slovaške države in njen položaj, mi želimo tej mladi slovaški državi, ki kaže v svoji notranji urejenosti veliko življenjskih sil in še več volje do ohranitve naroda in države, da bi mogla zgraditi s svojo energijo in voljo močno državo, po kateri je hrepenela toliko let v preganjanju ali v zapostavljanju. Danes se Slovaška republika zaveda, da je znova dvignila iz tisoletne smrti staro Svetopolkovo Velikomoravsko kneževino, ki je bila sen vseh velikih slovaških duhov in dediščina v duhu Bernolaka, Stura, Hviezdoslava, do Ruzsa in Hlinka, in da jo hoče izgraditi v državljanski polnosti. Njene sile so mlade in hočejo živeti. Kakor se današnji čas vsak narod in država usmerja v duhu samoohrane, tako tudi Slovaški ne smemo v taki meri zameriti, da je poiskala zveze tam, ki so ji garantirali življenje in razvoj. Mi bi samo želeli, da bi bilo to dovoljni temelj za polno rast slovaške državnosti in za njeno trajanje.

Ko praznujejo Slovaki danes prvo obletnico svoje politične samostojnosti, jim od srca želimo, da zgrade v svojem duhu vsu kulturno in politično samostojnost, da se v vsem uveljavijo kot narod, še predvsem kot narod, ki je poglaj iz Hlinkovega krščanskega duha.

Naj živi in naj se krepi Slovaška republika navznoter in navzven!

Vojna na zahodu

V zraku

Ottawa, 13. marca. AA. Reuter: Službeno poročajo, da je moštvo osrednje imperialne letalske baze, odkoder naj bi se vedno izpolnjevale letalske sile vseh držav britanskega imperija, sedaj doseglo številčno stanje 14.000 mož. Po sedanjem načrtu se bo to število v kratkem času zvišalo na 30.400 mož.

Ottawa, 13. marca. AA. Minister za narodno obrambo Rodgers je izjavil, da razpolaga Kanada s 30.400 letci, od katerih je 2400 častnikov. Od začetka vojne se je število kanadskih letalcev zvišalo skoraj za 14.000.

Na morju

London, 13. marca. AA. Havas: Snoči so izkrcali v angleški luki 42 članov posadke nizozemske ladje »Evlota« (6236 ton), ki se je potopila prejšnji dan. Kapitan ladje je izjavil, da je bila radijska postaja na ladji radi eksplozije po-

polnoma uničena in da ni bilo mogoče dati znakov SOS. Navzlic temu ni bilo žrtev.

London, 13. marca. AA. Havas: Sedaj se smatra, da znaša število potopljenih nemških podmornic čez 50 in da je veliko število podmornic težko poškodovanih. — Prvi lord admiralitete Churchill smatra, da so bile vsak teden od začetka vojne potopljene 2 do 4 nemške podmornice.

London, 12. marca. AA. Reuter: Izve se, da je nemška podmornica, za katero mislijo, da je bila potopljena v Helgolandskem zalivu, počasi izplula na površino, ko jo je zapazil britanski bombnik, ki se je prav tedaj pokazal izza oblakov. Bombnik je takoj napadel in vrzel 4 bombe po 115 kg, od katerih je ena padla prav na podmornični stolp. Misli se, da je tudi druga bomba zadela cilj. Britanski pilot sporoča, da je, preden je odletel, videl kako sta kljun in zadnji del podmornice molela iz morja, medtem ko je bil srednji del podmornice pod vodo. Nekoliko kasneje je britansko ogledniško letalo opazilo na mestu, kjer je bil izvršen napad, večje število nemških patrolnih ladij.

Belgijski protest v Berlinu

Bruselj, 12. marca. AA. Belgia: Belgijski zunanji minister Spaak je dal nalog belgijskemu veleposlaniku v Berlinu, naj vložil odločen protest pri nemški vladi zaradi tega, ker so nemška letala letela nad belgijskim ozemljem, navzlic nedavni objavi nemške vlade po tragičnem spopadu, ko je eno nemško letalo zblo belgijskega letalskega poročnika.

Italija bo še naprej dobivala premog iz Nemčije

Rim, 13. marca. t. Po Ribbentropovem potovanju v Italijo sta danes senator Gianini in nemški minister dr. Clodius podpisala sporazum o tem, da bo Nemčija še naprej pošiljala v Italijo isto količino premoga kot poprej, vendar po železnih cestah.

Italija ima en milijon mož pod zastavo

Rim, 13. marca. t. Danes je govoril v zbornici državni podtajnik v vojnem ministrstvu general Soddu, ki je izjavil, da ima sedaj Italija milijon mož pod orožjem. Dodal je, da si je Italija od Sredozemskega do Jadranskega morja zgradila svojo utrjeno črto čez vse Alpe in da je tako nedotakljivost narodnega ozemlja zajamčena.

Belgajske novice

Belgrad, 13. marca. m. Frankfurtška opera, ki je v Belgradu z velikim uspehom priredila več Wagnerjevih del, je imela snovi poslovilno predstavo. Čisti dobiček je poklonila za zimske pomoči. Poslovilni predstavi nemških umetnikov sta prisostvovala Nj. kr. Vis. knez namestnik Pavle in knežinja Olga. Belgrad, 13. mar. m. Zunanji minister dr. Cincar Marković prireja nočjo v prostorih zunanjega ministrstva večerjo, na katero je povabil vse člane kraljevske vlade.

Atentat v Londonu

London, 13. marca. t. Reuter: V Hotelu »Caxton Hall« v Londonu je bil danes izvršen atentat na sira Mihaela Odwyera, bivšega guvernerja indijske pokrajine Punjab. Krogla ga je zadela naravnost v srce. Atentat je izvršil neki indijski strelec. Oddal je štiri strele iz revolverja in pri tem ranil udi lorda Zelanda, tajnika za Indijo. Dalje sta bila ranjena sir Dane v roko in lord Lamington, bivši guverner Bombaya. Atentat je bil izvršen na sestanku Indijskega društva.

Turčija se pripravlja

Budimpešta, 13. marca. b. »Magyar Nemszet« poroča, da je turška vlada storila obsežne ukrepe, da bi mogla mirno pričakovati bodočih dogodkov. Vojaška delegacija zaveznikov je prispevala v Carigrad ter je odpotovala na mejo, da si ugleda utrdbe.

Isti poročevalce javlja, da je italijanska pomorska divizija, ki je sestavljena iz ladij »Cesarec« in »Cavour« ter nekaj torpednih rušilcev, odplula iz Brindisija v Valono. Ta premetitev italijanskega vojnega brodograja je v zvezi s pokreti italijanskih čet na albansko-grški meji.

V Angliji še zbiraajo prostovoljce za Finsko

London, 13. marca. t. Reuter: V Londonu uradno odhod prostovoljcev na Finsko še zbira mladeniče in jih popisuje. Vse to se godi v kljub temu, da je bilo objavljeno, da je sklenjen mir med Finsko in Sovjetsko Rusijo. Ogromno angleškega materijala je že na Finskem, mnogo ga pa še odvažajo, poudarjajo, da nikdo ne ve, kakšna bo bodočnost. Glavnim oddelkom prostovoljcev za Finsko poveljuje major Roosevelt.

Jeruzalem, 13. marca. AA. Havas: V Jeruzalemu bo sestanek sinoda pravoslavskih cerkev ob sodelovanju patrijarhov iz Bližnjega Vzhoda, in to aleksandrijskega, jeruzalemskega in antiohijskega. To je prvi sestanek te vrste od l. 1843.

Predsedstvo JRZ

Belgrad, 12. marca. AA. Danes dopoldne je bila v kabinetu predsednika vlade seja predsedstva JRZ, kateri je predsedoval predsednik vlade in predsednik stranke Dragiša Cvetković. Navzoči so bili dr. Anton Korošec, dr. Džaler Kulenović, dr. Miha Krek, Jevrem Tomić, inž. Nikola Beslić, Vojko Cvrkić, Ljubomir Pantić, Fran Smodej in dr. Zivan Lukić.

Po poročilu predsednika Cvetkovića o položaju v stranki so razpravljali o delovanju stranke v posameznih banovinah. — Stranka poziva vse funkcionarje in pristaše, da o vseh, zlasti pa o važnih aktualnih vprašanjih razpravljajo s polnim zaupanjem samo v okviru stranke, ki pri vseh svojih sklepih zavestno upošteva posebno razmere v posameznih krajih in pri vseh delih našega naroda.

Izvoljen je bil poseben tričlanski odbor, ki naj bi pregledal in ocenil vse razmere v drinaki in vrbski banovini in ki naj predloži predsedstvu primerne predloge za ureditev vseh perečih političnih vprašanj.

Politični dogodki

Belgrad, 13. marca. m. Pozornost tukajšnje politične javnosti je bila danes osredotočena na sestanek predsedstva JRZ, na katerem so se, kakor pravi že samo poročilo o tej seji, ki ga objavljamo na drugem mestu, razpravljala vsa aktualna notranje-politična vprašanja. Vsi potrebni sklepi so bili sprejeti v popolnem soglasju.

Razen sestanka predsedništva JRZ se je danes sestel pod predsedstvom Milana Grola tudi glavni odbor demokratske stranke ter je razpravljao o notranjih strankarskih zadevah. Drugih važnih političnih dogodkov ni bilo. Ministri so, kakor navadno, imeli med seboj več sestankov, na katerih so poleg resornih vprašanj razpravljali tudi o tekočih političnih zadevah. Predsedem je imel več sestankov finančni minister dr. Šutej s posameznimi resornimi ministri zaradi sestave dvanajstin za prvo četrtletje novega proračunskega leta. S posameznimi resornimi ministri je imel več sestankov tudi dr. Maček, ki je bil danes sprejet v avdienci pri knezu namestniku Pavlu.

Banovina Hrvatska

Zagreb, 13. marca. b. Proračun banovine Hrvatske je zelo zaposlil vse aparat te banovine. Ban dr. Ivo Subašić je do konca tega meseca zaradi tega odpovedal vsak sprejem. Namesto njega bo sprejemal stranke njegov namestnik dr. Ivo Krbek.

Boj za cenejšo modro galico

Belgrad, 13. marca. m. V ministrstvu za trgovino in industrijo je bila danes konferenca predstavnikov kmetijskih zbornic, kmetijskega ministra, ravateljstva za prehrano in predstavnikov domačih kmetijskih tovarn »Zorke«, »Ruše« in celjske cinkarne. Tudi na današnjem sestanku ni prišlo do sporazuma glede cen modre galice. Konferenca je bila zaključena s tem, da bo v primeru, če se ne doseže sporazum glede znižanja cen modri galici med predstavniki kmetijskih zbornic in drugih zainteresiranih krogov ter zastopanih tovarn, potem ceno modri galici določi minister za trgovino in industrijo sam, odnosno ministrski svet.

Dopolnilo glede porabe bencina

Belgrad, 13. marca. AA. Minister za trgovino in industrijo ter finančni minister sta podpisala dopolnilo za ukaz št. 3, ki se nanaša na omejitve porabe bencina v državi. Po navodilih te dopolnitve se bodo morale zaradi splošnih in javnih razlogov povečati količine bencina v javnem prometu, o čemer bo odločala uprava državnega monopolu na predlog komisije, ki bo sestavljena iz delegatov ministrstva za vojsko in mornarico, uprave državnih monopolov in banovine Hrvatske. Za potrebo vrhovne državne uprave glede bencina bo izdal dovoljenja finančni minister.

Osebnostne novice

Belgrad, 13. marca. AA. Z ukazom kr. namestnikov so bili odlikovani z redom sv. Save 3. stop. inž. Ciril Rekar pri KID na Jesenicah, Franjo Vabić, ravnatelj Splošne stavbne družbe v Mariboru, inž. Anton Tempelj, glavni inženir Splošne stavbne družbe v Mariboru, z redom Jugoslovanske krone 4. razreda Sergej Milosavljević, inž. Splošne stavbne družbe v Mariboru, in Ljudevit Rotner, član upravnega odbora Splošne stavbne družbe v Mariboru, z redom sv. Save 4. stopnje inž. Milavec pri Splošni stavbni družbi v Mariboru in Rudolf Siler, uradnik KID na Jesenicah, z zlato kolajno za vestno službo Urban Avguštin, mojster KID, Avgust Plajh, mojster KID, Avgust Višter, mojster KID, vsi na Jesenicah.

Novi položaj Sokolstva

Zagrebački Obzor se v članku peča z vlogo, ki jo ima po zakonu Sokol kraljevine Jugoslavije, naka pravi: »Zastopniki Sokola kraljevine Jugoslavije so navdušeno pozdravili razdelitev države na 9 banovin, ki naj bi v šestih izmed njih bila ustvarjena umetna srbska večina, čeprav po uradnih številkah v vseh državah ni več kot 44 odstotkov pravoslavcev. Toda ti isti zastopniki so motili ter molito pravilno ureditev odnosov med Srbi, Hrvati in Slovenci, spletarijo zoper banovino Hrvatsko ter povečavajo neznatne kraljevine incidente, ki so razumljivi z ozirom na protihrvatsko delovanje sokolskih organizacij za časa prejšnjih režimov. Če bi tudi ne bilo vseh teh dejstev, katerih smo navedli zgolj en del, je vsekakor treba temeljito revidirati, prav za prav odpraviti sedanji privilegirani položaj Sokola kraljevine Jugoslavije, ker tako zahteva novi politični položaj. Z ustanovitvijo banovine Hrvatske ter s prenosom poslov ministrstva za telesno vzgojo na bansko oblast v Zagrebu je samo po sebi sproženo vprašanje bodočega položaja Sokola kraljevine Jugoslavije. Jasno pa je, da prihodnji položaj te organizacije ne more biti tak, kakršen je dandanes in kakršnega mu je dal diktatorski režim.

Sokol kraljevine Jugoslavije naj bo svobodno društvo, brez vsakršnih predpravic. Na podlagi svobodne tekme z drugimi društvi naj se razvija tudi Sokol kraljevine Jugoslavije. Če bo imel uspehe, bodo ti uspehi trajni. Vsekakor pa je izključeno, da bi ta organizacija v hrvatskih krajih še dalje imela monopol za organiziranje telovadnih in mladinskih društev ter da bi naši mladini ubijala v glavo lažljivo razlagano »narodno edinstvo« ter bi jo tako spravljala v nasprotje z drugim narodom. Sodimo, da niti Srbi, če hočejo pravilno razlagati sokolsko misel, ne bodo hoteli, da bi država še dalje tej ustanovi dajala predprave ter da bi Sokol kraljevine Jugoslavije propagiral politične koncepcije, ki jih Hrvati in Slovenci zavračajo, ker so škodljive narodnim interesom. Sicer pa je zdaj, ko se reorganizirajo ali pa so že reorganizirane razne zveze ter društva, ki so bile ustanovljene za časa avtoritarnih režimov, neobhodno treba odpraviti tudi zakon o Sokolu kraljevine Jugoslavije, ker je nesodoben in škodljiv skladnemu razvoju odnosov med Hrvati, Srbi in Slovenci.«

Previden s svetimi zakramenti je odšel v večnost naš ljubi mož, oče, stari oče, tast in stric, gospod

Gabrijel Majcen

profesor v pokoju, častni član občine Košaki

Pogreb bo v petek, dne 15. marca, ob 16 izpred hiše žalosti, Turnerjeva ulica 4, na pokopališču na Pobrežju.

Maribor-Ljubljana-Split, dne 13. marca 1940.

Ana, žena; Stanko, Anica in Gabrijel, otroci; Ivan Ašič, zet; Klara in Ilze snahi; Fedor, Vida in Majda, vnuk in vnukinji

„Huda ura“ v spodnji zbornici

Chamberlain je moral odgovarjati na ostra vprašanja

London, 13. marca. t. Reuter: Danes popoldne se je v spodnji zbornici vršila razprava o miru, ki je bil sklenjen med Finsko in Sovjetsko Rusijo. Na sejo je prišel tudi sovjetski veleposlanik v Londonu Majski, ki je bil na vidnem sedežu v diplomatski loži.

Chamberlainova izjava o sklenjenem miru

Predsednik vlade Chamberlain je takoj uvodoma poudaril, da je bil angleški poslanik v Helsinku danes jutraj obveščen o tem, da je bila ponoči podpisana mirovna pogodba med Finsko in Sovjetsko Rusijo. O tem ga je obvestil sam finski zunanji minister Tanner. Sovražnosti med obema strankama so bile ustavljene dopoldne ob 11 po finskem času.

Med vojo med Finsko in Sovjetsko Rusijo pa se je vlada Nj. Vel. posvetovala s francosko vlado o tem, kako se naj pošilja Finski čim več orožja in streliva.

Vlada je resnično tudi sestavila načrt o tem, kako se naj pošlje vsa možna pomoč Finski. Med resnično junaško borbo Finske (vzklikanje za Finsko in ostro vzklikanje proti Sovjetski Rusiji) smo proučevali vse, kakor sem že izjavil v ponedeljek, kako bi lahko poslali pomoč na Finsko, kadar nas Finska pokliče na pomoč.

Finska vlada je torej imela popolno svobodo odločitve in je samo ona lahko izbrala tisti sklep, ki se ji je zdel najbolj primeren. Pri tej odločitvi pa naj bo Finska prepričana, da je vsa naša domovina združena v simpatijah za Finsko, da občuduje njen pogum, ko se je tako dolgo borila v strašni borbi proti neznanski premoči. Ta velika doba o finskem junaštvu se bo zmerom z velikimi črkami pisala in brala v vsej svetovni zgodovini in vsi narodi se bodo radi spominjali na ta svetel vzgled.

Poslanci zahtevajo pojasnil o delu angleške vlade

Za Chamberlainom je govoril voditelj opozicije major Aatlee, ki je izjavil, da bodo vsi narodi sveta zmerom občudovali to, kaj vse je v teh mesecih prestala mala Finska. Vsi globoko občudujemo uspehe napadalca (ostro vzklikanje proti Sovjetski Rusiji) in prepričan sem, da bo ves angleški narod zmerom rad podprl Finsko v najsiirjih mejah možnosti.

Nato je govoril Hore Belisha, ki je rekel, da se ves angleški narod pridružuje z občudovanjem finkemu narodu v tem trenutku. Hore Belisha pa je nato zahteval od vlade pojasnil, zakaj ni bila izvedena vsa pomoč za Finsko in ali so to zavirale tehnične težave, ali pa sklepi ministrskega sveta. Vse te dogodke bi po njegovem mnenju bilo potrebno osvetliti od blizu.

Predsednik vlade Chamberlain mu je takoj odgovoril in rekel, da ni resnično, da bi bila finska

vlada ponovno zahtevala pomoč. Finska vlada je samo zahtevala vojni material in vsaki njeni zahtevi smo takoj ugodili.

Nato se je dvignil voditelj liberalne opozicije sir Archibald Sinclair in tudi obsedil deejstvo, da se je napadalcu posrečilo želi uspeh. Nato je omenil, da se pretirava, kadar se govori o tem, kaj vse je Anglija poslala na Finsko.

Chamberlain se je takoj dvignil in odgovoril, da ne more odgovarjati za tisto, kar se o tem piše v časopisih. Poudariti mora, da vlada nikdar ni popolnoma razkrila številke o tem, kaj vse je poslala na Finsko. Razlikovati moramo tudi med tem, kaj je bilo poslano na Finsko in med tem, kar je bilo na tem, da bi bilo poslano na Finsko.

Delavski poslanec Artur Henderson je nato zaprosil predsednika vlade Chamberlaina, da naj izjavi, da Anglija ni imela namena kršiti švedske in norveške nevtralnosti. Chamberlain je odločno odgovoril, da angleška vlada nikdar ni imela namena storiti kaj takega, kar bi kršilo nevtralnost teh dveh držav.

Nato se je zopet dvignil bivši vojni minister Hore Belisha in zaprosil predsednika vlade, da naj potrdi, da je Daladier izjavil, da je bila že pripravljena armada 50.000 mož iz Francije in da bi Anglija poslala še večjo armado. Zahteval je tudi, da naj pove, ali ni angleška vlada porabo teh čet finski vladi omejevala tako, da bi finska vlada bila lahko prepričana, da ne bo mogla odbiti sovjetskega napada.

Predsednik vlade Chamberlain je odgovoril, da lahko potrdi vse Daladierove izjave, o ostalem pa je bolje, da ne govori.

Nato je konservativni poslanec MacMillan zahteval, da naj se javna seja spremeni v tajno, da bodo lahko podrobno govorili o vseh teh dogodkih.

Chamberlain mu je odgovoril, da ne more govoriti pri »odprtih oknih« polanske zbornice. Tedaj se je s svojega sedeža takoj dvignil v diplomatski loži sovjetski veleposlanik Majski in hitro odšel iz zbornice.

Razprava v lordski zbornici

London, 13. marca. t. Reuter: V lordski zbornici je o miru med Finsko in Sovjetsko Rusijo podal zunanji minister lord Halifax enako poročilo, kakor ga je v spodnji zbornici podal predsednik vlade Chamberlain.

V imenu opozicije je podal izjavo lord Snell, ki je izjavil, da mora ves svet občudovati junaštvo finskega naroda v njegovi borbi. Finski narod je prekosil vse tisto, kar lahko ustvarita junaštvo in vztrajnost. Noče govoriti o stališču ostalih skandinavskih držav, toda če bi se dogodki zadnjih dni ponovili, tedaj ne bo nikdo pozabil na vse to, kar smo sedaj doživeli.

V stanju dajati Nemčiji nikel iz finskih rudnikov.

»Glasgow Herald« se sprašuje, ali se ne bo finski narod uprl proti takim pogojem, ki so podobni kapitulaciji. List pravi, da bosta Anglija in Francija v tem primeru ostali pri svojih pogojih ter pomagali Finski. List pravi, da bo odstop Hangöja Sovjetski Rusiji, ki bo tam branila pomorsko oporišče, pomenil veliko nevarnost za skandinavske države. Švedska bo imela zdaj priliko pobrati plodove svoje nevtralnosti.

»Yorkshire Observer«: Po junaški obrambi so Finci s svojim sklepom sprejeli sovjetske pogoje osvobodili Anglijo in Francijo potrebe, velik del svojih junaških bojevnikov poslani na finsko bojišče. Sedaj zahodni evropski velenili nista več prisiljeni napraviti Sovjetsko Rusijo s silo za zaveznico Nemčije.

»Daily Herald« pravi, da je bilo usodno za odločitev Finske, sprejeti težke sovjetske pogoje, zadržanje skandinavskih držav, ki so trdovratno odklanjale, dati dovoljenje za prehod francoskih in angleških čet. Toda ta mirovna pogodba je mogoče nevarnost za skandinavske države kot za samo Finsko.

London, 13. marca. AA. Reuter: Jutranji »Times« prinaša članek svojega vojaškega strokovnjaka, ki ugotavlja, da bi bilo popolnoma napako misliti, da so bili Finci prisiljeni sprejeti take pogoje zaradi tega, ker da so se na bojišču nahajali tik pred katastrofo. V stvari sami finski odpor na bojišču se zdaleč ni bil zlomljen. Točno je, da so sovjetske čete na nekaterih krajih napredovale. Toda napredovale so počasi in ob stalnih strahovitih izgubah. Če se stvar gleda izključno z vojaško-strokovnega stališča, pristavlja vojni urednik »Timesa«, potem je treba reči, da so bili Rusi v času, ko je bila podpisana mirovna pogodba, še vse preveč daleč od končne odločitve na bojišču. Ne zanikujem, da je bilo treba smatrati napredovanje rdečih čet na zahodni obali viiborskega zaliva kot predznak popuščanja finske obrambne sile. Ko so predrl v Karelijski ožini, so Rusi imeli sedaj že več krajev, da so lahko poslali v boj svoje velike enote. Pri vsem tem pa splošni vojaški položaj v trenutku, ko je bila podpisana mirovna pogodba, nikakor ni bil kritičen za Finsko.

Italijanski tisk

Rim, 13. marca. AA. Stefani: Italijanski tisk razpravlja o sklenitvi finsko-sovjetskega miru in o odmevu v italijanskem javnem mnenju. Ustavitev sovražnosti se smatra kot težak udarec demokracijam, ki so upale na razširitev spopada, ki je sedaj lokaliziran na zahodu.

»Giornale d'Italia« pripominja, da finsko-sovjetski mir ponovno pretvarja Baltično morje v rusko morje, kakor je bilo pred svetovno vojno. Usodno je, ker je Sovjetska Rusija obvladala malo Finsko kljub junaškemu odporu finskega naroda. Finsko-sovjetska vojna je podala jasen dokaz o negotovosti regionalnih paktov med malimi državami, ker baltični blok sploh ni funkcioniral. Istočasno je vojna potrdila nesposobnost Društva narodov, da bi podprlo napadene narode. Kar se tiče Francozov in Angležev, so oni z besedami napadali Sovjete, niso se pa pobrigali in sicer se tudi ne bi mogli, da bi kaj

Sprejem novega italijanskega poslanika gosp. Mammelija na belgrajski postaji.

pozitivnega storili zaradi odklonilnega stališča Švedske in Norveške.

»Tribuna« izraža priznanje finski vojski, ki je znala rešiti finsko čast, ki nadomešča ozemeljske izgube. Ker si je rešila čast, si je Finska pridobila pravico na neodvisnost.

»Telegrafo« pravi, da sovjetski režim ni tako ustvarjen, da bi mogel vzdržati vojno. Tak režim je nastal v znak »Brestlitovske kapitulacije«. V 20 letih je mogel režim prisiliti ruski narod na razne eksperimente, izvedeni na poskuse z vojno. Ponovno je moral priti v ruskih množicah do iste reakcije kakor leta 1917, to je do želje, da se opusti borba prej, preden bi notranja kriza zavzela nevaren obseg za režim. Stalin je zahteval mir. Ta mir, ki ga je Sovjetska Rusija zahtevala od male Finske, zmanjšuje sovjetski prestiž, toda to nima nobenega pomena. Stalin je razumel, da si njegov režim ne more dovoliti dolgotrajne vojne, ki bi trajala več kakor tri mesece. Splošen vtis, ki ga je moči dobiti z italijanskega tiska, je ta, da je izšla Finska iz epopade z avreolom junaštva, medtem ko je sovjetska Rusija zahtevala mir.

Nemški komentarji

Berlin, 13. marca. t. (Reuter.) Ves nemški tisk poudarja, da pomenja sklep miru med Finsko in Sovjetsko Rusijo velik poraz za Francijo in Anglijo. Nemški listi posebno poudarjajo, kaj vse so zavezniški storili ta dva dni, da bi ves svet preplavili z vestmi o tem, kaj so storili za Finsko in koliko vojnega materiala so poslali Finski na pomoč.

Amsterdam, 13. marca. b. Novico o sklenitvi mirovne pogodbe med Sovjetsko Rusijo in Finsko so sprejeli v Berlinu z velikim navdušenjem. Vsi nemški listi pišejo, da je mir na severu prav za prav velika vojna zmaga Nemčije.

Francosko mnenje

Pariz, 14. marca. AA. Reuter: V tukajšnjih političnih krogih globoko občudujejo usodo finskega junaškega naroda. Istočasno pa izjavljajo, da konec vojne na Finskem sicer predstavlja, če se sme tako reči, neke vrste »pomikanje« epicentra negotovosti v splošnem položaju v Evropi, vendar pa ta premaknitev ni v škodo nobenega od neposrednih vojaških ciljev zahodnoevropskih velikih sil. Nekateri politiki celo poudarjajo, da je treba pohvaliti tisto, kar oni imenujejo realistično pojmovanje in razumevanje položaja od strani finskih državnikov. Pariška izdaja »New York Herald Tribune« pravi: Če se stvar gleda s čisto vojaško-strokovnega stališča, ne more nihče trditi, da trpe zavezniški kakršno koli škodo zaradi tega, ker se je na Finskem vojna končala. Pri vsem tem moramo s čisto človeškega stališča obžalovati Fince, čeprav si moramo biti v svesti, da se je vse skupaj konec koncev pač tako moralo končati.

Pariz, 13. marca. Havas: Listi so zelo pozno dobili vesti o sporazumu med Sovjetsko Rusijo in Finsko, doseženem v Moskvi ter zato šele nekateri listi v svojih zadnjih izdajah ob petih zjutraj nekoliko komentirajo ta sporazum.

»Petit Parisien« pravi, da je bil večerajšnji dan dan strahu v Helsinkiju. Finska vlada in parlament sta ves dan proučevala pogoje za sklenitev miru. Ta tragična posvetovanja so se nadaljevala pozno v noč. Postavljalo se je vprašanje, da Finska pod raznimi pritiski žrtvuje eno svojih najlepših pokrajin in del svoje suverenosti, da bi ohranila ostali del države in jo zavarovala pred vojno, ali pa da zbere vso hrabrost ter se nasloni na zavezniško pobudo in se upre napadalcu ter nadaljuje borbo za ohranitev celotne države, časti in polne neodvisnosti. To vprašanje si je zastavila vsa Evropa in ves svet. Končno je 15 minut po polnoči sporočil sovjetski radio vest, da je sklenjena mirovna pogodba med Finsko in Sovjetsko Rusijo. Žrtve je bila doprinešena. Toda ta mir bo za Finsko breme.

Japonski komentar

Tokio, 13. marca. AA. Reuter. V komentarju glede sporazuma med Finsko in Sovjetsko Rusijo pravi list »Niči Simbun«, da bodo zaradi tega zastala

Sklenjeni mir je hud udarec za zaveznike

London, 13. marca. b. Nevtralni diplomatski krogi v Londonu označujejo sklenitev sovjetsko-finskega miru kot neugodno za zapadne velesile in sicer iz naslednjih razlogov:

1. Prestiž zaveznikov v Skandinaviji, na Balkanu in pa tudi pri drugih nevtralnih državah bo po sklenitvi sporazuma med Sovjetsko Rusijo in Finsko močno padel.

2. Sovjetska Rusija bo sedaj lahko vse svoje sile vložila v dobavo Nemčiji potrebnega blaga.

3. Napetost med Sovjetsko Rusijo ter zapadnimi velesilami bi se mogla povečati, ker so zavezniški v zadnjem trenutku izjavili svojo pripravljenost, da intervenirajo proti Sovjetski Rusiji.

4. Skandinavske države bi mogle pasti še bolj

sovjetsko-japonska pogajanja zaradi ureditve odnosov na Daljnem vzhodu. List prav tako misli, da se bo odslej stališče Sovjetske Rusije glede vseh vprašanj Daljnega vzhoda mnogo bolj odprano.

List »Asahi Simbun« pravi, da v japonskem zunanjem ministrstvu pripisujejo največjo pozornost doseženemu sporazumu med Finsko in Sovjetsko Rusijo zaradi tega, ker bo imel ta sporazum močan odmev na vedenje skandinavskih držav. Prav tako pričakujejo tudi ojačenje politike Sovjetske Rusije in Nemčije na Daljnem vzhodu.

Pisanje madžarskega tiska

Budimpešta, 13. marca. b. Ves madžarski tisk je enoten v presoji hrabrosti finskega naroda, glede mirovne pogodbe s Sovjetsko Rusijo pa so mišljenja zelo različna.

»Pester Lloyd«, ki je blizu zunanjemu ministrstvu, piše v uvodniku: Posledice tega sporazuma se za splošen položaj v Evropi zaenkrat še ne morejo določiti. Zaenkrat je pač malo verjetno, da bi mogel mir na severu služiti miru v Evropi.

»Magyar Nemzeti« pravi, da je mir v Moskvi trianonski mir za Fince, kajti finski narod deli sedaj isto usodo, kot jo je delila Madžarska po vojni. Mannerheimove obrambne črte rdeča vojska ni mogla zavzeti, ta obrambna črta pa je sedaj v rokah Sovjetske Rusije. Posebno velika nevarnost je nastala za Švedsko, ker ob obalah Skandinavije gospodari sovjetski brodovje, kar ni važno le iz strateškega stališča, ampak ima tudi velikanski gospodarski pomen. Hangö in Viipuri bosta sedaj za Sovjetsko Rusijo dve varni pomorski oporišči, zaradi česar je Sovjetska Rusija sedaj postala na severu večja sila, kakor je postala Velika Britanija na Sredozemskem morju po zasedbi Gibraltarja.

»Uj Magyarzag« pravi, da je sklenitev miru med Sovjetsko Rusijo in Finsko vsekakor velika zmaga nemške diplomacije.

Sovjetski tisk je zadovoljen

Moskva, 13. marca. b. Zaradi sklenitve miru med Finsko in Sovjetsko Rusijo piše današnja »Pravda«: Včeraj je bila med Sovjetsko Rusijo in finsko republiko podpisana mirovna pogodba. Danes popoldne so bile zaradi tega ustavljene vse sovražnosti. Sovjetska Rusija je izvršila nalogo, ki si jo je postavila. Zagotovljene so njene severne meje in zlasti njeno največje delavsko središče Leningrad. Novi mir ne bo pozdravila samo Sovjetska Rusija, temveč ga bodo pozdravile vse države sveta. Mirovna pogodba jamči za mirne medsebojne odnose in za medsebojno varnost.

Ameriški tisk

New York, 13. marca. A. Reuter. Bivši predsednik Združenih držav Hoover, ki načeljuje akciji za pomoč Finski, je dal o priliki sklenitve sovjetsko-finskega sporazuma izjavo, v kateri je med drugim rekel: Ta sporazum pomeni nov žalosten dan za civilizacijo.

Kanadsko javno mnenje razočarano

Toronto, 13. marca. AA. (Reuter.) Vest o finsko-sovjetskem miru so sprejeli v glavnih mestih Kanade s precejšnjim razočaranjem. V Kanadi je od včeraj prevladovalo mnenje, da bo dejansko prišlo do francosko-angleške vojaške pomoči Finski. Pričakovali so celo, da bodo pri tem pohodu igralo pomembno vlogo hrabre kanadske čete, ki so navajene na podnebje, podobno podnebnju na Finskem.

Finske vojne izgube

Oslo, 13. marca. t. Reuter: »Arbeiderbladet« poroča, da skupne izgube Fincev v pravkar končani vojni z Rusijo znašajo 17.000 mož, vsteti so tudi častniki. Materijalna škoda Finske pa znaša čez dve milijardi dinarjev.

(Nadaljevanje s 1. strani)

čet, ki se umikajo, in med predhodnicami čet, ki napredujejo proti novi meji, znašala 7 km.

4. Za umik čet na raznih odsekih meje so določeni sledeči dnevi: do 20. marca ob 20 bosta Sovjetska Rusija in Finska umaknili svoje čete v odsek, ki jo obsega izvire reke Tuncajoki, Kotalajervi. Takale in vzhodno obalo jezera Jutamojervi. Na odseku južno od Kuhmonijeni pri Lave se bodo čete umaknile do 22. marca ob 20; na odseku Longavara, Verdaila in Matkaselka bosta obe pogodbenici umaknili svoje čete do 26. marca ob 20; na odseku Matkaselka, Kojicalahti se bodo čete umaknile do 22. marca ob 20; na odseku Kojisalahti pa se bodo umaknile do 23. marca ob 20; na odseku Enso in na otoku Bato se bodo čete umaknile do 19. marca ob 20.

Gospodarstvo

Kmetijski dolgovi

Iz poslovnega poročila Privilegirane agrarne banke za 1939 posnemamo o delu banke za likvidacijo kmetijskih dolgov v smislu uredbe z dne 26. septembra 1936, da se je prevzem kmetijskih dolgov začel šele maja 1938 in je do konca 1939 bilo prevzetih 88% vseh dolgov od denarnih zavodov in zadruge. Skupno je bilo banki prijavljenih 3152.17 milij. din. dolgov, od tega je bilo definitivno obračunano do konca 1939 2139, vrnjeno pa 379.9 milij. dinarjev in je tako ostalo v delu za 633.2 milij. din.

Za 632.693 dokončno prevzetih dolgov so bili kmetje zadolženi z zneskom 1331.25 milij. din, odpisano pa jim je bilo 793.05 milij. din. Denarnim zavodom in zadruham je bilo odobreno v tekočem računu 1259.1 milij. din, v 3% obveznicah za likvidacijo kmetijskih dolgov pa 416.64 milij. din.

Od 54.316 dolgov za 379.9 milij. din, ki so bili vrnjeni, je bilo 1782 vrnjeno denarnim zavodom na njih zahtevo, ker so v glavnem denarni zavodi poravnali z dolžniki. Ostanek pa je vrnila banka zaradi tega, ker je ugotovila, da jih ne sprejme v smislu uredbe, ker sploh ne spadajo pod predpise uredbe.

Za ljubljansko podružnico so objavljeni na-

slednji podatki, ki kažejo, da je prevzem kmetijskih dolgov v Sloveniji končan:

Prijavljeno 55.717 dolgov pri 517 zavodih za 524.55 milij. din, vrnjeno 3732 dolgov za 64.45 milij. dinarjev, ostalo torej 51.985 dolgov za 460.1 milij. dinarjev. Po predpisih uredbe ni bilo priznanih pri obračunih denarnim zavodom 5.7 milij. din, zadruham pa 4.9 milij. din.

Največ dela bo s prevzemom imela banka še na področju Belgrada: tu gre 59.075 dolgov za 435.98 milij. din, nadalje na področju sarajevske podružnice 27.076 dolgov za 111.1 milij. din in na področju zagrebške podružnice 8864 dolgov za 86.2 milijona dinarjev.

V letu 1939 so na račun anuitet plačali dolžniki 73.36 milij. din, skupno od vse veljavnosti uredbe dalje 347.165 milij. din. Na račun prvih dveh anuitet je bilo izplačano zavodom 128.066, oz. 72.8 milij. din. Pri tretji anuiteti, ki je dospela 31. decembra 1939, pa se bo izvršil tudi že dokončni obračun z zavodi tudi glede prejšnjih anuitet. Razlika se bo odštela pri izplačilu tretje anuitete.

Do konca leta 1939 je bilo izdanih 3% obveznic za 411.3 milij. din, amortiziranih pa je bilo leta 1938 in 1939 50 milij. din.

nila trgovinsko pogodbo in kulturni sporazum z Italijo.

Odnosaji z Madžarsko so dobili svoje temelje predvsem na gospodarskem polju. Tu je najvažnejša pogodba z dne 4. novembra 1939. Z Romunijo je sklenila Slovaška trgovinsko pogodbo dne 4. decembra, s Švico pa že 15. julija 1939.

Slovaška goji posebno velik interes za Jugoslavijo in Bolgarijo kot bratska slovanska naroda. Tako je nedavno sklenila z Bolgarijo sporazum o plačilnem prometu.

Letošnja pozeba v vinogradu

Zaradi močnega in dolgotrajnega mraza v letošnji zimi, posebno sredi februarja, je trpelo trsje v vinogradih bolj kakor smo v začetku mislili. Posebno občutljive sorte, kakor rumeni muškati, moslavci (šipon) in muškati silvanec so trpele močno. Najbolj je trpel menda rumeni muškati, ki je ponekod pozebel skoraj popolnoma, močno so trpele tudi druge muškate sorte. Trpele pa so kakor vidimo sedaj večinoma samo oči, medtem ko je lea le redko pozebel. Tudi ni pozeba enako občutna v vseh vinogradih. Z ozirom na lego in položaj, v katerem se vinograd nahaja, so pozebe tudi iste sorte v raznih vinogradih kaj različno, kakršen je bil pač v različnih legah mraz. Tako imamo ponekod večjo, drugod zopet manjšo škodo. Tudi opazujemo, da so očesa na močno razvitih rožgah trpela bolj, na slabše razvitih pa manj. Odpornejše sorte, kakor laški rizling, renski rizling, razni burgundci itd. so tudi trpele manj, ponekod skoraj nič.

Zelo važno je zato, da letos s pravilno rezjo pomagamo trsom tako, da bomo pridelali kolikor mogoče reden pridelek, zraven tega pa da ohranimo trsom tudi primerno obliko in da trse ne oslabimo preveč. Ker je pozeba zelo različna, je za izvajanje rezi tudi nemogoče dati enotna navodila. Neobhodno potrebno je, da se pred rezjo vsakdo v svojem vinogradu prepriča, v kakem obsegu je trpelo trsje v njegovem vinogradu. Prepričati se je treba pri vsaki sorti posebej, pa tudi v različnih legah raznih sort je treba preiskati trsje na pozebo. Pozebo preizkusimo na ta način, da vzamemo od vsake sorte in iz vsake lege nekaj rožg. Na teh rožgah preiščemo očesa tako, da jih prerežemo do dolgem, v smeri dolžne rožge. Pri tem vidimo, kakšna so očesa v notranjosti. Ako je stožec v sredini očesa zelen, je oko dobro, ako pa je stožec rjav ali siv, pa je oko pokvarjeno. Na podlagi teka, v kateri smeri opazimo pozebo, uredimo potem rez.

Natančneje bi opazili kvaro po pozebi, ako damo rožge v toplo vodo, vse pa postavimo na toplo, v kašen topel prostor, kjer nam bodo očesa pognala. Pri tem vidimo bolj natančno, v kakšnem stanju so očesa. Zahteva pa seveda ta postopek več časa.

Trse, ki so več ali manj pozebeli, lahko z rezjo potem še več ali manj popravimo. Na trsih, kjer je del očesa pokvarjen, bo kazalo pustiti toliko rodnega lesa več kot navadno, koliki del očesa je pozebel. Pustimo toliko več očesa, lahko več reznikov, pa tudi daljše šparone, kolikor smatramo, da je očesa pozebel. Ako bi pustili preveč, kar bomo opazili, ko bodo očesa pognala, še lahko vedno potem odvisno odstranimo. Popolnoma nič rezati sedaj, oziroma z rezjo počakati, da bo trsje že odgnalo, pa bo kazalo le pri onih trsih, ki so trpeli tako močno, da res ne vemo, ali bodo očesa še sploh pognala ali ne. Pozna rez namreč trse močno slabi, pa tudi pokvarimo obliko trsov s tako rezjo za več let.

Bilance

Preca mehanična tovarnica stekla za okna v Pančevu. Glavnica 27, bilančna vsota 65.45 (60.74), bruto donos 14.0 (12.6), čisti dobiček brez prenosa 5.1 (5.3) milij. din.

Mestna hranilnica v Splitu. Vloge 13.2 (14.8), bilančna vsota 15.5 (16.3), čisti dobiček 0.097 (0.095) milij. din.

Bilance zagrebških bank: Hrvatska banka, glavnica 20.0, vloge 71.56 (90.46), bilančna vsota 127.1 (115.7), bruto donos 5.4 (4.7), čisti dobiček brez prenosa 0.3 (0.3) milij. din. — Trgovska banka, glavnica 5.0, vloge 24.2 (25.6), bilančna vsota 33.9 (37.9), čisti dobiček 0.8 (0.87) milij. din. — Českoslovaška banka, glavnica 7, vloge 41.1 (47.4), bilančna vsota 57.3 (61.0), čisti dobiček brez prenosa 0.58 (0.6) milij. din. — Mednarodna banka, glavnica 5.0, vloge 6.7 (9.2), bilančna vsota 15.3 (18.95), čisti dobiček 0.2 (0.18) milij. din.

Drava, d. d. za proizvodnjo vžgalic, Osijek. Glavnica 11.25, bilančna vsota 36.1 (35.6), čisti dobiček 2.3 (54.6) milij. din.

Prostovoljske obveznice

Belgrad, 13. marca. AA. V zvezi z izdajo 4% državnih obveznic vojnim prostovoljcem namestu zemlje, nas je odbor zveze vojnih prostovoljcev zaprosil, da objavimo za javnost naslednje sporočilo:

Oddelek za državne dolgove in državni kredit finančnega ministrstva je začel 10. januarja t. l. izdajati 4% državne obveznice, ki se dajejo vojnim prostovoljcem namestu zemlje. Ob tej priliki opozarja glavni odbor ponovno vse zainteresirane prostovoljce, naj brez skrajne potrebe ne prodajajo teh svojih obveznic, temveč naj izkoristijo dohodke, ki jih obveznice letno nosijo z dospelimi kuponci. Posebno se opozarja prostovoljci in nji-

hovi zakoniti nasledniki, da se izogibajo raznih posrednikov in spekulantov, ki bodo poskušali dobiti od njih obveznice daleč izpod stvarne vrednosti. Oni prostovoljci, ki jim je vsakakor potrebna gotovina, da bi uredili življenjske prilike svojih rodbin ali pospešili svoja gospodarstva, lahko lombardirajo te obveznice pri Poštni hranilnici in državnih hipotekarni banki. Ti državni zavodi bodo sprejemali v lombard te obveznice samo od prostovoljcev, ki so jih osebno dobili in to v znesku 40% nominalne vrednosti. Obresti za to posojilo bodo krite z dohodki od prodaj kuponov. Za 50.000 din nominalnih obveznic dobi prostovoljec torej 20.000 din v gotovini. Navodila o načinu lombardiranja določa prostovoljci pri Državni hipotekarni banki, poštni hranilnici in galvemu odboru zveze vojnih prostovoljcev kraljevine Jugoslavije. V ta namen bo odbor izdal posebna navodila, ki se bodo na zahtevo dostavila vsakemu prostovoljcu. Za vsa obvestila se je treba obrniti na glavni odbor zveze vojnih dobrovoljcev kraljevine Jugoslavije, Belgrad, Molierova 24.

Konferenca o davkih. Iz izjav odločujočih činiteljev v finančnem ministristvu je bilo razvidno, da namerava finančno ministristvo stopiti v stik z zastopniki gospodarstva. Sedaj poročajo iz Belgrada, da je finančno ministristvo pozvalo zastopnike gospodarstvenih zbornic na konferenco v ministristvo, ki se bo začela v ponedeljek, 18. t. m.

Združenje trgovcev za okraj Ljubljana-okolica ima svoj občni zbor v četrtek, dne 14. marca ob 8 zjutraj v veliki dvorani Trgovskega doma. Na dnevnem redu je poročilo uprave, obračun za leto 1939 in preračun za leto 1940.

Uvedba uredbe o kontroli cen. Ministristvo trgovine in industrije je obvestilo Zbornico za TOI v Ljubljani, da spada pod uredbo o kontroli cen vsakršni premož, ne glede na to za kakšen namen se uporablja.

Kmetijska posojilnica Ljubljanske okolice, r. z. z. n. j. v Ljubljani izplačuje od 15. marca 1940 dalje vse vloge, ki dne 1. marca 1935 niso presegale zneska od 5.000 din. Vse te osovbojene in nedvigljene vloge se bodo po 30. juniju 1940 prenesle na novi račun in se bodo obrestovale po normalni obrestni meri.

Uredba o nadzorstvu parnih kotlov in posod pod pritiskom, je izšla v »Službenih novinah« z 12. marcem 1940 ter je s tem dnem dobila obvezno moč.

Krzo in izdelki pod izvozno kontrolo. Iz Belgrada poročajo, da je devizni odbor pri Narodni banki sklenil razširiti kontrolo izvoza tudi na št. 382 cr. tarife: izdelki iz krzna, obdelano krzno, toda neizdelano.

Nove licitacije za silose. Privilegirana družba za silose je razpisala prvo ofertalno licitacijo za izdelavo strojnih naprav in podnega skladišča žitnega silosa v Petrogradu s prostornino 13.750 ton. Licitacija bo 25. aprila 1940 v prostorih Priv. družbe za silose. — Razpisana je tudi licitacija za silos v Mostaru za 5000 ton.

Občni zbori: Aga-Ruše, združene jugoslovanske tvornice acetilena in oksigena, d. d., Ruše, 28. marca ob 15 v Mariboru, hotel Orel; Kmetijski hranilni in posojilni dom v Ljubljani, r. z. z. n. j. 22. marca ob 15; Okrajna hranilnica in posojilnica v Laškem, 28. marca ob 18.

Znižanje cene za rezane kruške pri izvozu v Nemčijo. Privilegirana izvozna družba v Belgradu obvešča vse izvoznike, da je cena za rezane kruške (Spaltbirnen) znižana od 24. marca na 22. marca za 100 kg brutto za netto v vrečah cif Passau ali Regensburg.

Borze

Dne 13. marca 1940.

Denar

Ameriški dolar 55.—

Nemška marka 14.70—14.90

Devizni promet je znašal na zagrebški borzi 4.996.837 din, na belgrajski 5.850.000 din. Prometa v efektih je bila na belgrajski borzi 150.000 din.

Ljubljana — uradni tečaj: London 1 funt 166.40—169.60
Pariz 100 frankov 94.05—96.35
Newyork 100 dolarjev 4425.00—4485.00
Zeneva 100 frankov 995.00—1005.00
Amsterdam 100 goldinarjev 2351.00—2389.00
Bruselj 100 belg 751.50—763.50

Ljubljana — svobodno tržišče: London 1 funt 205.57—208.77
Pariz 100 frankov 116.24—118.54
Newyork 100 dolarjev 5480.00—5520.00
Zeneva 100 frankov 1223.18—1238.18
Amsterdam 100 goldinarjev 2003.63—2041.63
Bruselj 100 belg 928.13—940.13

Ljubljana — zasebni kliring: Berlin 1 marka 14.70—14.90

Zagreb — zasebni kliring: Solun 100 drahem 30.40—31.10

Belgrad — zasebni kliring: Solun 100 drahem 30.40—31.10
Sofija 100 levov 95.00—98.00

Curih. Belgrad 10, Pariz 9.57, London 16.89, Newyork 446, Bruselj 75.675, Milan 22.52, Amsterdam 236.95, Berlin 178.75, Stockholm 106.15, Oslo 101.30, Kopenhagen 86.15, Sofija 5.50 ponudba, Budimpešta 79.50 ponudba, Atene 3.35 ponudba, Carigrad 79.50 ponudba, Bukarešta 3.40 ponudba, Helsinkfors 7.00 nom., Buenos Aires 104.75.

Vrednostni papirji

Vojna škoda:

v Ljubljani 428.50—431.50

v Zagrebu 432 denar

v Belgradu 430 —432

Ljubljana — državni papirji: 7% investicijsko posojilo 98.50—99.50, agrarji 52—54, vojna škoda promptna 428.50—431.50, begluške obveznice 77—78, dalm. agrarji 71—72, 8% Blerovo posojilo 98—99, 7% Blerovo posojilo 91—92, 7% posojilo DHB 100—101, 7% stab. posojilo 96—97, Delnice: Narodna banka 7400—7500, Trboveljska 235—240.

Zagreb — državni papirji: 7% investicijsko posojilo 98 denar, vojna škoda promptna 432 denar, begluške obveznice 77 denar, dalm. agrarji 69.50 blago, 4% severni agrarji 50.50 denar, 6% šumske obveznice 66.50 denar, 8% Blerovo posojilo 98 denar, 7% Blerovo posojilo 90 denar, 7% posojilo DHB 100 denar, 7% stab. posojilo 98 denar, Delnice: Narodna banka 7550 denar, Trboveljska 235—240 (235), Sladk. tov. Osijek 180 denar, Isis 30 denar.

Belgrad — državni papirji: 7% investicijsko posojilo 99—99.50, agrarji 53—53.50, vojna škoda promptna 430—432, begluške obveznice 77—77.50, dalm. agrarji 71.25—71.75, 4% severni agrarji 51 do 52, 6% šumske obveznice 69.25—70, 8% Blerovo posojilo 99 denar, 7% Blerovo posojilo 91.50 denar, 7% posojilo Državne hipotekarne banke 101 denar, 7% stabilizacijski posojilo 97.50 denar, Delnice: Narodna banka 7480 denar (7500), Priv. agrarna banka 189—191 (190, 188 drobni komadi).

Žitni trg

Novi Sad. Koruza: bač., bač. pariteta Indija, Vršac 154—155. — Tendence za koruzo čvrsta; za ostalo neizpremenjena. Promet srednji.

Cene živine in kmetijskih pridelkov

V Novem mestu, dne 4. marca 1940; Dogov: 340 volov, 53 juncev, 150 krav, 45 telic, 414 prašičev in 490 svinj. Prodanih je bilo: 170 volov, 40 juncev, 23 krav, 15 telic, 241 prašičev in 179 svinj. Kupčija je bila zelo živahna ter je bilo veliko povpraševanje po klavni živini. Cene so bile čvrste, in sicer: voli prve vrste 6.50—7 din, druge vrste 5.50—6 din, tretje vrste 4—5 din; telice prve vrste 5—6 din, druge vrste 4 din, tretje vrste 3 din; krave prve vrste 4.50—5 din, druge vrste 4 din, tretje vrste 3 din; teleta prve vrste 6 din, druge vrste 5 din; prašiči špeharji 8—8.50 din, pršutarji do 7 din za 1 kg žive teže. — Goveje meso prve vrste 12 din, telečina 14 din, svinjina 14 din, slanina 18 din, svinjska mast 22 din; čisti med 20 din; surove kože: goveje 18 din, telečje 20 din, svinjske 14 din za 1 kg. — Pšenica 225—250 din, ječmen 200—220 din, rž 200 din, oves 200—225 din, koruza 190—200 din, fižol do 800 din, krompir 200—210 din; seno 90 do 125 din, slama 50—55 din; jabolka prve vrste 400 din, druge vrste 300 din; pšenična moka 355 din, koruzna moka 220—250 din, ajdova moka 500 din za 100 kg. — Drva 70—80 din za 1 m³, jaja 0.60—0.75 din za komad; mleko 2 din za liter; surovo maslo 32—34 din za 1 kg. — Navadno mešano vino pri vinogradnikih 4 din, finejši sortirano vino 6—7 din za liter.

V Kranju, dne 11. marca 1940. Dogov: 31 volov, 32 krav, 11 telic, 2 ovci, 22 svinj in 19 prašičev. Prodanih je bilo: 19 volov, 16 krav, 11 telic, 15 svinj in 10 prašičev. Cene naslednje: Voli prve vrste 7 din, druge vrste 6.50 din, tretje vrste 6 din; telice prve vrste 7 din, druge vrste 6.50 din, tretje vrste 6 din; krave prve vrste 5.75 din, druge vrste 5.25 din, tretje vrste 4.75 din; teleta prve vrste 8 din, druge vrste 7 din; prašiči špeharji 9.50—11.50 din, pršutarji 8.50—9.50 din za 1 kg žive teže. Mladi pulski 7 do 8 tednov stari 160—200 din za rep. — Goveje meso prve vrste 14 din, druge vrste 12 din, tretje vrste 10 din; svinjina 14—18 din, slanina suha 24—26 din, svinjska mast 20—22 din; čisti med 22—24 din; neoprana volna 24—28 din, oprana volna 34—38 din; surove kože: goveje 12—14 din, telečje 16 do 18 din, svinjske 6—8 din za 1 kg. — Pšenica 2.75 din, ječmen 2.50 din, rž 2.25 din, oves 2 din, koruza 1.80—2 din, fižol 5—7 din, krompir 1.75—2.25 din, lucerna za krmo 1.50 din, seno 1—1.50 din, slama 0.75 din; jabolka prve vrste 7 din, druge vrste 6 din, tretje vrste 4 din; pšenična moka 3.50—4 din, koruzna moka 2.50 din, ajdova moka 4—6.50 din, ržena moka 3.75 din za 1 kg. — Drva 115—120 din za 1 m³, jaja 1.50 za komad, mleko 2—2.50 din za liter, surovo maslo 34—38 din za 1 kg.

Gospode duhovnike

vljudno obveščamo, da dobe za župne urade potrebne tiskovine v podružnici Jugoslovanske knjigarnice v Kranju, Majdičeva hiša, sodnija.

Danski kralj Kristijan z vso družino drsi po ledu na sanelj z jadrli.

Obe vrsti sta
enako dobri

Chlorodont-zobna pasta

peneca ali ne peneca se

Uspeh je vedno enak:
lepi, beli zobje

Rast slovenskega naroda

Statistika rojstev kliče po učinkovitih ukrepih

V peti in šesti številki letošnjega letnika »Casa« objavljata razpravi dr. Ivo Pirc, zanimivo študijo »Rast naroda in razdajanje rojstev v Sloveniji«. Razprava je podpreljena s številnimi statističnimi podatki, s katerimi razpolaga Higijenski zavod in ji pravi memento za vse, ki bi kakorkoli mogli pomagati v borbi, da se končno vendarle v Sloveniji ustavi nazadovanje števila rojstev.

Zakaj so izumrli veliki narodi

Zgodovina dokazuje, da so vsi narodi, ki so bili nekdanj močnejši in so kasneje propadli, propadli zato, ker je padla njihova notranja vrednost, ker je prenehala biti družina osnovna celica, iz katere naj bi nastal narod. Nasprotno pa dokazuje tudi zgodovina, da zdravim narodom vojne, kuge in druge sile v prejšnjih stoletjih niso mogle mnogo škodovati, ker so vse izgube vedno hitro nadomestili. Sedanj vsek pa kaže pri vseh narodih isti pojav padanja števila rojstev. Na najslabšem so v tem primeru Francozi, ki zadnja štiri leta sploh nimajo več prirastka, ampak leto za leto deset do dvajset tisoč več smrti kakor rojstev. Drugi narodi so nekoliko na boljsem. V Nemčiji je znašal v letu 1937 naravni prirastek 478.000, v Italiji 376.000, v Angliji 126.000 in v Jugoslaviji 181.000. Če primerjamo števila prebivalstva posameznih držav s številom prirastka, vidimo, da ima Jugoslavija zelo visok prirastek. To pa nas ne sme zapeljati, da bi mislili, da imamo tako ugodne razmere tudi v Sloveniji.

Število Slovencev prepočasi narašča

Narodni prirastek izračunamo tako, da od števila rojstev odštejemo števila smrti. Naš narodni prirastek je bil v 19. stol. zelo majhen. Začetkom 20. stol. se je dvignil in ostal približno tak do svetovne vojne. Med svetovno vojno je padel in se dvignil v povojnih letih. V letu 1930 je dosegel višek 14.279 in nato začel padati in padel v letu 1937 na 9.348. Če upoštevamo izseljevanje Slovencev v tuje države in v druge pokrajine Jugoslavije, vidimo, da se je v prvem desetletju od leta 1921 do 1930 povečalo število prebivalstva v Sloveniji za 7,91%. V vseh drugih banovinah je bila rast prebivalstva večja. Tako je celo v donavski znašala 9,61%, v savski 11,42%, v primorski 12,28%, v zetaški 16,27%, v vardarski 19,50%, v moravski 19,90%, v vrbski 21,68%, v drinski 25,02%. Rast prebivalstva v Sloveniji je torej najbolj počasna, najmanjša. To dejstvo za nas Slovence ni le narodnostno, marveč tudi politično važno, ker ostala dva naroda v državi rastejo mnogo hitreje, kakor pa mi Slovenci. Če je naša volja, da ohranimo narodno samobitnost, se moramo zavedati, da je ne bomo ohranili le s

svojo kulturo ali s kakšnimi svojimi posebnimi lastnostmi in propagandnimi deli, marveč z zdravim življenjsko silo slovenskih družin.

Padanje števila rojstev

Naš narodni prirastek za drugo desetletje, ki bo zaključen z letošnjim letom, lahko precej točno določimo. Verjetni presežek vse hrojevse bo znašal okrog 104.850. Če upoštevamo isto izseljevanje kot v prvem desetletju, vidimo, da bo narodni prirastek v drugem desetletju znašal 69.100 in bo za okrog 14.700 manjši od dejanskega prirastka v prvem desetletju. Če bo padec ostal stalen še v naprej, se bomo Slovenci čez 50 let že izseljevali ne več na račun presežka rojstev, ampak le na račun evojega izumiranja!

Na narodni prirastek uplivajo trije osnovni činitelji: rojstva, smrti in izseljevanja. Prirastek je velik, če je število rojstev visoko in število smrti nizko. Število izseljencev zmanjšuje prirastek. Statistika nam pove, da je v Sloveniji padec števila rojstev od leta 1921 dalje stalen. Leta 1901 je bilo na ozemlju sedanje Slovenije na tisoč prebivalcev 33,5 rojstev. Leta 1911 30,1 rojstev. Leta 1921 30,2 rojstev. Od tega leta pada število rojstev tako, da znaša 1939 le še 21,4 rojstev na tisoč prebivalcev. Posebno hud padec imamo v zadnjih sedmih letih. V drugih banovinah je razen v donavski, rodnost mnogo ugodnejša. Posebno visoka je v vrbski, kjer pride na tisoč prebivalcev 40 rojstev. Sicer pada rodnost v vse državi, vendar je padla v razdobju od leta 1931 do 1937 od 33,6% na 27,9%. V Sloveniji pa je v tem času padla od 27,3% v letu 1931 na 22,1% v letu 1937.

Število smrti v zadnjih dveh desetletjih sicer polagoma pada. Vendar mnogo bolj počasi, kakor pada rodnost. Zaradi tega je nemogoče računati z možnostjo, da bi bilo mogoče zmanjšati umrljivost s kakršnimi koli žrtvami tako zelo, kakor pada rodnost. Izseljevanje je sedaj sicer precej omejeno, vendar gospodarske in socialne razmere v Sloveniji še vedno silijo mnoge, da si iščejo kruh v drugih pokrajinah Jugoslavije.

Glavni vzroki

Če hočemo zavezati vedno huje zmanjševanje narodnega prirastka, moramo doseči, da se bo število rojstev zvišalo. Zato moramo poznati glavne vplive ki povzročajo padanje števila rojstev. Eden najpomembnejših je v tujih državah preostojno omejevanje števila otrok. Ta vzrok prav gotovo vpliva tudi pri nas; nagibov za to je več. Prvi je želja po udobnejšem lastnem življenju, drugi je zanemarjanje verskih nauk o družini in otroku. Vereka morala se je pokazala kot najmočnejši nagib za prevzem dolžnosti do družine in otroka. To so dokazali prav Francozi sami. Francoski Kanadci so si ohranili način patrijarhalnega in strogo verskega življenja od svojih prednikov v 17. stol. Rezultat je prav gotovo presenetljiv: v enem stoletju je naraslo njihovo

število od 700.000 na 4 milijone. Često se navaja tudi socialno stanje kot razlog omejevanja rojstev. Pribiti je treba, da v mnogih primerih ne omejuje rojstev toliko resnično pomanjkanje, kakor bojazen pred pomanjkanjem zaradi številnejše družine. Statistika porok pa dokazuje, da število porok ne vpliva bistveno na število rojstev. S tem je zavrnjeno tudi izgovor, da bi bil glavni vzrok padanju števila rojstev v Sloveniji ta, ker se zaradi gospodarske atike in osromaženja ljudje ne morejo poročiti. Na padec števila rojstev vpliva še beg mladih ljudi z dežele v mesta, dalje industrializacija in končno materialistična propaganda, ki v zvezi z opuščanjem izpolnjevanja verskih dolžnosti omogoča zaviranje rojstev.

Javna oblast bo pri nas morala vse poizkusiti, da se zmanjša vpliv teh škodljivih činiteljev, ki glodajo na zdravju našega naroda. Družine, ki se borijo za svoj vsakdanji kruh tako v podeželju kakor v mestu, pa se kljub temu ne boje otrok, bo treba opogumiti s primernimi podporami za otroke. Z energičnimi zakonskimi ukrepi pa bo treba zatreli zlo nasilnega odpravljanja. Oblast naj v zvezi s cerkvijo sodeluje z nasveti in predlogi v odboru za populacijo, ki se naj čimprej ustanovi. Tako bo mogoče zavezati zlo, ki je nevarnejše kakršenkoli zunanji sovražnik.

Posebno pazite, kaj bolnik pije!

Pitje ni le za zdravega človeka zelo važno, temveč tudi za bolnika mnogokrat važnejše od hrane!

Zato pijte Vi in Vaš bolnik čim česče nako najboljšo mineralno vodo, ki je obenem tudi zdravilna **ono z rdečimi srci!**

Prospecte in vsa potrebna navodila pošlje zastoj in z veseljem: Uprava zdravilnega kopališča

SLATINA RADENCI

Molitev za mir

Slovesna papeževa služba božja v cerkvi sv. Petra v Rimu

(Od našega dopisnika.)

Rim, 5. marca 1940.

Prvo obletnico izvolitve papeža so obhajali v Vatikanskem mestu s častno primerno skromnostjo, čeprav je bil ta dan tudi hkrati rojstni dan svetega očeta in državnega tajnika kardinala Maglioneja. Z javnih poslopij so v hrle zastave in vojaška godba švicarske garde je zaigrala jutranji koncert. Ves dan so prihajale brzoglavne čestitke iz vsega sveta. Opoldne je v vatikanski radio oddajal poseben koncert slavnega poljskega pianista Hortonskega. Papež, ki mu je že jutraj voščil kardinal in ta njemu, je dopoldne sprejel britskega poslanika sira Percyja Lorraina in njegovo soprogo in gospoda in gospo Myronn Taylor.

Tudi slovesna papeževa sv. maša v nedeljo v cerkvi svetega Petra je bila preprosta. Več kot 40.000 vernikov je napolnilo močeno baziliko. Krog papeževega oltarja so klečali župniki vseh rimskih far. Pri tihi sv. maši, ki jo je papež bral na grobu sv. Petra, sta stregla msgr. de Romani in papežev ceremonijar msgr. Respighi. Papež je bil po liturgičnem predpisu za to nedeljo oblečen v roza plašč. Papežev oltar in bazilika nista bila nič posebej okrašena. Pričujoči kardinali niso imeli nobenega škrlata, namreč so bili oblečeni v preprosta vijoličasta škofvska oblačila.

Vsa slovesnost je bila usmerjena v to, da bi svetega očeta čim bolj približala njegovim rimskim faranom. Na posebno papežovo željo se je vse ljudstvo udeležilo svetega opravila. To je bil nepozaben užitek slišati, kako je velikanska množica vernikov pela gregorijanske pesmi.

Po evangeliju so potisnili papežu majhen oder in stoji je spregovoril svojim rimskemu ljudstvu. Tu je tradicija starega krščanskega Rima spet zaživela. Rimski škof je stal kot duhovnik-pastir sredi svojih škofljanov.

Nikoli ne bo noben papež — tako je začel najvišji pastir svoj nagovor — nazvle vsem svojim bremenom mogel pozabiti rimskega

Slov. katol. delavstvu na Gorenjskem

Danes bodo na Jesenicah in na Javorniku volitve delegatov v krajevno Bratovsko skladnico delavcev pri KID. Na volišče pojde 4081 delavcev-volilnih upravičencev. Kandidatne liste so vložile vse štiri delavske skupine in so zato te volitve ne samo materijalne važnosti za delavce, ampak tudi velikega načelnega pomena. Za naše slovensko katoliško delavstvo pride v poštev samo lista ZZZ, ki se voli z zeleno glasovnico. Naši delavci somišljeniki naj se zato ne dajo od prav nikogar begati. Opozorjamo tudi svoje delavce, da opozore svoje, naj volijo edino to listo. Še posebej opozorimo, naj dosedanja člani JSZ volijo to listo, kajti razvoj v strokovnih organizacijah je k sreči privedel tako daleč, da so radi svoje uvidenosti šli na kandidatno listo ZZZ tudi vodilni strokovničarji, bivši funkcionarji in člani JSZ. Današnje volitve naj torej pokažejo velik porast edine delavske organizacije slovenske katoliške skupnosti — ZZZ — in tako končno privedejo do enotnosti v delavskih strokovnih organizacijah.

Sneg v Romuniji in na jugu

Iz Bukarešte poročajo: Po 24urnem snežnem metežu, ki je zlasti hudo besnel nad Črnim morjem, je po vsej Romuniji začelo močno snežiti, tako da je v Bukovini, Besarabiji in Moldaviji ves promet zastal. Mnogo ladij, ki se niso mogle pravočasno zateči v zahodna pristanišča ob Črnem morju, so prišle v hudo stisko. Donava je blizu železnih vrat še zmeraj 10 km na daleč zamrzla. Plast ledu je debela po 10 do 15 metrov in dasi so že z minami in drugim strelstvom skušali razbiti led, ni vse nič zaleglo. Zaradi ledenih ovir se je voda Donave za nekaj metrov dvignila in je preplavila nize ležeče pokrajine v Romuniji in Jugoslaviji. Tudi tu je ponekod po južnosrbških in bosanskih krajih in hribih zapadel sneg, ob Jadranskem morju pa divja silna burja in ovira promet.

V preteklem tednu smo brali, da so angleška letala večkrat preletela Nemčijo do Berlina in še dalje. Angleški letalci so prišli tudi nad Dunaj in Prago. Slika kaže posadko enega izmed letal ob povratku po devetih urah poleta.

CISTEK

Bogata gospodična

Mati se je obmila na bolniški postelji in dejala: »Peter, si se odločil? Da ali ne?«
Pobalin je rezal star zavor. Zakrčala je s hripavim glasom: »Prinesi mi malega sem!«
Stopil je k zibelki. Novorojenček, zavrt v cunje, je ležal v njej in jokal.
»Vidiš, da je lačen. Pohiti!«
Peter je hrkal: »Bojim se. Tako zelo se bojim. Pojdi z menoj!«
»Dobro veš, da ne morem hoditi, budalo!«
Zdelo se je, da se je odločil. Sklonil se je in si zavezal preperce čevlje.
»Pojdem,« je dejal. »Se smem vrniti, ko bom imel deset dinarjev?«
»Počkaj, da jih boš imel dvajset. Potrebujem jih najmanj dvajset! Pojdi pred postjo in govori ljudem: Mati je bolna!«
Bil je že na stopnicah, pa se je vrnil. Vprašal je mater: »In če bo pred postjo nezavarno?«
»Pojdi drugam na varen kraj!«
»Kam?«
»Boš se videl,« mu je odgovorila.
»Bojim se,« je zaječal Peter.
»Oh, paglavci! Imeti me hočeš za norca! Saj vem, da bi se šel raje igrati!«

Otrok ni odgovoril. Vzdihnil je, in izginil po mračnih stopnicah. Ne, ne boji se nevarnosti! Strah ga je osončnih obrazov mimo idočih, ko jim moli roko in prosi: Dobro se spominja besed debelo našminkane dame. Oh, fant! To je taka komedija...

Včasih je opustil žalostni posel. S tovariši se je šel igrati. Igra pa se je navadno nehala s tepšcem. Domicil se je besed, s katerimi bo prošil vbojajme:

»Mati je bolna, oče pa zaprt zaradi tatvine.«
Pa kaj, če mu kdo poreče: »Kaj oče ni mobiliziran?«

»Je prestraš,« bo odgovoril. Govoriti je hotel resnico. Sosedu mu je nekoč rekla, da je resnica zapisana v očeh. Laž, da se takoj zapazi. Ljudje so hodili to jutro hitro in se niso ustavljali. Če je stopil za njimi, so se spustili skoro v tek. Nenadoma je zagledal ljubko mlado dekle, oblečeno v svetlo obleko.

»Gospodična, prosim...«
Ustavila se je in ga prijazno pogledala. S težavo je izbruhnil:

»Mati je bolna, oče pa zaprt zaradi tatvine!«
Umaknila se je za korak. Nekaj časa je molče stala in gledala malo postavlo. Nato je tiho zasepetala: »Revček!«

Odprla je torbico. »Nimam denarja, Pojdi z menoj!«

Sledil ji je, škrtkajoč v svojih prevelikih čevljih. Nikoli še ni občutil tolike sreče. Zaupno je kramljal in pripovedoval mlademu dekletu bedno življenje svojega očeta in matere. Govoril je o brezposelnosti, o najrazličnejših boleznih, o

pijanosti in o rojstvu svojega malega brata.

»Če hoče človek živeti,« je dejal, »mora lagati. To mi pa ne ugaja. Raje bi šel kam delati!«

Od časa do časa jo je pogledal z žalostnim pogledom, hoteč brati njene misli. Videl ni drugega kakor lepe, svetlorjave oči. Nenadoma je vzkliznila: »Tu je hiša! Počkaj me, moj otrok!«

Stopila je v krasno vežo. Sklonil se je, da bi videl, kam je odšla. Na pragu je zagledal hišnico, ki se je pogovarjala s staro damo.

»Ste videli sirota,« je rekla. »Nisem ji še nič povedala. Mi je tako težko. Kje si bo najela drugo stanovanje? Oče ji je zapustil same dolgove. Prepričana sem, da ni podedovala nič ali skoro nič!«

»Torej ji boste odpovedali stanovanje?«
»Tako ne more iti naprej,« je odgovorila dobra žena. Peter ni razumel, da se pogovarjata o mladi gospodični. Ko je ta prišla, se ji je lepo zahvalil: »Ah, hvala lepa!«

Dala mu je dvajset dinarjev. Vzel jih je z veseljem vzklizkom.

Domov gredle si je sezul čevlje, da bi hitreje hodil.

»Imel sem srečo,« je doma zmagovalno povedal materi.

Ta se je dvignila v postelji, pogledala nove in vprašala:

»Kje si ga dobil?«

Našopiril se je in ponosno odgovoril:

»Dala mi ga je bogata, zelo bogata gospodična!«

(Po francoskem R. O.)

Slovenci v Zagrebu

Vsemogočni je poklical k sebi g. Janko Flerina, uglednega trgovca v Zagrebu, ki se je moral 2. t. m. v najlepši dobi življenja, star šele 33 let, po kratki mučni bolezni ločiti od svojih dragih. Bil je zaveden Slovenec in katoličan ter je bil dolgoleten član in odbornik Slomškovega prosvetnega društva, kot tudi cerkvenega odbora. Ni pa bil priljubljen samo med rojaki Slovenci, temveč si je s svojim kremenitim značajem pridobil naklonjenost Hrvatov ter se je posebno uveljavil kot funkcionar v njihovih trgovskih organizacijah. Na poslednje domovanje je s spremila velika množica zagrebških Slovencev, ki so se z rosnim očesom poslovlili od nepozabnega pokojnika, želeč, da bi mu bila lahka hrvaška zemlja.

Lep uspeh je doživel v nedeljo, 3. t. m. dramatični odsek Slomškovega prosvetnega društva z uprizoritvijo drame »Žrtve spovedne molčečnosti«. Vsi igralci kot tudi režiser g. Tone Pemič so vložili v igro, ki je zastupila pri gledalcih najboljši vtis, vse svoje moči, znanje in sposobnosti ter zaslužilo za svoj trud pohvalo in priznanje.

Tudi Slovensko prosvetno društvo v Kustošiji se je otreslo mrtvila in se prebudilo iz dolgega spanja z uprizoritvijo komedije »Španska muha«, ki je prav dobro uspeła. Obisk igre je pokazal in dokazal, da je tudi med Slovenci v Kustošiji veliko zanimanje za slovenske kulturne prireditve ter zato želimo Slovenskemu prosvetnemu društvu v Kustošiji, da bi vztrajno nadaljevalo započeto delo in nas kaj kmalu zopet razveselilo s kako lepo prireditvijo.

V nedeljo, 7. aprila 1940 bo zaključilo Slomškovo prosvetno društvo letošnje igralsko sezono z Vomergerjevo komedijo »Voda«, ki jo bo uprizorilo v Jerominski dvorani ob pol 4 popoldne. Ker bo to zadnja igra v letošnji sezoni, ste vsi ljubitelji resničnih dogodivščin in smeha še prav posebno vabljeni.

Droblne novice

Koledar

Cetrik, 14. marca: Matilda, kraljica; Pavlina. Petek, 15. marca: Marija 7 žalosti, Klemen M. Hofb.

Novi grobovi

† V Ljubljani je večeraj umrl gospod Rihard Debelak, višji davčni upravitelj v pokopju. Pogreb bo v petek, 15. marca, ob 4 popoldne iz hiše žalosti, Tyrševa cesta št. 62 na pokopališče k Sv. Križu. Naj mu sveti večna luč! Žalostno naše iskreno sožalje!

† V Mekinjah je v 38. letu starosti umrl posestnik g. Jakob Iskra p. d. Lovrenčev. Dolgotrajna zavrtna bolezen mu je ugrabila nadobudno življenje. Težko ga bo pogrešal domači cerkveni pevski zbor kot svojega najboljšega in najbolj zvestega basista; zelo ga bo pogrešalo Prosvetno društvo kot enega najbolj delavnih članov, posebno na društvenem odru; zlasti pa ga bo manjkalo njegovi družini, ki šteje tri nedoročene otroke. Pokopali ga bodo danes ob 9 popoldne. Naj mu sveti večna luč! Žalostno naše iskreno sožalje!

† Pri Sv. Joderti nad Laškimi je mirno v Gospodu zaspala gospa Marija Kurnik, posestnica v vasi Govce. Pogreb bo v petek ob 9 popoldne. Naj v miru počiva! Žalostno naše iskreno sožalje!

Osebnostne novice

— Iz vojaške službe: Upokojeni so: armadni generali: Milan Milovanović, Emil Belić in Pantelija Jurišić. Obenem so bili odlikovani: armadni general Milan Milovanović z redom Karadjordjeve zvezde 2. stopnje; armadna generala Emil Belić in Pantelija Jurišić z redom Belega orla 2. stopnje. Napredoval je, šteto od 6. septembra 1939, za pehotnega poročnika podporočnik Aleksander Kalcan. — II. pehotna podčastniška šola nosi odlej naziv »Kralja Petra II.« — Prevedeni so v rezervi: pehotni kapetan II. razreda. Josip Poljak, poročnika dr. Marjan Salopek in Fran Suklje v inženjerijo. Službe rezervne častnika so razrešeni: pehotni kapetan I. razr. Karlo Jäger, pehotna poročnika Nikola Riger in Oskar Vesel, topniški poročnik Ivan Gač, pehotni podporočniki Ferenc Bilicki, Erich Hemann, Ladislav Hegediš in Kurt Loibl, pehotni podporočniki Janoš Rek, Peter Pavle Frank in Henrik Klein, sanitetni podporočnik dr. Henrik Aschenbrenner, pehotni kapetan 2. razr. Ljudevit Tomašek, pehotna podporočnika Anton Behehar in Jože Šterbenc. Upokojeni so: pehotni narednik-vodnik I. razr. Ivan Šilac, ki je preveden v rezervno, pehotni narednik-vodnik I. razr. Anton Solo, inženirski narednik-vodnik II. razr. Alojz Šimenko in narednik-vodnik III. razr. mornarske stroke Edvard Tomič, ki je preveden v rezervno. Postavljen je za uradniška-arhitekta VIII. pol. skup. uradniški pripravnik-arhitekt VIII. pol. skup. Miloš Kovarž. Izpit so položili: za čin aktivnega inženir-kapetana II. razr. tehnične strake mornarice inženir-poročnik mornarice inž. Demetrij Rebec, za čin rezervnega inženir-kapetana II. razr. tehnične strake mornarice rezervni inženir-poročnik inž. Dušan Brakus, za čin aktivnega strojnega podporočnika mornarice narednik Rudolf Benedek in Ivan Zanki, za čin aktivnega strojnega podporočnika mornarice narednik Vladimir Šetinec.

KLOBUKI

v najmodernejših barvah in oblikah

BOGATAJ

Ljubljana, Stari trg
Maribor, Gosposka ulica 3
Radovljica - mesto

Nizke cene! Strokovna posrednost!

Pred nakupom si oglejte izložbe!

— Glavna skupščina Jugoslovanske Unije za zaščito otrok bo v Beogradu 17. marca t. l. v Domu Rdečega križa, Simina ulica št. 19. Začetek ob 10 popoldne. Dovoljena je polovična vožnja. Vse zadevne informacije dobre interesi v pisarni dravske banovinske sekcije Jugoslovanske Unije za zaščito otrok, Ljubljana, Beethovnova ulica 14, telefon 38-26.

— Zadruga »Dom učiteljice« v Ljubljani vabi na svoj IX. redni občni zbor, ki bo na veliki petek, dne 22. marca t. l. ob 9 popoldne v prostorih Učiteljskega doma v Ljubljani. Ker bo poleg običajnih točk na dnevnem redu zanimivo in aktualno predavanje ge. prof. Erne Musarjeve ter važna odločitev glede našega doma, nujno vabimo in pozivamo vse ljubitelje, zlasti povabilnice, da se vabilu odzovejo v čim večjem številu. — Odbor.

— Vreme v Sloveniji se je naglo spremenilo. V nekaj urah čez noč se je večeraj vreme naglo spremenilo. Vremenska poročila, ki so prišla večeraj jutraj v Ljubljano z raznih železniških postaj, so povsod sprva javljala, da je nastopilo oblačno, pozneje popoldne je začelo deževati. V Ljubljani odnočno v vzhodnem delu okolice se je okoli 6. jutraj pojavila zarja in ljudje so govorili: »Jutranja zarja nam elabo vreme ustvarja.« Jasnno vreme je jutraj javil Dravograd, lepo pa Kočevje. Dve postaji sta javili, da je večeraj jutraj kazal termometer še pod ničlo in sicer Bled —1° in Trzin —2°, ko je Trzin prejšnji dan javil ugodnejši toplotni položaj. Drugače so postaje javile naslednje jutranje temperature: Boh. Bistrica +5, Jesenice +4, Kranjska gora +1, Kamnik +6, Ljubljana glavni kolodvor +6, Brežice +2, Celje +3, Maribor +5, Ljutomer +5, Novo mesto +8, prav tako št. Janž na Dolenjskem, Kočevje +7 in Rakeč +4. Južno vreme z dežjem je povzročilo, da se je enog začel naglo tati. Dež je bil po mnenju kmetovalcev prav potreben, kajti zemlja ga zelo potrebuje.

— Vojaške vesti. Letalska podčastniška šola v Novem Sadu sprejme večje število gojencev starih 17 do 21 let. Prošnje se sprejemajo do 15. marca 1940. — Vojna mornarica sprejme 3 zdravnike v kontraaktualno službo. Prošnje je treba dostaviti do 1. junija 1940. — Komandantu mornarice, adjutant-ski oddelček, Zemun. — Inženirska podčastniška šola »Kralja Petra Velikega Osvoboditelja« v Sabcu sprejme večje število gojencev, starih 18 do 21 let. Prošnje se sprejemajo do 20. marca 1940. — Topniška podčastniška šola v Čupriji sprejme večje število gojencev, starih 18 do 21 let. Prošnje se morajo dostaviti do 25. marca 1940. — Štab mornarice v Zemunu sprejme uradniškega pripravnika X. pol. skup., pisarja. Prošnje se sprejemajo do 20. marca 1940. — Podrobnejši pogoji so razvidni iz »Službenega vojnega lista« št. 9, stran 689—710.

ki ga lahko dobijo interesi na vpogled pri pristojnem vojnem okrožju, oziroma na vseh orožniških postajah.

— Za likvidacijo Srednjega urada za zavarovanje delavcev v Zagrebu (SUZOR) so sedaj skoro vse organizacije. Posebno iz Slovenije in Srbije so se slišali glasovi, da je treba to centralistično ustanovo odpraviti in dati posameznim Okrožnim uradom za zavarovanje delavcev več svobode in prostosti za samostojen razvoj. Z odpravo SUZOR-ja bi nekateri OUZD pridobili, drugi pa izgubili. Znano je, da so aktivni Okrožni uradi pokrivali izgube v pasivnih Okrožnih uradih. Odelej bo morala pač vsaka banovina na svojem področju poskrbeti, da se bo socialno zavarovanje namoteno razvijalo. Okrožni urad v Ljubljani bi z odpravo SUZOR-ja prav gotovo mnogo pridobil, saj je vsako leto pošiljala SUZOR-ju v Zagreb milijone svojega poslovnega dobička, ki jih Slovenija navadno ni več videla.

— Za Velikonoč v Trst in Benetke. Informacije in prijave le do sobote 16. PUNTIK.

— Predavanje o negi kože. Prostor nam ne dopušta obdelati teme, zato samo navajamo to, kar mora vedeti vsaka soproga in mati v ekri za svoje najbližje. Pri opeklinah, ranah, praskah, prischih, lišaju, krastah, potenju, odrgninah in vneti koži je najboljša sredstva krema Babymira. Uspešno deluje pri dojenčkih, otrocih in odraslih. Ne sme biti gospodinjstva brez kreme Babymira. Dobiva se v vsaki apoteki in drogeriji.

Prevaljska zadeva pred Vrhovnim sodiščem

Ljubljana, 13. marca.

Velika zadeva zaradi rudnika Leše pri Prevaljah v Meziški dolini, v katero so zapleteni notar dr. Dušan Senčar iz Prevalj, Karel Sedej, Ivan Veržun in Matevž Kralj, vzbuja še vedno v gospodarskih krogih in med ljudstvom na Stajerskem napeto zanimanje. O njej je »Slovenec« že mnogo poročal. Pri mariborskem okrožnem sodišču je bila podana kazenska ovadba proti omenjenim osebam zaradi več deliktov, ker so vsi izvršili razna dejanja, ki jih je naposled po kaznivih preiskavi smatralo državno tožilstvo za obzirnja. Dvignjena je bila proti vsem obtožencem javna obtožba. Za prejšjo prav delikatno afero pa je bilo delegirano okrožno sodišče v Celju, kjer se je 29. avgusta lani pričela velika kazenska razprava pred tamšnjim malim kazenskim senatom. Trajala je 4 dni, in 2. septembra je bila razglašena sodba, s katero so bili notar dr. Senčar in tovariši oproščeni od obtožbe v celem obsegu.

Državni tožilec dr. Rus v Celju je proti tej sodbi prijavil revizijo in jo je tudi izpeljal. Vsi

spisi so bili nato predloženi Vrhovnemu sodišču v Ljubljani, ki je začelo funkcionirati lani novembra. Vrhovno sodišče je glede te revizije odredilo javno razpravo, ki se je danes ob 9 popoldne pričela v dvorani št. 79 ljubljanskega sodišča.

Državni tožilec dr. Rus je predložil prav obširen spis, v katerem poudarja, da je bil s sodbo celjskega sodišča kršen zakon tako v materialnem, kakor tudi formalnem pogledu.

Kazenski senat Vrhovnega sodišča je bil sestavljen iz naslednjih sodnikov kasacijskega sodišča: dr. Anton Lajovic kot predsednik in kot sodniki: dr. Milko Gaber, dr. Josip Fischinger, dr. Avgust Munda in dr. Bogdan Petelin. Zapisnikar tajnik Vrhovnega sodišča sodnik dr. Ludvik Gruđen. Navzoča sta bila od 4 obtožencev notar dr. Dušan Senčar in Karel Sedej. Vse obtožence brani mariborski odvetnik dr. Stor.

Po otvoritvi razprave je referent kas. sodnik dr. Avgust Munda splošen in stvaren pregled o poteku procesa, v katerem gre za večmilijonske vrednosti. Prečitane so bile nato nekaterne listine, zlasti sodba prvega sodišča v gotovih točkah in odstavkih. Nato je začel v dobre trčetr ure trajajočem govoru utemeljevati revizijske razloge celjskega državnega tožila vrhovni državni tožilec dr. Stuhec. Utemeljuje je bila stvarna in mirna. Revizijska predloga: reviziji naj se ugodi, izpodbijana sodba naj se razveljavi in stvar odkaze prvemu sodišču v ponovno razpravo in razsodo. Branilec dr. Stor je pa predlagal, da se sodba prvega sodišča potrdi. Dopoldanska razprava je bila prekinjena ob 12.30 in se je nadaljevala ob 4 popoldne ter je trajala do 18.30. Izpolnjena je bila z govorom branilca dr. Stora, ki je v vseh podrobnostih skušal pobijati revizijo državnega tožila. Nato je bila današnja razprava prekinjena in se bo jutri ob 9 popoldne nadaljevala, nakar bo sledila končna sodba Vrhovnega sodišča. Na popoldansko razpravo je prišlo mnogo odvetnikov in pravnikov, ki se zanimajo za ta proces.

— Za malo maturo! Pravkar je izšla pri Akademski založbi v Ljubljani knjižica »Rešitve aritmetičnih in geometrijskih ponavljalnih nalog za 3. in 4. razred srednjih šol.« Cena din 26.—

— Odgovore glavne skupščine »Udruženja Jugoslovanskih Muzičkih Autorjev« (UJMA). Na 17. marca 1940 v Beogradu sklicana redna skupščina »UJMA« se iz tehničnih razlogov preloži. Dan letošnje redne glavne skupščine »UJMA« se bo pravočasno objavil.

— Protituberkulozna zveza v Ljubljani je založila za velikonoe praznike lične propagandne razglednice po osnutku akad. slikarja M. Gasparija. Cena posameznemu komadu je 1 din. Razglednice so bile poslone v prodajo Zvezinim edincem (krajevnim protituberkuloznim ligam), da bodo javnosti na razpolago. Segajte po njih marljivo ter podprite z njih nakupom Zvezo v borbi proti jetiki.

— Da hoste stalno zdravi. Je potrebno, da redno pijete Radensko, ki deluje proti boleznim ledvic, srca, proti kamnom, sklerozo, sečni kislini in slinilo. Radenska vam ohrani zdravje in mladostno svežost.

dve industrijski, eno gospodarsko, štiri trgovska in dve javni poslopji. Split je tako dobil lani 388 novih stanovanj. Vsa lani zgrajena poslopja so veljala 31.251.000 dinarjev.

* Političnega nasprotnika na dan volitev ustrelil. V Valjevu je 11. decembra 1938 tekla kri. Pred mestno hišo, v kateri je bilo volišče, je bil ustreljen kandidat Mačkove liste. Edino pričo umora je mestni policijski stražnik ustrelil. Oba umora sta svoj čas povzročila veliko razburjenje. Oba zločinca so izsledili šele čez leto dni. V torek se je pred okrožnim sodiščem začela razprava proti mesarju Miloradu Radicu in mestnemu stražniku Ljubomiru Simonoviću. K razpravi je povabljenih 89 prič. Obtožnica opisuje krvavo dejanje takole: Trgovec Milko Korat, ki je v Valjevu utiral velik ugled, je kandidiral kot član socialistične stranke na listi dr. Mačka. Na dan volitev je živahno agitiral za svojo stranko. Obtožen mesar, ki je bil strasten Stojadinovičev pristaja, je sklenil, da ga bo umoril, da bi s tem naredil konec njegovi agitaciji in prestrašil njegove pristaje. Pred voliščem je stopil proti njemu in ga ustrelil s strelom iz samokresa. Korat je še isti dan umrl. Krojaški pomočnik Drago Mikulič je bil priča umora in to je bilo zanj usodno. Mestni stražnik Simović, ki je stal pred voliščem, je, da bi spravil s sveta neprijetno pričo, s puško ustrelil na Nikoliča, ki se je smrtno zadet zgrudil na tla in je kmalu nato v bolnišnici izdihnil. Razprava bo trajala več dni in vlada zanjo v Valjevu velikansko zanimanje. Razpravna dvorana je prenapolnjena z občinstvom.

* Jugoslovanski trgovec obsojen v Sofiji zaradi tihotapljenja deviz. Sofijsko okrožno sodišče je obsodilo jugoslovanskega trgovca Sretena Krstića zaradi tihotapljenja deviz na tri leta strogega zapora in na denarno kazen 1 milijon levov. Razprava proti Krstiću je trajala 15 dni in ji je sofijski trgovski svet z zanimanjem sledil.

* Do smrti se je opekla. V vasi Šalje pri Bosanski Gradski je neka osemletna deklica po nesreči prevrnila lonec vrele vode nase in se tako hudo opekla, da je nekaj ur nato v strašnih bolečinah umrla.

* S kredo napisal svojo oporoko. V vasi Crkvenj na Hrvaškem se je v svoji delavnici obesil bogat kmet in kovač Nikola Gudelj. Pred smrtjo je napisal s kredo na železno ploščo, da zapušča vse svoje premoženje svoji ženi.

* Tekstilni tovarnarji na Hrvaškem bodo imeli v Zagrebu eestanek, na katerem bodo razpravljali o vseh vprašanjih, ki se tičejo njihove industrije. Domentit se mislijo tudi o enotnih plačah za delavce, da bi po eni strani odpravili nevarnost mezdnih gibanj, po drugi strani pa bi z enotnimi plačami zajezili prhužno medsebojno konkurenco.

* Grozen umor pri Derventi. Mlada žena Klara Anužić iz Kat. Bukovice pri Derventi je šla preteklo soboto proti večeru na obisk k svoji sestri v Sprsko Bukovico. Ko je okrog pol sedmih prišla do potoka, jo je tam napadel neki možki, ki zadavil in vrge v potok. Bliznji sosedje, ki so slišali Klarine klice na pomoč, so prihiteli, pa so našli Klaro mrtvo v potoku pod mlinom, medtem ko je morilec pobegnil. Sumijo, da je zverinski umor zagrešil njen mož Ivan Anužić, ker sta medseboj živela v prepiru. Takega zverinskega umora tamkajšnje prebivalstvo še ne pomni.

Anekdoti

Adolf Menzel je leta 1882 slikal veliko stensko sliko. Kot model mu je služil neki vojak, za katerega je naredil visok oder. Nekega dne je stal vojak dve uri na tem odru v zelo naporni drži, medtem ko je Menzel neumorno delal. Vojak ni mogel več vzdržati.

»Kako bi bilo, če bi napravila mal odmor, gospod profesor,« vpraša vojak. Menzel se je prestrašil.

»Seveda, seveda,« odgovori. »Oprostite mojo raztresenost! Tako sem se poglubil v svoje delo, da sem...«

Nato se je model začel spuščati po lestvi. Na-

Ljubljana, 14. marca

Gledališče

Drama: Cetrik, 14. marca: Strahopelec. Red Cetrik. — Petek, 15. marca, ob 15. uri: Rdeče rože. Izven. Globoko znizane cene od 14 din navzdol. — Sobota, 16. marca: Asmodej. Izven. Znižane cene od 20 din navzdol.

Opera: Cetrik, 14. marca: Balet Hrestač. Glumači: Red A. Gostovanje baritonista A. Marušača. — Petek, 15. marca: zaprlo. — Sobota, 16. marca: Adriana Lecouvreur. Prem. abouma.

Radio Ljubljana

Cetrik, 14. marca: 7 Jutranji pozdrav — 7.05 Napovedi, poročila — 7.15 Pisan venček veselih zvokov (plošče) — 12 Ruski zbori (plošče) — 12.30 Poročila, objave — 13 Napovedi — 13.02 Štirje fantje — 14 Poročila — 18 Vsakemu nekaj (Radijski orkester) — 18.40 Slovensčina za Slovence (g. dr. Rudolf Kolarčič) — 19 Napovedi, poročila — 19.20 Nac. ura: Negoševne finance in finančna politika (dr. Peter Popović, Belgrad) — 19.40 Objave — 19.50 Deset minut zabave — 20 Pergolesi: Stabat Mater. — Sodelujejo: ga. Tončka Suštar-Maroltova (sopran), ga. Marija Tutta (alt) in g. prof. Matija Tomc (orgle) — 20.45 Pri severnih bratih slovanska resna glasba na ploščah — 22. Napovedi, poročila — 22.15 V oddih igra Radijski orkester.

Drugi programi

Cetrik, 14. marca: Belgrad: 20.40 Kvartet. — Zagreb: 20. Komorni konc. — 20.30 Madrigalisti. — Bratislava: 19.40 Slovaške korčnice. — Praga: 20.05 Hamsonova igra »Viktorija«. — Solija: 19. Wagnerjeva opera »Rensko zlato«. — Beromünster: 20.40 Pomlad v švicarski narodni pesmi. — Budimpešta: 19.30 Opera. — Bukarešta: 20. Filh. konc. — Trst-Milan: 17.15 Violina. 21 Simf. konc. — Rim-Bari: 21. Opera. — Florenca: 19. Operetna gl. — Sottens: 21. Klavir.

Prireditve in zabave

Luč z gora je naslov lepi drami, ki jo priredi Františkanska prosveta na cvetno nedeljo ob 5 popoldne. Igra je pisana v 3. dejanjih in 4 slikah in nam poda sliko iz življenja dunajske mladine. Predprodaja vstopnic od četrtka dalje pri Šililgoju.

Javna produkcija Glasbene akademije in Srednje glasbene šole drevi ob 18.15 v veliki Filharmonični dvorani. Podrobni spored v knjigarni Glasbene Matice. Spored je obenem vstopnica.

Boljševska grozodejstva bomo na praznik sv. Jožefa, 19. marca, ob petih popoldne gledali na frančiškanskem odru v »Krvavi Španiji«. Vstopnice v predprodaji pri A. Šililgoj, Franč. ul. Glasbena produkcija. Danes popoldne bo ob 17.30 v frančiškanski dvorani nastop gojencev prof. gge. Marice Vogelnikove in Vide Hribar-Jerajev. Vstop prost.

Sodeč po kritikah evropskih glasbenih centrov bo koncert Poltrionierjevega kvarteta v Ljubljani izredno doživetje. To velja za vse Poltrionierjeve nastope tudi v mestih, kjer svetovni umetniki niso ravno redki gostje v koncertnih dvoranh. Ljubljanski, edini letošnji koncert tega kvarteta bo v petek 15. t. m. ob 20 v veliki Filharmonični dvorani. Predprodaja vstopnic v Knjigarni Glasbene Matice.

Pianist Marijan Lipovšek bo koncertiral v veliki Filharmonični dvorani prihodnji ponedeljek, 18. t. m. Pianist Lipovšek pride v Ljubljano iz Rima, kjer nadaljuje svoje študije. Na koncert domačega umetnika, ki uživa v našem umetniškem življenju in tudi med koncertnim občinstvom veliko popularnost opozarjamo. Vstopnice so v Knjigarni Glasbene Matice na Kongresnem trgu.

Predavanja

Sadarsko in vrtnarsko društvo v Mostah priredi drevi ob 8 v ljudski šoli v Mostah predavanje o sestavi zemlje. — Predava g. inž. Levstek.

Sadarsko in vrtnarsko društvo na Viču ima drevi ob pol 8 v ljudski šoli predavanje s skioptičnimi slikami »O oplojevanju rastlin in o vsebini semenja. Predava g. Kregar. — V nedeljo, dne 17. t. m. bo ob pol 3 popoldne pokazal g. nadzornik Štrekelj, kako se obrezuje sadno drevje in trta. Predavanje bo na vrtu g. Aleša v Soški ulici 4.

Izlet na Orknejske otoke je tema zanimivemu predavanju, ki ga bodo imela naša neumorna kulturna delavka, lektorica na naši univerzi ga. Fanny S. Copeland danes v četrtki ob 18. uri v Beli dvorani hotela Union. Predavanje bodo spremljale številne tudi barvaste skioptične slike. K oblini udeležbi vabi Angleško društvo.

Pedagoško društvo priredi v soboto, dne 18. t. m., ob 6 zvečer v dvorani mineraloškega inštituta predavanje. Govoril bo g. Miroslav Zor o temi: Vzgojne oblike v skvativizmu. Vstop prost.

Sestanki

F. O. Sv. Peter ima drevi ob osmih svoj redni sestanek. Udeležba obvezna.

Literarni večer priredi v petek, dne 15. t. m. Vladimir Bartol, Ljudevit Mrzel, Jože Kranjc, Ladislav Klautar in Igor Torkar ob 8 zvečer v dvorani Delavske zbornice.

Občni zbor Društva prijateljev pravne fakultete v Ljubljani bo v petek, dne 29. marca t. l. z običajnim dnevnim redom ob pol 18 v dvorani št. 66 justične palače v Ljubljani.

Cerkveni vestnik

Velikonočna duhovna obnova za akademsko izobražene žene bo v soboto 16. marca zvečer v kapeli pri Uršulinkah. Prvi govor ob 6, drugi ob pol 8, naslednje jutro skupna sv. maša.

Naše dijaštvo

SKA »Danica« ima drevi ob 8.18. redni članski sestanek. Govori g. ravnatelj dr. Basaj o temi: Vrednostni papirji.

Lekarne

Nočno službo imajo lekarne: dr. Kmet, Tyrševa 43, mr. Trnkoczy ded. Mestni trg 17 in mr. Ustar, Selenburgova ul. 7.

enkrat se Menzel prekine v svojem govoru in hitro reče: »Stoj, niti koraka naprej! To je prekrasna drža! Nikar se ne premakni!«

In z novim navdušenjem je začel slikar skicirati »prekrasno držo«, menda ko je bil vojak vnovič prisiljen, da v tej neugodni drži stoji z napetimi mišicami. Ko je spet minula cela ura, je bil umetnik zadovoljen s svojim delom. Zapri je svojo knjigo za skice.

Menzel se spet obrne k vojaku in izgovori besede, ki so za tega mojstra zelo značilne: »Tako, sedaj ima odmor. Splezajte na oder, da nadaljujeva svoje delo.«

c Celjska mestna občina bo dne 18. marca oddajala v najem zemljišča, njive in travnike, in sicer ob 8 zjutraj pri okoliškem pokopališču, ob 10 pri mestnem pokopališču, ob 2 popoldne na bivšem Rajerjevem posestvu in ob 4 popoldne na Sp. Lanovžu. Izdajatelj mora takoj po dražbi plačati najemnino.

KULTURNI OBZORNIK

Knjiga o letu 1939 na Slovaškem

Tido J. Gašpar: Velky rok 1939

V knjižnici revije »Slovenske pohliady« pri Slovaški Matici v Turčianskem sv. Martinu, kulturnem središču slovaškega naroda, je izšla 229 strani debela knjiga znanega slovaškega pisatelja in časnikarja Tida J. Gašpara leposlovno politična reportaža »Velky rok 1939« (Velky rok 1939). To je že 11. knjiga tega pisatelja in je polna vere in optimizma v bodoči razvoj samostojne slovaške države, pri kateri je tudi sodeloval in sodeluje sedaj kot šef tiskovnega oddelka pri predsedništvu republike in vlade. Ko danes praznuje Slovaška republika svoj prvi redni državni praznik v spomin na proklamacijo samostojne slovaške republike v prvem slovaškem parlamentu dne 14. marca 1939, se mi zdi umestno, da spregovorimo o tej zanimivi reportaži.

Knjiga ni nastala naenkrat, temveč kakor so se vrstili dogodki l. 1939, najusodnejšega leta v zgodovini Slovakov, ter ima zato seveda še večjo zanimivost, ki kaže, kako je oficialna državna propaganda gledala na dogodke. V 52. člankih in radijskih govorih, ki jih piše večje pero priznane pisatelja, spremljamo usodne dogodke leta 1939, katerim je dodal pisatelj za uvod štiri poglavja iz zgodovine slovaške misli od Velike moravske kuteževine, ki je v boju proti Nemcem propadla, dočim so si Čehi in Madžari dobili državno samostojnost, ko so pod Arnulfom napadli Moravce. Nakazuje dalje rojstvo slovaškega duha iz največjih slovaških pesnikov in kulturnih delavcev od Bernolaka, Stura, Hviezdoslava do Razusa, ki mu posveča posebno poglavje. Nato pa pride h komentiranju dogodkov 6. oktobra ob Zilinskih pogodbah, ki je sprožila plaz k popolni osvoboditvi Slovakov izpod češkega centralizma. Tedaj je bila še živa misel sodelovanja s Čehi, toda dogodki so poznali stvari naprej: dunajski sporazum je postal tudi obstoj Slovaške na tehtnici. Izgubili so samo nekaj južnih krajev, dočim jim je ostala manjša Slovaška, toda — njihova. In potem opisuje pomen prvih volitev v parlament, praznik 18. jan., ko se je parlament prvokrat sestel na univerzi, ter češki upor 10. marca, dokler ni parlament izglasoval samostojne republike, ki je nekaj dni nato stopila pod zaščito Hitlerja. Vmes pa je govoril še o ljubezni do domovine, o socialnem bratstvu v državi s stanovsko organizacijo in enotno stranko, v kateri ni verskih in drugih razlik in stoji na krščanskem svetovnem nazoru.

Posebne portrete napiše Hlinki, Tisu, vojnomu ministru Čellošu in Tuki, kot tistim osebnostim, ki ustvarjajo sodobno Slovaško in odgovarjajo zanj. Vmes govori o krivdi češkega centralizma na razpadu republike, ki ni znal rešiti ne nemškega in ne slovaškega vprašanja, zaradi česar je nastalo evropsko vprašanje, ki je bilo rešeno s propadom Češke, a z ustanovitvijo Slovaške. Tudi opisuje razmere med slovanskimi narodi samimi, med Čehi, ki so delali proti Poljakom, in Poljaki, ki so zatirali Ukrajince, itd., ter

prida k temu misel, da v imenu slovanstva nočejo Slovaki biti nikomur rob. Slavnostno pozdravlja ustanovitev slovaške vojske ter skupen nastop slovaške in nemške vojske ob septembrskih dogodkih, toda tako obzirno, da nikjer ni imenovano poljsko ime. Z ustoličenjem dr. Tise za predsednika republike 26. X. 1939 prav za prav konča komentiranje glavnih dogodkov, ter se nato obrne samo še k posameznim skupinam slovaškega naroda: k Hlinkovi mladini in gardi, k skupni stranki, kjer vsi drže za eno vrh, k navdušenim Slovačinam, ki se zavedajo časa in nalog, ter k ljudstvu, ki ve, da mora vzdržati in ustvarjati slovaško bodočnost. Poseben članek govori o nemški orientaciji, kjer proti usodnemu poginju države l. 1905 v boju z Arnulfom kaže na sedanji vzrok samostojne državnosti pod Hitlerjem ter opravičuje nemško orientacijo s tem, da se ob sedanji moči osi Rim—Berlin, ki vlada Evropi, morejo Slovaki narodno in državno rešiti samo pod zaščito in v sodelovanju z Nemčijo, ki jim je dala to, česar jim je Češka odrekala dvajset let.

Tako je v teh 52 člankih podana neposredno vsa zgodovina zadnjega leta in duh, ki vodi sedanje krmarje nove Slovaške. Niso ti članki samo komentarji dogodkov, ki so usodnega pomena za ves slovaški narod, temveč tudi ovekovečenje s slavo in vrednotenje v smislu edine prave poti, ki jo hodijo današnji predstavniki pravega slovaškega naroda, ki je po tisočletju zopet dosegel svojo državno samostojnost, kakor jo je imel za časa Velikomoravske kneževine. Pisani so članki z velikim optimizmom in vero v bodočnost slovaške državnosti in naroda. V knjigi je videti plaz dogodkov, ki so tirali razvoj v perspektivo, kakor se niso kazale v početku, obenem pa je pisana s tako vero v ideale in domovinsko ljubezen, da nas prepriča, da je tudi v slovaškem političnem gibanju, kakor smo ga bili priče l. 1939, neka polnost narodnega hotenja, ki se hoče vladati sam. V času, ko propadajo države, ki se upirajo nemškemu pohodu, so si oni ne le ohranili življenje, temveč celo dosegli višek svojega sna o državni samostojnosti, sicer v tistem duhu, v katerem hoče Hitler urediti novo razdelitev Evrope.

To je vsebina te zanimive knjige slovaškega časnikarja in enega najboljših pisateljev, ki se zaveda, da »slovaški pisatelj sedaj nima časa pesniti, ker se mora bojevati«. Kdor jo bo prebral, bo spoznal duha sedanje Slovaške, ideale in notranjo opravičenost dogodkov, ki jih bo po vrednosti mogla oceniti šele bodočnost. Sedaj pa so ti neposredni članki dokument ideologije, ki je ustvarila novo Slovaško, in ki jo v razmerah, v kakršnih so, tudi gradi s popolno zavestjo odgovornosti pred slovanskim genijem, pred narodom in svetom. Mi pa bi bili samo veseli, če je vsaj en slovanski narod v tem tragičnem letu dosegel svoj narodni ideal, kakor bi sodili iz te zanimive knjige.

Pevski koncert Akademskega pevskega zbora

France Marolt, dirigent Akademskega pevskega zbora, nadaljuje svoje velikopotezno zasnovano in obenem do podrobnosti premišljeno in izdelano delo, kot se ga doslej še ni lotil slovenski reproduktivni glasbenik, leto za letom z nezmanjšano energijo in vedno višje rastočo umetniško potenco. S koncerti APZ-a je svojčas prinašal Marolt v našo glasbo dihi pristne slovenske ljudske pesmi, pokazal je to pesem vsem, ki je niso poznali in še onim, ki je niso hoteli poznati, s koncerti APZ-a nam sedaj zopet na svoj način piše zgodovino slovenske glasbe, ki nam je doslej tudi še ni nihče napisal. Vendar ne gre samo za zgodovino. Marolt je v svojem delu preveč jasn, da bi ga bilo mogoče napak razumeti. Kot je s svojim dolgoletnim znanstvenim in umetniškim delovanjem preokrenil pojmovanje in vrednotenje naše narodne pesmi v popolnoma novo smer, tako — se mi zdi — postavlja s koncerti APZ-a zadnjih treh let novo podlago za vrednotenje in doživljanje naše glasbene preteklosti. Vrednotenje te mora postati pravičnejše kot je bilo doslej. Vse do zadnjega časa smo slišali večinoma le glasove o našem siromaštvu enako v naši narodni pesmi kot v umetni glasbi preteklosti. Skriti neznan ali napol pozabljeni biseri, ki jih dviga Marolt na dan, dokazujejo tem zagovornikom siromaštva le njih lastno revščino duha. A njih zadeva Maroltovo delo le mimogrede, dasi dovolj ostro in jasno; njegovo delo je namenjeno predvsem vsemu slovenskemu ljudstvu. Naj bi ono spoznalo zaklad svoje lastne preteklosti, naj bi se ga oklenilo brez sramu in s priskrbo ljubeznijo, čeprav je skromnejši kot pri drugih večjih narodih. Naj bi ob njem živo doživljalo skrite osnove lastnega, samobitnega življenja, naj bi v njem našlo moči in pobude še za bodočnost.

V letošnjem koncertnem sporedu je pod naslovom »Iz Citalnic v Nove akorde« združil Marolt glasbenike, ki so delovali v zadnjih treh desetletjih 19. stoletja (Volarič, Kocijančič, Leban, Pirnat) z onimi, katerih delo vpadla časovno že v pojav »Novih akordov« (od l. 1900 dalje; Sachs, Michl), s katerimi je delo dveh (Gerbič, Svetek) tudi tesneje povezano. Življenjsko pot in delo vseh teh je prikazal Marolt nazorno v zgoščenem koncertnem uvodniku, iz njega je možno razbrati usodo premožnih slovenskih talentov: ali jim je presekala razvoj pregledna smrt, ali so jih dušile nepravde razmere, ki bi jim človek tudi v današnjem času našel marsikatero paralelo. Iz koncerta samega pa je bila razvidna živa muzikalna sila vseh teh glasbenikov, koliko lepote je v teh pesmih, od preprostih, pa vendar tako čistih v glasbenem izrazu (kot so Volaričeve »Izguljeni cvet« in »Nos«, Kocijančičeva »Popotna pesem«, Lebanova »Nagrob-nica«, Pirnatova »Pomlad in jesen«, Svetkove »Kaj bi te vprašal« in »Majoljica«) do presenetljivo močne umetniške izpovedi Sachsovega »Vzdih« in pretresljive bolečine, mojstrsko zajete v glasbo Gerbičevega »Rožmarina«, do velikih baladnih oblik Michla (»Sokratova smrt«, »Atila in ribič«). Sachs, Gerbič in Michl so brezdvomno najmočnejše osebnosti, zastopane na tem koncertu. Zlasti slednji je dosegel v obseh baladah poleg močno občutenega, osebnega glasbenega izraza tako mojstrstvo v obliki (posebno v baladi »Atila in ribič«), da je bilo tudi za njim v naši zborni glasbi le redko doseženo. In kot je znal Marolt pristno in živo občuteno zavest bodisi zastrto bolečino bodisi vedno šegavost iz vseh pesmi, je pri Sachsu, Gerbiču in Michlu dosegel še posebno visoko stopnjo intenzivnega musiciranja, kot ga je pokazal še svoj čas n. pr. pri Kogojevem »Requiemu«. V takih trenutkih nam je najprejprečevalneje dokazal svojo izredno umetniško potenco.

Akademski pevski zbor na tem koncertu ni dosegel tiste kvalitete izvajanja, kot smo je bili doslej vajeni. A kdor je videl na glavni vaji, s kakšno preciznostjo in razgibanostjo je sledil zbor vsem intencijam dirigenta, je moral nedostatek, ki so se pokazali na koncertu, pripisati bolj neki trenutni indispoziciji, ki je bržkone in najmanj za krivilo zaradi prepolnega števila občinstva popolnoma ubita akustika Unionske dvorane. Vendar stroga merila, ki jih zahteva APZ še posebej zase in ki veljajo tudi za vsak drug zbor, zahtevajo odkritega priznanja, da nas ponedeljkov koncert v celoti ni mogel zadovoljiti, čeprav je zbor v nekaterih pesmih dosegel visoko, njemu običajno stopnjo muziciranja. Zaenkrat to le kratko omenjamo, ker smo prepričani, da raste in še bo rastle kvaliteta tega zbora, kar se bo brez dvoma pokazalo že na prvi ponovitvi tega koncerta. dr. VaVo.

Dvoje proslav

V zadnjem tednu je mariborsko gledališče priredilo dvoje proslav dveh jubilejev. Tako je najprej ob šestdesetletnici pesnika Cvetka Golarja, ki sedaj prebiva na Stajerskem, postavilo na oder njegovo znano komedijo »Vdova Rošinka«, nato pa je ljubljansko narodno gledališče tu gostovalo z Linhartovo prireditvijo »Zupanove Mücke« v proslavo stopenjske slovenske dramatike in slovenskega gledališča. Obe proslavi sta imeli slavnostni značaj, samo da je uprizoritev »Zupanove Mücke« bila iz enkratna, medtem ko je »Vdova Rošinka« ostala na repertoarju kot redna igra. Uvodno besedo k »Vdovi Rošinki« oziroma k Golarjevemu jubileju je povedal dr. Dornik, ki je v svojem govoru podal vsebino in pomembnost Golarjeve poezije in proze, a dramsko delo samo mimogrede omenil, ker si o njem ob »Vdovi Rošinki« lahko sami ustvarimo svojo sodbo. Komedija je svoj čas zbudila dovolj prahu in je znana po svoji vrednosti oziroma nevrednosti, po senčnih in sončnih svojih straneh. Mariborska uprizoritev je bila delu ustrežajoča. Posamezne osebe so igrali: Zakrajškova vdova Rošinka, Rasbergerjeva njena hčer, Skrbinešek mladež in Košta stara žena, nato pa še Gorinšek, Savinova in Verdonski. Svetovljen je bil romar ev. Valentina Balantač, ki ga je igral Košič, ki je bil obenem tudi režiser. Komedija je bila po svoje izdelana, a razen razposajenega, tudi razbrzanega smeha ni nudila drugega. Zato je časovno prišla nekoliko neprepozno, kajti pust je že minil.

Ljubljanci so prinesli nad vse prijetno presenečenje. Za uvod je dr. B. Kreft poudaril pomembnost gledališkega jubileja stopenjske slovenske dramatike uprizoritve. Nato je Kraljeva recitala dvoje Vodnikovih pesmi, mešan zbor mariborske trgoške akademije pod vodstvom prof. V. Mirka pa je zapel štiri pesmi na Vodnikov tekst. Igrica je bila uprizorjena nad vse priskrbo in odkrila, da je prav za prav že v tem našem dramskem prvenstvu navadno mnogo živahne dramatike, nepriljene, prav ljudske komike in res borbenega slovenskega duha. Linhart nas je na odru res nad vse prijetno presenetil s svojo pristnostjo in svojo slovensko aktualnostjo.

Biolog in profesor belgrajske univerze dr. Siniša Stanković je izdal v kolekciji »Politika i društvo« aktualno razpravo o življenjskem prostoru. Vsekar je zanimivo, s kakšno realnostjo in nazornostjo se je biolog približal temu danes tako nemarno zlorabljanemu pojmu. Knjiga je vredna posebne pozornosti, ker je, kljub temu, da je osebnost znanega znanstvenika, prva obsežnejša razprava te vrste pri nas.

Takole večsedežno kolo, na katerem ima kar družina dovolj prostora za kak izlet, je v Lipskem na velesejmu razstavljeno

Finski častnik o rdeči armadi

Častnik rdeče vojske, udeleženec v bitkah na Karelijskem bojišču, Soloven, je dal ob prihodu v Pariz nekemu francoskemu listu to izjavo o rdeči vojski:

»Sovjetska vojska razpolaga z ogromnimi rezervami orožja, toda sovjetski vojak je brez vsakega navdušenja in brez razumnega navodila. Kot krdo ga gonijo naprej. Gledal sem Ruse, ki so nastopali proti nam kot v klanje in so si pokrivali z rokami oči. Boljševiki so z veliko naivnostjo v začetku vojne vse polagali na tehniko. Govorili so, da je sovjetska vojska vsled motorizacije nepremagljiva. Morda pa bi jim bilo mnogo bolj koristni konji, kakor tanki vseh vrst, s katerimi so bili opremljeni v velikanski količini.

Boljševiki so poslali proti nam več kot 1000 tankov. Mi smo si jih osvojili več kot polovico, nekaj poškodovanih, nekaj nepoškodovanih. Naši strokovnjaki trdijo, da so vsi sovjetski tanki slabo konstruirani, na hitro sestavljeni, brez vsakega znanja o funkcijah posameznih delov. Tudi najmanjša škoda onemogoči stroj. Posrečilo se nam je, da smo zajeli vso sovjetsko bolnišnico, polno ranjenecov. Samo za častnike je bilo nekaj udobnosti in nega, običajnih vojakov pa niso niti previjali. Bolnišnica ni imela dovolj kirurških priprav. Se tisto, kar je bilo, je bilo zarjavelo. Za vojake je bilo mnogo boljše, da instrumentov sploh niso uporabljali. Vata in gaza sta bili spravljene v konzervnih skatlah!

Ranjenci so ležali na polju med mrliči. Ujetniki so bili videti bedni. Noge so jim bile v strašnem stanju, krvave, razmesarjene; obutev zelo slaba in premočljiva. Vsi ujetniki so se pritoževali zaradi hrane v rdeči armadi. Pripovedujejo, da gredo za časa ofenzive za njimi politični komisarji, ki ubijajo vsakogar, ki zaostaja. Vojaki rdeče armade, ki so prišli v finko ujetništvo, so občutili veliko olajšanje. Mnogi so se jokali, ko smo jim dali toplo hrano. V bolnišnici težko ranjeni ruski vojak kliče Kristusa, pripoveduje sestra gospa Saloner; ranjeni Finec, ki je ležal poleg njega, ga vpraša: »Zakaj kliče Kristusa? Ali ga niste odstranili?« Ta je odkimal in rekel: »Ne, Kristus je vedno z nami.«

Iz razgovora z ujetniki dobiš vtis, da je boljševizem doživel v ruskem narodu polom. Politični komisarji, ki spremljajo vojsko, gledajo na vojake kot na maso, ki se more vedno obnoviti, in ki se more zato brez skrbi pošiljati v smrt.

Mi Finci, se sprašujemo, ali imajo evropski narodi še kaj strahu pred sovjetsko državo? Mi smo dokazali, da je ta kolos na gnilih nogah, pa še vedno povzroča Evropi strah. Medtem pa bi moralo biti vsakomur jasno, da ima ta država neštivilne slabosti.

Potreben je skupen križarski pohod in ne smemo izgubiti niti sekunde. Če bomo čakali, bomo vsi potegnjeni v te strahote, kajti komunizem je — strahota.

ŠPORT

Nove klube snovati — je nesmisel!

V športnih vrstah v naši državi je delj časa več, skoraj bi rekli, nemogočih stvari. In to predvsem po krivdi vrhovnih državnih zvez, ki se niso brigale za osnovanje novih klubov. Sedaj, ko so se osnovele nove narodne zveze in razne podzveze v teh narodnih zvezah, pa je postala stvar še bolj neprijetna. Tako imamo na primer v plavalnem športu vseh 23 klubov, ki imajo 9 podzvez, tri narodne zveze in eno vrhovno državno zvezo. V nekaterih drugih športnih organizacijah pa je stvar še slabša. Upajmo, da bodo sedaj, ko imamo narodne zveze, le-te skrbjele za ustanavljanje novih klubov. In če se samo to zgodi, smo lahko zadovoljni z reorganizacijo jugoslov. športa. Upamo pa, da se bodo tudi druge stvari zboljšale.

Hrvaške športne igre

ki naj bi bile nekaka olimpijada v majhnem obsegu, hočejo Hrvatje na vsak način izvesti še letošnje leto. V to svrhu bo imela Hrvaška športna zveza v petek svojo sejo, na kateri se bo predvsem reševalo vprašanje izvedbe teh iger. Te hrvaške olimpijade se bodo mogli udeležiti samo Hrvatje, neglede nato, če žive v naši državi ali pa kje drugje na svetu.

Turni smučarski tečaj

priredi Slovensko planinsko društvo v času od 30. marca do 7. aprila in sicer preko Triglavskega pogorja. Zbirališče tečajnikov bo v soboto, dne 30. marca t. l. v hotelu »Triglav« v Mojstrani, kjer bodo na razpolago nosači za vso turo. V nedeljo dne 31. marca jutraj krenejo tečajniki skozi Krmo do Staničeve kočice, kjer bo pripravljeno prenočišče. Ponedeljek, dne 1. aprila je določen za smučanje po Triglavskem ledeniku in v okolici Staničeve kočice. V torek, dne 2. aprila nadaljujejo tečajniki pot preko Hribar v dolino Triglavskih jezer, kjer bo prenočišče v prijazni planinski postojanki SPD. V sredo dne 3. aprila prisluščajo tečajniki preko Lančevnice na Komno, kjer ostanejo tudi v četrtek dne 4. aprila. V petek dne 5. aprila je nadaljevanje poti do Skalaškega doma na Voglu. V soboto dne 6. aprila pod Rodico do Orožneve kočice pod Črno prelo in v nedeljo seestop v Bohinjsko Bistrico in povratek v Ljubljano. Celokupni stroški za prehrano in prenočišče v planinskih postojankah bodo znašali za ves čas skupno s prijavnino okrog 600 din. Ako se ne prijavijo najmanj 6 udeležencev, se turni tečaj ne vrši. Prijave je treba poslati najkasneje do 23. marca t. l. na društveno pisarno SPD v Ljubljani, Aleksandrova cesta 4-1, kjer dobite tudi vse podrobnejše informacije o navedenem turnem smučarskem tečaju.

Razpis

S. S. K. Maraton razpisuje tekmovanje za prvenstvo Maribora v rokoborbi v grško rimskem stilu poedincev vseh 7 kategorij. Pravico do tekmovanja imajo po trije člani posameznih klubov vsake kategorije iz teritorija mesta Maribora. Tekmuje se po pravilniku J. T. A. Prvi trije plasirani vsake kategorije na tem tekmovanju imajo pravico do nadaljnjega tekmovanja, t. j. za banovinsko prvenstvo.

Predtekmovanja posameznih kategorij se vrši v petek, dne 15. t. m. ob 20. uri v Slomškovi šoli v Miklošičevi ulici.

Finalno tekmovanje, v katerem se moreta boriti prvi in drugi plasirani od vsake katego-

rije za prvenstvo odnosno prvi trije plasirani, če to določi žirija v predtekmovanju, se vrši v soboto zvečer ob 20 v dvorani Zadrugne gospodarske banke na Aleksandrovi cesti št. 6. Tehtanje se prične eno uro pred posameznim tekmovanjem, to je ob 19. Zrebanje se vrši v petek pred predtekmovanji. Vsak tekmovalac tekmuje na lastno odgovornost. Razglasitev rezultatov se vrši na mestu tekmovalja samem.

Snežne razmere

Poročilo Tujskoprometnih zvez v Ljubljani in Mariboru, SPD in JZSZ, dne 13. marca

Kranjska gora 810 m: +1, oblačno, vetrovno, 25 cm snega, južen.
Krnica: 140 cm snega, južen.
Poljuka 1300 m: +2, sneži, 75 cm snega, aren.
Bohinj—St. Janez 530 m: +6, dežuje, 40 cm snega, juženi.
Bohinj—Zlatorog 530: +4, oblačno, dežuje, 40 cm snega.
Dam na Komni 1320 m: —1, sneži, 135 cm snega.
Triglavski jezeri: —2, sneži, 140 cm snega.
Dam na Kravcu 1700 m: —2, oblačno, 80 cm snega, ostenjen.

ZFO

Naši prvaki se bodo pomerili v orodnih vajah

Lansko leto je izvedla Zveza fantovskih odsekov svoje prve tekme posameznikov v orodni vadbi. Ze takoj za prve tekme je bilo med našimi ljudmi veliko zanimanje, že takoj prve tekme so pokazale, kako potrebno je bilo tako tekmovalstvo. To je tudi razumljivo, kajti doslej nikjer niso imeli prilike gledalci točno zasledovati potek posameznih borb, temveč so se morali zadovoljiti z rezultati, ki so jih čitali naslednji dan v listih.

Orodna telovadba je namreč ona telovadna panoga, ki najbolj potežne gledalce za seboj. Če se pa vrši nastop v obliki tekem, potem so orodne vaje še neprimerno bolj privlačne. In če je stvar tako organizirana, da vsak lahko zasleduje potek tekmovalja in da epru vse za vse rezultate, potem puštanje stvar še bolj zanimiva.

Letošnje tekme bodo v nedeljo, 31. marca v Kranju. Priprave so v polnem teku, tako, da lahko mirno trdimo, da bodo letošnje telovadne tekme prešale lanekolone: in to v vsakem oziru: v organizaciji kot taki ter v kvaliteti tekmovalcev.

Ze danes opozarjamo Fantovske odseke in Dekliške krožke okrog Kranja, da si takoj zagotovijo vstopnice za dopoldansko tekmovalstvo in popoldansko akademijo in tekmovalstvo, ki bo — kakor smo že omenili — v Kranju, dne 31. marca.

Vesti športnih zvez, klubov in društev

Športni klub Vrbica ima svoj občini zbor v petek, 15. t. m. ob 20 zvečer v svojih klubskih prostorih na Vrbici. Ze vse člane obvezno.

SK Slavija. Drveli ob 20 zvečer bo občini zbor v posebnih sobi gostilne pri »Fajnustru«. Za vse člane udeležba obvezna. Ako ob določen uri občini zbor ni sklenjen, bo pol ure pozneje nov občini zbor na številu prisotnih članov. Opozorjamo se vsi člani, da imajo glasovalno pravico samo oni, ki imajo poravnano članovino, t. j. po lahki, poravnajo tudi pred občnim zborom blagajniku. Val točno in sigurno! — Tajnik I.

ZDK

Odbojka. Članice ljubljanskih krožkov imajo v petek, 13. marca ob 8 zvečer zopet redno vajo na odbojko.

Otoški raj Robinzonov

Crusoe ima moderne naslednike — Filmska ekspedicija na otok Juan Fernandez v Tihem oceanu

Zgodba o Robinzonu Crusoeu je oddaljeni otok v Velikem oceanu spremenila podoba iz sanj naše mladosti. Da ta prigoda ni bila pravljica, marveč je temeljila na resničnem dogodku, je dokaz spominška plošča, ki so jo l. 1868 nedaleč od nekdanje Robinzonove jame postavili s temle napisom:

»Spominu Aleksandra Selkirka, mornarja iz Larga o grofiji Fife na Skotskem, ki je na otoku popolnoma samoten živel 4 leta in štiri mesece. Izkrčala ga je galera »Pet otokov« julija 1704, in ga spet sprejela ladja »Vojvodica« 12. februarja 1709. Umrli je kot poročnik l. 1723 v starosti 47 let.« Dne 14. marca 1915 so Angličani pri tem otoku razdeljali poslednjo križarico iz edinega grota Speeja in je bila vsa posadka potopljena. (Pri posadki je bil tudi Hugo Weber, o čigar usodi je nemška filmska družba Bavaria izvedla zdaj nov film, ki bo v Nemčiji v teh dneh že vprizorjen.)

Robinzonov raj je bil otok Juan Fernandez, ali natančneje: Mas á Tierra, največji od treh otokov, ki se zemljepisno nazivajo Juan Fernandezova skupina. Mas á Tierra je 670 km oddaljen od čilske obale na isti zemljepisni širinski stopinji kakor Valparaíso. Otok meri 93 kvadratnih kilometrov in je jako razčlenjen in gorat. Najvišji vrh je značilni El Yunque, ki ima obliko nakovala in tudi ime po njem. Ta hrib prevladuje s svojo obliko in z višino 1000 m ves videz otoka in je njegov znak. Brezovi padajo tudi do 300 m strmo v morje in so pisano progasti. Malo je pripravljenih pristanišč. Najboljše je Cumberlandski zaliv na severovzhodu otoka. Obrobijo zdaj veneč hišic z lesketajočimi se pločevinastimi strehami in na plosčadi nekdanje trdnjave sta cerkev in šola. V tem lepem zalivu je skupina bivališč za nekaj sto ljudi, ki so večidel sami mešanci. Preživljajo se z lovom na ribe in rake. Rib je izredno veliko in mnogo izkupijo zanje; prevažajo jih v Valparaíso na trg.

Kakor vsi otoki Tihga oceana, je tudi otok Juan Fernandez izpostavljen hudim sapam, ki brljejo od severo- in jugovzhoda. Cumberlandski zaliv je bil prej zares idealno bivališče, a so gozdove tako izsekali, da so odprli dohod vetrovom in ni moglo več uspevati poljedelstvo in vrtnarstvo. Pozneje so kraje krog zaliva pogozdili in zdaj rastejo ondi vse kulturne rastline zmernege pasu in tudi južnega podnebja. Tudi živina dobro uspeva. Se dandanes je tu nebroj divjih koz in divjih prašičev.

Rajsko lepi kotiček Robinzonovega sveta sestoji iz visokih gozdnih dreves, gostega grmičja in dolgoživih step. Prenosne palme, krasna praprota, prelesta, večno zelena listnata drevesa, goščava trsja, ljubke terase zelenja in pisane trate cvetja, kakor rdečih kapucinkov in belih čaš »škrneljev« dajejo vsej tej prirodi izredno lepo, šarasto lice. Večno zeleni gozdovi pokrivajo gorato vzhodno polovico otoka. V dolinah, kjer šumijo potoki, in na gorskih obronkih je divja zmeda najrazličnejših rastlin. Na višavju so tu in tam prekrasne jase, ki so kakor dvorane, in jih pokriva zelena streha ovijalk, katere se prepregajo od drevesa do drevesa. Največ je tu magnolij in pa mirt. Kralj vseh dreves na tem otoku pa je narinjilo ali peralilo, ki spominja na našo hrusko. Na sončnih obronkih gora so kar goščave same lepe praproti in grmovja brez trnja. Vzdušje potokov in po barjih raste manzano, to je vitek, eleganten grm. Preproga raznih trav in cvetic krasi vso pokrajino.

Na tem otoku se kakih 1000 ljudi lahko preživlja, saj je priroda tu tako radodarna, da vsakomur kar sami padajo sadeži v naročje. Seveda je treba še večje dele pragozda izkori-

stiti za plodno zemljo, treba je tudi napraviti pota, in na najvišji vrh otoka, Yunkeja, zaradi neprodiniga goščava tudi ni še nihče prišel.

Podnebje se ravna po morskih tokovih. Mrzli Humboldtov tok ne vpliva ugodno, saj ne prihaja iz avstralskega dela sveta, ampak od zahoda. Humboldtovemu toku nasprotuje toplo vodovje, ki proti južni strani obliva obalo. Podnebje Robinzonovega otoka je zatorej jako milo in enakomerno in ima izrazito pomorski značaj in je enako kot v zmernege pasu. Temperatura meri malokdaj manj kot 14 stopinj in ne več kot 27 stopinj Celzija. Letni časi so isti kot na južnoameriški celini. Od oktobra do aprila je toplo poletje, nato je nekaj hladnejših deževnih mesecev. Robinzonov otok je zares blagoslovljen, zmeraj zelen rajski otok, ki je vprav ustvarjen za to; da more osrečiti ljudi, ki iščejo samoto za svoj duševni mir.

Delavnice največje francoske filmske družbe v Joinville-Le-Pontu pri Parizu so postale žrtev velikankega požara. Škode je za 20 milijonov frankov.

Ptuj

Na Jožefovo priredila ptujski FO in DK ob 15. v Mestnem gledališču tradicionalno akademijo z bogatim in pestrim sporedom. Ta dan bo blagoslovljen tudi stari orlovski prapor, ki je čisto prenovljen. Naša ptujska katoliška mladina že sedaj opozarja na celodnevno proslavo praznika sv. Jožefa in posebno še na svojo akademijo, katere se udeležite in podprite tako delo naše mladine!

Seja mestnega sveta. Na seji mestnega sveta je župan dr. Remec poročal, da je bila sprejeta ostavka sedmih članov mestnega sveta in da so imenovani novi člani, katerih imena smo že priobčili. Banska uprava je ugodila pritožbi mestnega sveta glede dražbe občinskega lova z dne 9. decembra 1939. Mestno poglavarstvo lahko določi ponovno dražbo. 3. marca je bila slavnostna seja ptujske gasilske čete ob priliki 70 letnice ustanovitve, pri kateri priliki je bil odlikovan najstarejši gasilec v Sloveniji g. Steudte Ivan, ki je bil sivočasno tudi član mestnega sveta, z najvišjim gasilskim odlikovanjem, zlatim križcem. — Zadruška »Prosvetni dom« je poslala mestnemu svetu vlogo, v kateri se zahvaljuje za podelitev zemljišča v mestnem parku, kjer bo stal v bližnji bodočnosti mogočen Prosvetni dom. To gesto mestnega sveta

je vsa slovenska javnost toplo pozdravila. — Posojilo je pri Pokojnin. zavodu realizirano, denar je izplačan in je sedaj naložen v Mestni hranilnici. Sledila je izpopolnitev posameznih odsekov, pri čemer so prišli na predlog svetnika notarja g. Maležiča v upravni odsek: dr. Breznik Vladimir, geometer Križar Pavel in železniški uradnik Tumpelj Alojzij. V odsek za mestna podjetja: Kaisersberger Allonz, v ubožni odsek pa gg.: Prosenjak Janez, Toplak Ivan in Meško Filip. Predlog je bil soglasno sprejet.

Vinska razstava in vinski sejem, združena z razstavo TPZ in predmetov za prvi vinarski muzej v Jugoslaviji, sta sijajno uspela v vseh ozirih. Obiskovalcev je bilo blizu 7000 in tudi kupčija je bila zelo dobra.

Odbor Prosvetnega društva v Ptuj sporoča, da je predavanje g. Pavla Križaja »Podoba zemlje« preloženo na nedoločen čas.

Tujskoprometna zveza »Putnike« v Ptuj bo uradovala od sobote 16. marca do 14. aprila samo dopoldne od 8 do 12.

Dramsko društvo v Ptuj uprizaro v petek, 15. marca ob 20. v Mestnem gledališču Ernstovo veseligoj v 3. dejanjih »Vzgojitelj Lanovec«.

Skopje

Proslava materinskega dne je bila pri nas na tiho nedeljo. Prolog je bil posvečen Materi vseh mater. Šolski otroci so pod vodstvom čč. sester usmiljen krasno predstavljali prizor angelcev in deklic, ki čestitajo dobrim materam k skupnemu godu. Dekleta iz Društva sv. Marte so že drugič igrale z uspehom pretresljivo dramo »Materina žrtev«. Prosvetna dvorana je bila polna staršev in otrok.

Škopska župnija je objavila v tistem tednu duhovno mobilizacijo vseh vernikov. Polovica tedna je bila posvečena ženam, polovica pa moškim. Vsak dan so bili govori v cerkvi. Za mladino in dijakstvo so bile posebne duhovne vaje.

Palaca banske uprave bo spomlad dovršena. Skopje bo s tem dobilo najlepšo zgradbo. Glavni kolodvor tudi dovršujejo, kakor tudi novi most čez Vardar, ki bo služil za tovarni promet, dočim bo Dušanov most samo za pešce.

Jesenice

Umrli je v starosti 78 let g. Minea Tancar. Bila je 64 let cerkvena pevka in članica dekliške Marijine družbe. Pogreb bo v petek 15. marca ob 4 popoldne na pokopališču na Jesenicah. Naj ji sveti večna luč!

F. O. opozarja članstvo, da bodo duhovne vaje v kapeli Krekovega doma. Začetek v petek: ob pol 6 zjutraj govor in sv. maša, zvečer ob pol 8 litanije in govor. Isti red je tudi v soboto. V nedeljo je sklep ob 6 zjutraj v farni cerkvi s skupnim sv. obhajilom.

Ponovitev sporeda prosvetnega večera za šolsko mladino bo v četrtek, 14. marca ob 4 popoldne v Krekovem domu. Vincencijeva konferenca vabi tudi odrasle, da se udeležijo — podprejo dobrodelno akcijo v prid domačim revežem.

Trbovlje

»Konec poti« je vojna drama, ki jo vprizorijo na cvetno nedeljo popoldne v Društvenem domu člani Stolne prosvete iz Ljubljane. Igra je bila igrana že v Ljubljani z velikim uspehom.

Občni zbor JRZ za Trbovlje bo na cvetno nedeljo ob poldnesih v Društvenem domu. Prva točka je poročilo g. senatorja Smodeja o političnem položaju. Če kdo ni dobil vabila, ga še lahko prejme pri vstopu pri blagajniku. Pridite vsi!

Za duhovno obnovo so govori v župni cerkvi zjutraj ob pol sedmih in zvečer ob šestih do praznika sv. Jožefa.

Vode manjka. Celó zimo so nekateri, ki imajo sicer vodovod v hiši, bili v stiski za vodo in te mizerije še sedaj na spomlad ni konec, ko vendar vode naraščajo zaradi kopnečega snega. Pomanjkanje vode že traja nekaj let sem, odkar jo rabi vedno več iz občinskega vodovoda tudi rudnik za svoje ljudi, ker studenci zaradi globljih rudniških izkopov usihajo in ni tam močnejših novih zajeti. To je bilo tudi svojčas na občini predvideno in zato sklenjeno, da se dohodki iz vodovoda nalogajo v fond za povečanje vodovodnih naprav, a so tiste fonde porabili v druge namene in sedaj ni denarja in vode manjka. Nujna potreba je, da se temu odpomore, saj je bilo ugotovljeno, da se je lani legar širil po slabi pitni vodi. Če se dobi denar za manj potrebne stvari, se mora najti tudi za tako važno, kakor je zdrava pitna voda. Občina ima dovolj dohodkov, samo porabi naj jih v prave namene. Nekaj resne volje je treba, pa se bo uredilo tudi vodno vprašanje.

Sv. Urban pri Ptuj

V nedeljo, dne 10. t. m. se je na tukajšnji šoli vršil prvi roditeljski sestanek, katerega se je udeležilo nad 250 staršev šolobveznih otrok. S tem se je utrdila povezanost med šolo in domom, katero smo baš v našem kraju zelo pogrešali. Na sestanku se je razpravljalo o tem, kakšni naj bodo pravilni odnosi med domom, šolo in cerkvijo, med temi najvažnejšimi vzgojnimi činitelji, ki edini morejo pri-

vesti do zaželenih vzgojnih uspehov. Starši so za vsa načela vzgojne vprašanja pokazali globoko razumevanje. Ker je v kraju mnogo revnih vinarčarjev, ki za primerno oskrbo svojih otrok (predvsem v zimski dobi) nimajo dovolj sredstev, se je razpravljalo tudi o tem, kako takim pomagati, bodisi s prispevki šolski kuhinji ali pa ob priliki božičnic. Da se more z združenimi močmi tem revežem mnogo koristiti, je pokazala božična nabiralna akcija v preteklem letu, ko je bilo na tukajšnji šoli obdarovanih 142 otrok.

ZAHVALA. Ob prebrdki izgubi našega nepozabnega očeta, starega očeta, strica, brata in tasta, gospoda

Aleksandra Koreninja

prokurista Kreditnega zavoda, Ljubljana v pok. in posestnika

se najiskreneje zahvalujemo vsem sorodnikom in znancem za izraze sožalja, dalje vsem darovalcem vencev in cvetja, ter vsem, ki so pokojnika v tako velikem številu spremili na njegovi zadnji poti.

Ljubljana, Sv. Peter pod Sv. gorami, dne 13. marca 1940.

Zalujoci:

Aleksander, Maks, Josip, Karel, sinovi; Erna, hčerka; rodbine: Korenini, Drogenik

Jakob K. Heer

Berninski kralj

Roman s švicarskega pogorja.

Engadinci sami ne vedo, ali naj se veselijo, da prebiva med njimi takšen silak, ki budno straži, da ne morejo prihajati tuji lovci na Bernino. Ali pa naj ne zaupajo Marku Paltramu? Danes jih še trpi na Bernini, toda jutri morda se že proglasi za edinega gospodarja belih vrhov. Ljudstvo pravi, da raste in raste v molku gora, toda kaj v njem živi, kaj se skriva pod težkimi obrvmi, ne ve nihče.

Včasih plane iz njegove mračnosti divja občinstnost. Bergamaščanski pastirji trepetajo pred njim. Sredi noči prihaja v njihove koč, veli jim vstati, prižigati trsko, potem sede mirno na pručico in pravi: »Zapojte mi pesem!« — »Zakaj ne pojejo?« se dere. In glej, pod silo njegovih plameničih oči začno trepetajoči Bergamaški peti, kar jim pač seže v glavo, pobožne in posvetne pesmi, in čudni dvoboj pač morajo biti ti nočni prizori.

On pa vzame mirno iz svoje svizečje bisage nekaj rženega kruha, namaže nanj iz pušice gorskega medu in zalaga kose med svetle zobe ter posluša nato v topem mrčanju še nekaj časa pastirsko petje. Potem se poslovi s kratko zahvalo.

Kočam, kjer so otroci, prizanaša s svojimi nočnimi obiski, podnevi si pa rad odpočije pri njihovih igrah. Često jim prinaša darove in jim pripoveduje, da ima tudi on doma majhno deklico, ki se prav zdaj uči hoditi in govoriti ter ji je Jolanda ime.

»In kaj počnete s svojimi mnogimi gamsi?« sprašujejo otroci. »Z njimi hodi moja žena Pija po engadinskih vaseh od hiše do hiše in prodaja meso funt za repar.«

Še je Marko Paltram mlad in že ga je ovila praznovorno ljudstvo Bergamaskov z vencem bajk: Često baje sedi po cele ure s puško čez kolena nepremično na kamnu in premišljuje.

Od časa do časa išče poti na vrh Bernine. Ako se mu ne posreči povzpeti se na vrh, ne bo mogel biti zveličan. Najvišje prgišče čistega snega bo prinesel nato kraljici, nakar ga bo ona odredila njegovega kamogaskarstva.

V tesnobni, težki noči misli Cilgija na množico pripovedk, ki jih bajajo ljudje o Marku Paltramu.

In kakor vrelci iz zemlje, vstajajo pred njo mili dnevi ljubezni. Njene žalobne misli hitijo v pontresinske čase, navzgor k cerkvi

39 Santa Maria, misli na zvonečo pesem Markovega kladiva, misli na čudovito uro: »Ukažite, da prinesem najvišji plamen z nedostopnega vrha Bernine in prinesem vam ga in položim v vaše roke, močan sem ko gora, toda vaše oči morajo bedeti nad menoj!«

Ena njena beseda gospoduje nad njegovim življenjem. Ona je kraljica, o kateri bajajo Bergamaški.

V svojih globokih mislih vidi dve podobi, dva moža, dva obraza. Vidi svojega plavbradatega moža z dobrodušnimi modrimi očmi, s suhim, poslovnim, na najboljše korist mislečim vedenjem, moža, ki je izročil Pejderja Golzija v roke veltnskega sodišča — in vidi Marka Paltrama, njegovo temno oko, in pod njim valoveče morje misli in strasti, samotnika, ki pohaja brez miru po gorah.

Prestraši se: črte plave bledejo in se razblinjavajo, temne skrivnostne se pa zasvetijo, gorijo in »kamogaskarsko žarijo«.

Cilgija Gruber se opoteče na noge, omahne k postelji svojega sina, poboža ga po rožnatih licih in miri prestrašenega dečka. Ob njegovem ležanju, go zaloti jutro, ko zažari breskovo rdečo ob snežnih bokih Piz Paluja.

Pod onimi snežnimi strminami na Sassal Masonu, pri pošastni kamniti koči, ki se v prvem jutrnjem siju razločno odbija od gorskih sten, je stala nekdaž z Markom Paltramom neizmerno srečna.

S silo se otrse lepega spomina.

Drevi pride Sigismund! Kaj mu bo rekla?

Na videz se razvija dnevno delo kakor drugače, zakaj v Gruberjevem tovarništvu ima sleherni določeno opravilo, naj bo gospodar doma ali ne. Blagovne karavane prihajajo in odhajajo natančno ob uri, potniki, namenjeni čez prelaze, se jim pridružujejo, in kadar ni v gorah viharja, se odvija obrat podjetja kakor po traku.

Toda slabo prikrit nemir se čuti danes vendarle med hlapci in deklami.

V Puschlavu govorijo o dejanju Sigismunda Gruberja, bogatega tovarnika, ki je izročil ubogega cigana v roke sodišča. Ljudje širijo novico od doline do doline in oživljajo pri tem spomin, kako je Pejder Golzi za časa Francozov rešil Sigismunda Gruberja.

In tem bolj malenkostno se zdi Gruberjevo dejanje.

Veder in z dobrodušnim nasmehom prijezdi Sigismund pozno na večer domov, ne vidi, kako blede je njegova žena ter ji pripoveduje o dobrih kupčijah.

»Tudi jaz bi vedela za neki posel,« pravi Cilgija žalostno. »Najti morava moža, ki bo zdaj, ko je izgubila svojega hranitelja, skrbel za vozarjevo družino, in mislim pri tem na Droschal Da, Sigismund, ne pogleduj me tako začudeno, strela je udarila v najino hišo!«

Počasi se začne daniti v Gruberjevi glavi, da je v Compocolognu namesto dobrega dovtipa, kakor je menil, storil veliko neumnost. Ogorčeno pismo župnika Tassa mu je odprlo oči docela. Toda še nekaj ga peče: ko drži Lovrenčka na kolenih, pripoveduje deček o medvedu in lovcu. »Z mamico sva stala na balkonu in sva videla Marka Paltrama.«

To zadene Sigismunda Gruberja v živo. Ako bi me le malo še spoštovala, bi mi Cilgija tega ne bila prizadela! Da, strela je udarila v hišo, in povsod jezno mrmrajo ljudje, ker je zakrivil, da so prijeli vozarja!

Jezem, temen preživlja dneve.

»Gospodar, nekoliko bi se morali razvedriti,« ga opominja dolgi Nac s svojim priletno mladim obešenjaškim obrazom.

Gruber se zamuja češče ko kdaj na prelazih in se vrača le nerad domov. Zakaj žalostne oči, blede lica njegove žene ga mučijo. Cilgija mu prigovarja, toda on vztraja zakrknjeno pri svojem, in ona sluti nesrečo. Pokliče Tomaža, že močno ostarelega hlapca, ki sta ga prevzela od očeta. »Tomaž, rada bi imela dolgega Naca iz hiše, razumeli me boste.«

Tedaj se obraz dobrega hlapca umevajoče razjasni. Po kratkem upiranju izpove oklevaje, kar ve. »Dolgi Nac«, pripoveduje, »ne hodi nikoli s tovarniki po ridah na Berninski prelaz, temveč se povzpne čez skale naravnost proti Sassal Masonu. Kadar pa pridejo živali, potem po dolgih ovinkih počasi na vrh, že čaka pri jezerih, porine mrtvo kozo, ki leži skrita ob poti, hitro pod povozeno platno. Puške ne nosi in odkod dobiva živali, ne ve nihče. Hlapci pa govore o nekih vilicah, in da lovi živali vanje pri solnici ledenika Palu nad Sassal Masonom. In gostilnic, kjer tovarnikom radi spečejo kozo, se najde dovolj ob poti, kajti gamse meso zahteva veltnskega vina, dolgi Nac zaigra na orglice in nekaj veselih žensk se hitro nabere za ples.«

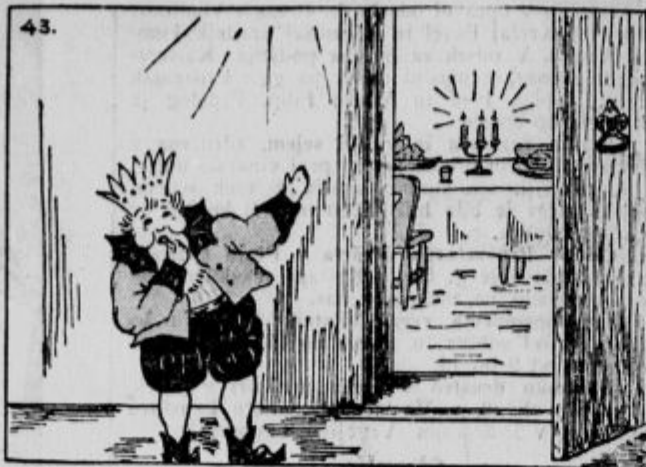
Cilgija okleva. Nato pravi: »Tomaž, ko sem bila še otrok, ste me nosili na rokah. Zato vas vprašam na vest, kakor bi ne vprašala nikogar drugega: ali ve moj mož za to?«

V njenih zlatorjavih očeh se blestijo solze. Brez pomoči zajecija stavec: »Mislim, da ve. Saj je kot pameten gospodar na cestah vedno tam, kjer ga ljudje najmanj pričakujejo. Mislijo, da je v Clevenu, potem je gotovo na Stillskem sedlu. Nič ne rečem o gospodu, toda dolgemu Nacu gleda mnogo preveč skozi prste, in malopridnež je nesramno zaupljiv z gospodom. Drugi hlapci godrnjajo. Gospod bi si ne smel toliko gnati k srcu, da so mu Bündenci odrekli pravico do lova. Kupi naj si državljanstvo. Potem bo smel loviti po mili volji. Prepreno!

Otroški kotiček

ZAČARANI GOZD

(43.) Kralj je zapiskal z zlato piščalko, ki jo je potegnil iz žepa in čisto počasi so se začela težka, skrivnostna vrata odpirati. Ančka je zagledala v morju lučie bleščečo se dvorano, sredi nje pa sijajno pripravljeno mizo.

(44.) Ančka je od vžhičenja tleskala z ročicami. Toliko sladkarij skupaj še v svojem življenju ni videla: Zlate skodelice z orehi, vsakovrstnimi jagodami, rozinami in vsepovsod veliki pudingi in torte. Pri vsakem krožniku je stal kozarček sadnega soka. Kdor je bil lačen, je kar primaknil stol in lahko začel!

Mariborska podjetja Maribor razpisujejo oddajo v najem restavracije in brivskih prostorov v kopališču na Mariborskem otoku.

Pogoji za prevzem in vse potrebne informacije se dobe v pisarni Premoženske uprave MP, Maribor, Frančiškanska 8/II.

Kraljevo namizno grozde!

Odlitne trske sadike slavnih Matijasovih pridelkov na najboljših ameriških podlogah. — Najsijajnejše jagode, šparglji, hmelji itd.

Najplemenitejše sadje!

Visokorasti, pritlikavi, špalirski in drugi tipi kulturnega sadjarstva. — Okrasne rastline, rože, zimzelen, vrstno drevje, robinije itd.

Razpečava garantirano čiste in autentične sadike.

„HORTUS“

trsko in sadjarska veleprodajna — Telefon 66. — SUBOTICA — P. P. 26.

Zahtevajte naš ilustrirani, brezplačni katalog na 80 straneh.

Kupujte svoje potrebščine pri naših inserentih!

Kupujemo

rabljen, toda dobro ohranjen in za pogon sposoben ležeti

parni stroj 100-150 Ks

Ponudbe s fotografijo in vsemi tehničnimi podatki in navedbo fabrikata in starosti poslati na PUBLICITAS d. d., ZAGREB, Ilica 9, pod br. »152«

Naša ljuba tetka

Minca Tancar

nas je dne 13. marca 1940 po dolgi bolezni, v starosti 78 let za vedno zapustila. Pogreb nepozabne pokojnice bo dne 15. marca ob 4 pop. Jesenice, dne 13. marca 1940.

Rodbina Tancar

Danes jutraj je ob pol sedmih umrla v vasi Govce, župnija Sv. Jedert nad Laškim v 80. letu starosti

Marija Kurnik

posesnica

Pogreb bo v petek, dne 15. marca 1940, ob 9 dopoldne na pokopališču k Sv. Jederti. Sv. Jedert pri Laškem — Ljubljana, dne 13. marca 1940.

Zalujoči: Blaž in Jože, sinova; Frančiška, Marija por. Nemec, Jožeta por. Grešak, Lucija, usmiljenka, Bernarda por. Grešak, hčerke in ostalo sorodstvo

„VELEBIT“

otroški vozički
ZAGREB, Ilica št. 55
Najnovejši, do sedaj nevidni modeli za 1940 v specialni in največji trgovini otroških vozičkov. Prodaja za gotovino. Prevoz in omot se ne računa. — Cenik s slikami brezplačno. — Izrežiti oglas zaradi naslova.

Denar

Hranilne knjižice
3% obveznice

in druge vrednostne papirje kupuje in plača najbolje

BANČNO KOM. ZAVOD
MARIBOR
Aleksandrova cesta 40

Za pomlad lepe ročne torbice, kovčke za potovanja, nahrbtnike, denarnice, listnice, gamaše, nogometne žoge, nagobčnike, ovrtnice in vrvice za pse priporoča **Ivan Kravos, Maribor**, Aleksandrova cesta 13, telefon 22-67

Iščemo posrednike za eksportne posle

Za uspešna posredovanja plačamo dobro provizijo. Ponudbe pod »Posrednik K-9436« na Interreklam d. d., Zagreb, Masarykova 28.

Mali oglasi

V malih oglasih velja vsaka beseda 1 din; senitovanjski oglas 2 din. Debele tiskane naslovne besede se računajo dvojn. Najmanjši svesek za mali oglas 15 din. — Mali oglasi se plačujejo takoj pri naročilu. — Pri oglasih reklamnega značaja se računa enokotniška, 3 mm visoka petlinna vrstica po 3 din. — Za pisarne odgovore glede malih oglasov treba priložiti suamko.

Zasluzek

600 barvic

za pirhe stane 100 din. Po veliki noči zamenjam neprodane za drugo blago. Naročite takoj. Lj. dič, Ljubljana 245/c.

Službodobne

Praktikanta (-injo)

sprejme dobrodelna pisarna »Po božjem svetlu« — Sv. Petra nasip 17.

Trgovskega pomočnika

železninarja, avtovozača (z izpitom), takoj sprejemem. Ponudbe z navedbo zahtevka na upravo »Slovenca« pod »Izučen na deželi« št. 3617.

Trgovskega pomočnika

mlajšo moč, za vsa dela, ki bi bil obenem tudi v skladišču, takoj sprejemem. Ponudbe na upravo »Slovenca« pod »Vsako delo« št. 3618.

Moškega

poštenega, zgovornega, neoženjenega, vojašine prostega, z dežele, sprejemem. Ponudbe na upravo »Slovenca« pod »Treznost« št. 3641.

Lovca-strokovnjaka

ki je dobro vpeljan v vse vrste nizkega lova, reja fazanov in uničevanje roparic, sprejme lovišče v Sremu. Ponudbe na upr. »Slovenca« pod »Lovec« 3454. (b)

SOBE

ODDAJO:

Opremljeno sobo separirano, oddam. Komenskega 16-I, desno.

Službe iščejo

Mlajša dekle

zmožna vseh hišnih del, išče službo — najraje k otrokom. Naslov v upr. »Slovenca« pod št. 3541.

Trgovska pomočnica

želi službo v trgovini in gostilni. Ponudbe upravi »Slovenca« pod »Kavčija« 3502. (a)

Hlapec

srednje starosti, pošten in trezen, zmožen vseh kmečkih del, išče službo. Naslov v upr. »Slov.« pod št. 3355. (a)

Posrestva

Stavbne parcele

v Spodnji Šiški, ležeče, severno od nove šišenske cerkve, ima se naprodaj po stari ceni: 40—100 din m². — I. Knez, Gosposvetska 1, dvor.

Mlin

urejen, v bližini Beograda, naprodaj samo za gotovino. Kapaciteta 1 vagon dnevno. Pisati na: Djordjevič, Beograd, p. D. 912.

„Ta hrana za kožo Z BIOCELOM SIGURNO ODPRAVLJA GUBE.“

»Njen učinek je bil skorajda magičen. V nekaj tednih sem dosegla z njo, da sem bila videti za 10 let mlajša. Kakor mi je povedal zdravnik, je Bioceol iznajdba nekega glasovitega dermatologa. Zdej ga vsebuje vsaka tuba rožnate kreme Tokalon. Uporabljajte to kremo: vsak večer, a belo kremo Tokalon vsako jutro. S tem boste dosegli, da vam bo blesta, ovenela polt zasijala v novi, mladostni živahnosti: napravila bo vašo kožo jasno, svežo, čvrsto in jo bo oprostila vseh nedostatkov in gub.«

Blago za eksport iščemo

Za posredovanje in uspešne informacije plačamo dobro provizijo. Ponudbe pod »Eksport« na Interreklam d. d., Zagreb, Masarykova 28.

ZAHVALA. Za vse dokaze iskrenega in toplega sočutja ob prerani smrti ljubljene hčere

GIZELE

izrekamo prisrčno zahvalo vsem, ki so na katerikoli način počastili spomin rajne, nas volžili v trenutku najhujše bridkosti in jo spremenili na njeni zadnji poti. Prav posebno se zahvaljujemo tukajšnji gasilski četi za tako častno spremstvo ter pevskega društvu Jadran-Nanos, kakor tudi domačim pevcem za ganljive žalostinke. Nadalje najprisrčnejša hvala tudi vsem darovalcem številnih vencev in cvetja ter vsem prijateljem in znancem za usno in pisмено izraženo sožalje.

Sv. Jurij v Slov. goricah, dne 12. marca 1940.

Užaloščena mati Gizela Krajnc, brat Jože, ter ostalo sorodstvo

Vsemogočni je danes poklical k Sebi našega ljubega, dragega očeta, deda, pradedu, gospoda

FRANCA GREBENCA

gostilničarja onkraj Save — Trbovlje

Pogreb dragega pokojnika bo v četrtek, dne 14. marca, ob 8 zjutraj izpred hiše žalosti na pokopališču Dobovec.

Trbovlje-Dobovec, dne 13. marca 1940.

Filip in Frane, sinova; Gizela, Ana, Frida, Olga, hčere, vnuki, vnukinje, pravnuk — ter ostalo sorodstvo

Umrl nam je 13. t. m. ob 13 naš predobri mož, oče, stric in tast, gospod

Rihard Debelak

višji davčni upravitelj v p.

Na zadnji poti ga bomo spremenili v petek, dne 15. marca 1940 ob 16, iz Tyrseve ceste št. 62 na pokopališču k Sv. Križu.

V Ljubljani, dne 13. marca 1940.

Ida, soproga; Riko, dr. Gvido, sinova; Lea, sinova in ostalo sorodstvo

**Naročajte in širite
Slovenski dom!**

KULTURNI OBZORNIK

Knjiga o letu 1939 na Slovaškem

Tido J. Gašpar: Velky rok 1939

V knjižnici revije »Slovenske pohliady« pri Slovenski Matici v Turčianskem sv. Martinu, kulturnem središču slovaškega naroda, je izšla 229 strani debela knjiga znanega slovaškega pisatelja in časnikarja Tida J. Gašpara leposlovno politična reportaža »Veliky rok 1939« (Velky rok 1939). To je že 11. knjiga tega pisatelja in je polna vere in optimizma v bodoči razvoj samostojne slovaške države, pri kateri je tudi sodeloval in sodeluje sedaj kot šef tiskovnega oddelka pri predsedništvu republike in vlade. Ko danes praznuje Slovaška republika svoj prvi redni državni praznik v spomin na proklamacijo samostojne slovaške republike v prvem slovaškem parlamentu dne 14. marca 1939, se mi zdi umestno, da spregovorimo o tej zanimivi reportaži.

Knjiga ni nastala naenkrat, temveč kakor so se vrstili dogodki l. 1939, najusodnejšega leta v zgodovini Slovačkov, ter ima zato seveda še večjo zanimivost, ki kaže, kako je oficijelna državna propaganda gledala na dogodke. V 52. člankih in radijskih govorih, ki jih piše veselo pero priznane pisateljice, spremljamo usodno dogodek leta 1939, katerim je dodal pisatelj za uvod štiri poglavja iz zgodovine slovaške misli od Velike moravske kneževine, ki je v boju proti Nemcem propadla, do časa, ko so si Čehi in Madžari dobili državno samostojnost, ko so pod Arnulfom napadli Moravce. Nakaže dalje rojstvo slovaškega duha iz največjih slovaških pesnikov in kulturnih delavcev od Bernolaka, Štura, Hviezdoslava do Razusa, ki mu posveča posebno poglavje. Nato pa pride h komentiranju dogodkov 6. oktobra ob Žilinskih pogodbah, ki je sprožila plaz k popolni osvoboditvi Slovačkov izpod češkega centralizma. Tedaj je bila še živa misel sodelovanja s Čehi, toda dogodki so poglavič stari naprej: dunajski sporazum je postavil tudi obstoj Slovaške na tehtnico. Izgubili so samo nekaj južnih krajev, dočim jim je ostala manjša Slovaška, toda — njihova. In potem opisuje pomen prvih volitev v parlament, praznik 18. jan., ko se je parlament prvič sestel na univerzi, ter češki upor 10. marca, dokler ni parlament izglasoval samostojne republike, ki je nekaj dni nato stopila pod zaščito Hitlerja. Vmes pa je govoril še o ljubezni do domovine, o socialnem bratstvu v državi s stanovsko organizacijo in enotno stranko, v kateri ni verskih in drugih razlik in stoji na krščanskem svetovnem nazoru.

Posebne portrete napiše Hlinki, Tisu, vojno ministru Čullošu in Tukli, kot tistim osebnostim, ki ustvarjajo sodobno Slovaško in odgovarjajo zanj. Vmes govori o krivdi češkega centralizma na razpadu republike, ki ni znal rešiti ne nemškega in ne slovaškega vprašanja, zaradi česar je nastalo evropsko vprašanje, ki je bilo rešeno s propadom Češke, a z ustanovitvijo Slovaške. Tudi opisuje razmere med slovaškimi narodi samimi, med Čehi, ki so delali proti Poljakom, in Poljaki, ki so zatirali Ukrajince, itd., ter

prida k temu misel, da v imenu slovanstva nočejo Slovaki biti nikomur rob. Slavnostno pozdravlja ustanovitev slovaške vojske ter skupen nastop slovaške in nemške vojske ob septembrskih dogodkih, toda tako obzirno, da nikjer ni imenovano poljsko ime. Z ustoličenjem dr. Tise za predsednika republike 26. X. 1939 prav za prav konča komentiranje glavnih dogodkov, ter se nato obrne samo še k posameznim skupinam slovaškega naroda: k Hlinkovi mladini in gardi, k skupni stranki, kjer vsi drže za eno vrv, k navdušenim Slovačkinjam, ki se zavedajo časa in nalog, ter k ljudstvu, ki ve, da mora vzdržati in ustvarjati slovaško bodočnost. Poseben članek govori o nemški orientaciji, kjer proti usodnemu poginu države l. 1905 v boju z Arnulfom kaže na sedanji vzrok samostojne državnosti pod Hitlerjem ter opravičuje nemško orientacijo s tem, da se ob sedanji moči osi Rim—Berlin, ki vlada Evropi, morejo Slovaki narodno in državno rešiti samo pod zaščito in v sodelovanju z Nemčijo, ki jim je dala to, česar jim je Češka odrekala dvajset let.

Tako je v teh 52 člankih podana neposredno vsa zgodovina zadnjega leta in duh, ki vodi sedanje krmarje nove Slovaške. Niso ti članki samo komentariji dogodkov, ki so usodnega pomena za ves slovaški narod, temveč tudi ovekovečenje s slavo in vrednotenja v smislu edine prave poti, ki jo hodi do današnjih predstavnikov pravega slovaškega naroda, ki je po tisočletju zopet dosegel svojo državno samostojnost, kakor jo je imel za časa Velikomoravske kneževine. Pisani so članki z velikim optimizmom in vero v bodočnost slovaške državnosti in naroda. V knjigi je videti plaz dogodkov, ki so tirali razvoj v perspektive, kakor se niso kazale v početku, obenem pa je pisana s tako vero v ideale in domovinski ljubezen, da nas prepriča, da je tudi v slovaškem političnem gibanju, kakor smo ga bili pričeli l. 1939, neka polnost narodnega hotenja, ki se hoče vladati sam. V času, ko propadajo države, ki se upirajo nemškemu pohodu, so si oni ne le ohranili življenje, temveč celo dosegli višek svojega sna o državni samostojnosti, sicer v tistem duhu, v katerem hoče Hitler urediti novo razdelitev Evrope.

To je vsebina te zanimive knjige slovaškega časnikarja in enega najboljših pisateljev, ki se zaveda, da slovaški pisatelj sedaj nima časa pesniti, ker se mora bojevat. Kdor jo bo prebral, bo spoznal duha sedanje Slovaške, ideale in notranjo opravičenost dogodkov, ki jih bo po vrednosti mogla oceniti šele bodočnost. Sedaj pa so ti neposredni članki dokument ideologije, ki je ustvarila novo Slovaško, in ki jo v razmerah, v kakršnih so, tudi gradi s popolno zavestjo odgovornosti pred slovaškim genijem, pred narodom in svetom. Mi pa bi bili samo veseli, če je vsaj en slovaški narod v tem tragičnem letu dosegel svoj narodni ideal, kakor bi sodili iz te zanimive knjige.

Pevski koncert Akademskega pevskega zbora

France Marolt, dirigent Akademskega pevskega zbora, nadaljuje svoje velikopotezno zasnovano in obenem do podrobnosti premišljeno in izdelano delo, kot se ga doslej še ni lotil slovenski reproduktivni glasbenik, leto za letom z nezmanjšano energijo in vedno višje rastočo umetniško potenco. S koncerti APZ-a je svojčas prinašal Marolt v našo glasbo dihi pristne slovenske ljudske pesmi, pokazal je to pesem vsem, ki je niso poznali in še onim, ki je niso hoteli poznati, s koncerti APZ-a nam sedaj zopet na svoj način piše zgodovino slovenske glasbe, ki nam je doslej tudi še ni nihče napisal. Vendar ne gre samo za zgodovino. Marolt je v svojem delu preveč jasn, da bi ga bilo mogoče napak razumeti. Kot je s svojim dolgoletnim znanstvenim in umetniškim delovanjem preokrenil pojmovanje in vrednotenje naše narodne pesmi v popolnoma novo smer, tako — se mi zdi — postavlja s koncerti APZ-a zadnjih treh let novo podlago za vrednotenje in doživljanje naše glasbene preteklosti. Vrednotenje te mora postati pravičnejše kot je bilo doslej. Vse do zadnjega časa smo slišali večinoma le glasove o našem siromaštvu enako v naši narodni pesmi kot v umetni glasbi preteklosti. Skriti neznani ali napol pozabljeni biseri, ki jih dviga Marolt na dan, dokazujejo tem zagovornikom siromaštva le njih lastno revščino duha. A njih zadeva Maroltovo delo le mimogrede, dasi dovolj ostro in jasno; njegovo delo je namenjeno predvsem vsemu slovenskemu ljudstvu. Naj bi ono spoznalo zaklad svoje lastne preteklosti, naj bi se ga oklenilo brez strahu in s pristranskim ljubeznijo, čeprav je skromnejši kot pri drugih večjih narodih. Naj bi ob njem živo doživljalo krste osnove lastnega, samobitnega življenja, naj bi v njem našlo moči in pobude še za bodočnost.

V letošnjem koncertnem sporedu je pod naslovom »Iz Citalnice v Nove akorde« združil Marolt glasbenike, ki so delovali v zadnjih treh desetletjih 19. stoletja (Volarič, Kocijančič, Leban, Pirnat) z onimi, katerih delo vpadlo časovno že v pojav »Novih akordov« (od l. 1900 dalje; Sachs, Michl), s katerimi je delo dveh (Gerbič, Svetek) tudi tesneje povezano. Življenjski pot in delo vseh teh je prikazal Marolt nazorno v zgostenem koncertnem uvodniku, iz njega je možno razbrati usodo pre mnogih slovenskih talentov: ali jim je presekala razvoj preglednost smrti, ali so jih dušile nezdrave razmere, ki bi jim človek tudi v današnjem času našel marsikatero paralelo. Iz koncerta samega pa je bila razvidna živa muzikalna sila vseh teh glasbenikov, koliko lepote je v teh pesmih, od preprostih, pa vendar tako čistih v glasbenem izrazu (kot so Volaričeve »Iz gubljene cvet« in »Nos«, Kocijančičeva »Popotna pesem«, Lebanova »Nagrobica«, Pirnatova »Pomlad in jesen«, Svetkova »Kaj bi te vprašal« in »Majolčica«) do presenetljivo močne umetniške izpovedi Sachsovega »Vzdih« in pretresljive bolečine, mojstrsko zajete v glasbo Gerbičevega »Rožmarina«, do velikih baladnih oblik Michla (»Sokratova smrt«, »Atila in ribič«), Sachs, Gerbič in Michl so brezdvomno najmočnejše osebnosti, zastopane na tem koncertu. Zlasti slednji je dosegel v obeh baladah poleg močno občutenega, osebnega glasbenega izraza tako mojstrstvo v obliki (posebno v baladi »Atila in ribič«), da je bilo tudi za njim v naši zbornici glasbi le redko doseženo. In kot je znal Marolt pristno in živo občuteno zajeti bodisi zastrto bolečino bodisi vedno šegavost iz vseh pesmi, je pri Sachs, Gerbiču in Michlu dosegel še posebno visoko stopnjo inventivnega musiciranja, kot ga je pokazal še svoj čas n. pr. pri Kogojevem »Requiemu«. V takih trenutkih nam je najprepričevalneje dokazal svojo izredno umetniško potenco.

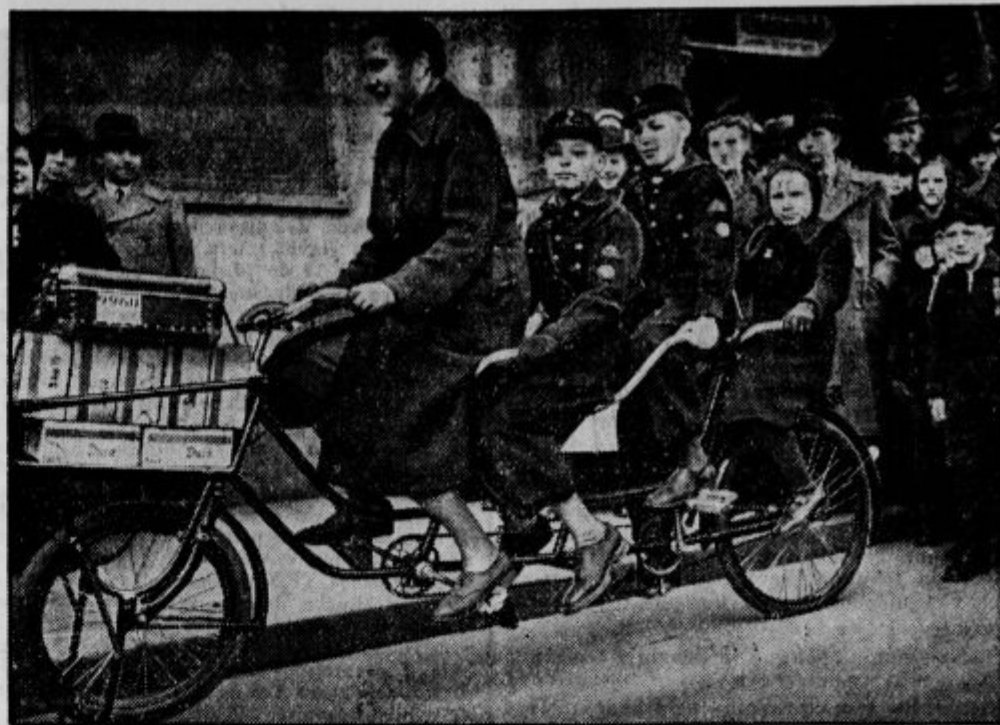
Akademski pevski zbor na tem koncertu ni dosegel tiste kvalitete izvajanja, kot smo je bili doslej vajeni. A kdor je videl na glavni vaji s kakšno preciznostjo in razgibanostjo je sledil zbor vsem intencijam dirigenta, je moral nedostatk, ki so se pokazali na koncertu, pripisati bolj neki trenutni indispoziciji, ki je bržkone in najmanj zakrivila zaradi prepolnega števila občinstva popolnoma ubita akustika Unionske dvorane. Vendar stroga merila, ki jih zahteva APZ, še posebej zase in ki veljajo tudi za vsak drug zbor, zahtevajo odkritega priznanja, da nas ponedeljkov koncert v celoti ni mogel zadovoljiti, čeprav je zbor v nekaterih pesmih dosegel visoko, njemu običajno stopnjo muziciranja. Zaenkrat to le kratko omenjamo, ker smo prepričani, da raste in še bo rastla kvaliteta tega zbora, kar se bo brez dvoma pokazalo že na prvi ponovitvi tega koncerta. dr. VaVo.

Dvoje proslav

V zadnjem tednu je mariborsko gledališče priredilo dvoje proslav dveh jubilejev. Tako je najprej ob šestdesletnici pesnika Cvetka Golarja, ki sedaj prebiva na Stajerskem, postavilo na oder njegovo znano komedijo »Vdova Rošinka«, nato pa je ljubljansko narodno gledališče tu gostovalo z Linhartovo prireditvijo »Zupanove Mice«, v proslavo stopenjdesletnice slovenske dramatike in slovenskega gledališča. Obe proslavi sta imeli elavnostni značaj, samo da je uprizoritev »Zupanove Mice« bila le enkratna, medtem ko je »Vdova Rošinka« ostala na repertoarju kot redna igra. Uvodno besedo k »Vdovi Rošinki« oziroma k Golarjevemu jubileju je povedal dr. Doronik, ki je v svojem govoru podal vsebinsko in pomembnost Golarjeve poezije in proze, a dramsko delo samo mimogrede omenil, ker si o njem ob »Vdovi Rošinki« lahko sami ustvarimo svojo sodbo. Komedija je svoj čas zbudila dovolj prahu in je znana po svoji vrednosti oziroma nevrednosti, po senčnih in sončnih svojih straneh, Mariborska uprizoritev je bila delu ustrežajoča. Posamezne osebe so igrali: Zakrajškova vdova Rošinka, Rasbergerjeva njeno hčer, Skrbinskega mladega in Košta starega ženina, nato pa še Gorinšek, Savinova in Verdonik. Svojevstven je bil roman ev. Valentina Balantač, ki ga je igral Kosič, ki je bil obenem tudi režiser. Komedija je bila po svoje izdelana, a razen razposajenega, tudi razbrzanega, smeha ni nudila drugega. Zato je časovno prišla nekoliko prepozno, kajti pust je že minil.

Ljubljanci so prinesli krad vse prijetno presenečenje. Za uvod je dr. B. Kraft poudaril pomembnost gledališkega jubileja stopenjdesletnice prve slovenske dramske uprizoritve. Nato je Kraljeva recitirala dvoje Vodnikovih pesmi, mešan zbor mariborske trgovske akademije pod vodstvom prof. V. Mirka pa je zapel štiri pesmi na Vodnikov tekat. Igrica je bila uprizorjena nad vse pristrano in odkrila, da je prav za prav že v tem našem dramskem prvencu nenavadno mnogo živahne dramatike, neprisliljene, prav ljudske komike in res borbenega slovenskega duha. Linhart nas je na odru res nadvse prijetno presenetil s svojo pristnostjo in svojo slovensko aktualnostjo. S. V.

Biolog in profesor belgrijske univerze dr. Si-niša Stanković je izdal v kolekciji »Politika i društvo« aktualno razpravo o življenjskem prostoru. Vsekakor je zanimivo, s kakšno realnostjo in nazornostjo se je biolog približal temu danes tako nemarno zlorabljanemu pojmu. Knjiga je vredna posebne pozornosti, ker je, kljub temu, da je osebno mnenje znanega znanstvenika, prva obsežnejša razprava te vrste pri nas.

Takole večsedežno kolo, na katerem ima kar družina dovolj prostora za kak izlet, je v Lipskem na velesejmu razstavljeno

Finski častnik o rdeči armadi

Častnik rdeče vojske, udeleženec v bitkah na Karelijskem bojišču, Soloven, je dal ob prihodu v Pariz nekemu francoskemu listu to izjavo o rdeči vojski:

»Sovjetska vojska razpolaga z ogromnimi rezervami orožja, toda sovjetski vojak je brez vsakega navdušenja in brez razumnega navodila. Kot krdelo ga gonijo naprej. Gledal sem Ruse, ki so nastopali proti nam kot v klanje in so si pokrivali z rokami oči. Boljševiki so z veliko naivnostjo v začetku vojne vse polagali na tehniko. Govorili so, da je sovjetska vojska vsled motorizacije nepremagljiva. Morda pa bi jim bili mnogo bolj koristni konji, kakor tanki vseh vrst, s katerimi so bili opremljeni v velikanski količini.

Boljševiki so poslali proti nam več kot 1000 tankov. Mi smo si jih osvojili več kot polovico, nekaj poškodovanih, nekaj nepoškodovanih. Naši strokovnjaki trdijo, da so vsi sovjetski tanki slabo konstruirani, na hitro sestavljeni, brez vsakega znanja o funkcijah posameznih delov. Tudi najmanjša škoda onemogoči stroj. Posrečilo se nam je, da smo zajeli vso sovjetsko bolnišnico, polno ranjencev. Samo za častnike je bilo nekaj udobnosti in nega, običajnih vojakov pa niso niti previjali. Bolnišnica ni imela dovolj kirurških priprav. Še tisto, kar je bilo, je bilo zarjavelo. Za vojake je bilo mnogo boljše, da instrumentov sploh niso uporabljali. Vata in gaze sta bili spravljene v konzervnih škatlah!

Ranjenci so ležali na polju med mrlič. Ujetniki so bili videti bedni. Noge so jim bile v strašnem stanju, krvave, razmesarjene; obutev zelo slaba in premočljiva. Vsi ujetniki so se pritoževali zaradi hrane v rdeči armadi. Pripovedujejo, da gredo za časa ofenzive za njimi politični komisarji, ki ubijejo vsakogar, ki zastaja. Vojaki rdeče armade, ki so prišli v finsko ujetništvo, so občutili veliko olajšanje. Mnogi so se jokali, ko smo jim dali toplo hrano. V bolnišnici težko ranjeni ruski vojak kliče Kristusa, pripoveduje sestra gospa Saloner; ranjeni Fince, ki je ležal poleg njega, ga vpraša: »Zakaj kličeš Kristusa? Ali ga niste odstranili?« Ta je odkimal in rekel: »Ne. Kristus je vedno z nami.«

Iz razgovora z ujetniki dobiš vtis, da je boljševizem doživel v ruskem narodu polom. Politični komisarji, ki spremljajo vojsko, gledajo na vojake kot na maso, ki se more vedno obnoviti, in ki se more zato brez skrbi pošiljati v smrt.

Mi Finci, se sprašujemo, ali imajo evropski narodi še kaj strahu pred sovjetsko državo? Mi smo dokazali, da je ta kolos na gnilih nogah, pa še vedno povzroča Evropi strah. Medtem pa bi moralo biti vsakomur jasno, da ima ta država neštene slabosti.

Potreben je skupen križarski pohod in ne smemo izgubiti niti sekunde. Če bomo čakali, bomo vsi potegnjeni v te strahote, kajti komunizem je — strahota.

ŠPORT

Nove klube snovati — je nesmisel!

V športnih vrstah v naši državi je delj časa več, skoraj bi rekli, nemogočih stvari. In to predvsem po krivdi vrhovnih državnih zvez, ki se niso brigale za osnove novih klubov. Sedaj, ko so se osnove nove narodne zveze in razne podzveze v teh narodnih zvezah, pa je postala stvar še bolj neprijetna. Tako imamo na primer v plavalnem športu vsega 23 klubov, ki imajo 9 podzvez, tri narodne zveze in eno vrhovno državno zvezo. V nekaterih drugih športnih organizacijah pa je stvar še slabša. Upajmo, da bodo sedaj, ko imamo narodne zveze, le-te ekrebele za ustanavljanje novih klubov. In če se samo to zgodi, smo lahko zadovoljni z reorganizacijo jugoslov. športa. Upamo pa, da se bodo tudi druge stvari zboljšale.

Hrvatske športne igre

Ki naj bi bile nekaka olimpijada v majhnem obsegu, hočejo Hrvatje na vsak način izvesti še letošnje leto. V to svrhu bo imela Hrvatska športna eloga v petek svojo sejo, na kateri se bo predvsem reševalo vprašanje izvedbe teh iger. Te hrvatske olimpijade se bodo mogli udeležiti samo Hrvatje neglede nato, če žive v naši državi ali pa kje drugje na svetu.

Turni smučarski tečaj

priredi Slovensko planinsko društvo v času od 30. marca do 7. aprila in sicer preko Triglavskega pogorja. Zbirališče tečajnikov bo v soboto, dne 30. marca t. l. v hotelu »Triglav« v Mojstrani, kjer bodo na razpolago nosači za vso turo. V nedeljo dne 31. marca jutraj krenejo tečajniki skozi Krmo do Staničeve koč, kjer bo pripravljeno prenočišče. Ponedeljek, dne 1. aprila je določen za smučanje po Triglavskem ledeniku in v okolici Staničeve koč. V torek, dne 2. aprila nadaljujejo tečajniki pot preko Hribarec v dolino Triglavskih jezer, kjer bo prenočišče v prijazni planinski postojanki SPD. V sredo dne 3. aprila prismočajo tečajniki preko Lanševnice na Komno, kjer ostanejo tudi v četrtek dne 4. aprila. V petek dne 5. aprila je nadaljevanje poti do Skalaškega doma na Voglu. V soboto dne 6. aprila pod Rodico do Orožneve koč pod Črno prto in v nedeljo eestop v Bohinjsko Bistrico in povratek v Ljubljano. Celokupni stroški za prehrano in prenočišče v planinskih postojankah bodo znašali za ves čas skupno s prijavnino okrog 600 din. Ako se ne prijavljajo najmanj 6 udeležencev, se turni tečaj ne vrši. Prijave je treba poslati najkasneje do 23. marca t. l. na društveno pisarno SPD v Ljubljani, Alekandrova cesta 4-1, kjer dobiti tudi vse podrobnejše informacije o navedenem turnem smučarskem tečaju.

Razpis

S. S. K. Maraton razpisuje tekmovanje za prvenstvo Maribora v rokoborbi v grško rimskem stilu poedincev vseh 7 kategorij. Pravico do tekmovalja imajo po trije člani posameznih klubov vsake kategorije iz teritorija mesta Maribora. Tekmuje se po pravilniku J. T. A. Prvi trije plasirani vsake kategorije na tem tekmovalju imajo pravico do nadaljnjega tekmovalja, t. j. za banovinsko prvenstvo.

Predtekmovalja posameznih kategorij se vrši v petek, dne 15. t. m. ob 20. uri v Slomškovi šoli v Miklošičevi ulici.

Finalno tekmovalje, v katerem se moreta boriti prvi in drugi plasirani od vsake katego-

rije za prvenstvo odnosno prvi trije plasirani, če to določi žirija v predtekmovalju, se vrši v soboto zvečer ob 20 v dvorani Zadrudne gospodarske banke na Aleksandrovi cesti št. 6. Tehtanje se prične eno uro pred posameznim tekmovaljem, to je ob 19. Zrebanje se vrši v petek pred predtekmovalji. Vsak tekmovallec tekmuje na lastno odgovornost. Razglasitev rezultatov se vrši na mestu tekmovalja samem.

Snežne razmere

Poročilo Tujkoprometnih zvez v Ljubljani in Mariboru. SPD in JZSZ, dne 13. marca

Kranjska gora 810 m:	+1, oblačno, vetrovno, 25 cm snega, južen.
Krnica: 140 cm snega, južen.	
Pokljuka 1300 m:	+2, sneži, 75 cm snega, sen.
Bohinj—Se. Jancez 530 m:	+6, dežuje, 40 cm snega, juženi.
Bohinj—Zlatorog 530:	+4, oblačno, dežuje, 40 cm snega.
Dom na Komni 1520 m:	—1, sneži, 135 cm snega.
Triglavskih jezer:	—2, sneži, 140 cm snega.
Dom na Kravcu 1700 m:	—2, oblačno, 80 cm snega, osenjen.

ZFO

Naši prvaki se bodo pomerili v orodnih vajah. Lansko leto je izvedla Zveza fantovskih odsekov svoje prve tekme posameznikov v orodni telovadbi. Ze takoj za prve tekme je bilo med našimi ljudmi veliko zanimanja, že takoj prve tekme so pokazale, kako potrebno je bilo tako tekmovanje. To je tudi razumljivo, kajti doslej nikjer niso imeli priliko gledalci točno zasledovati potek posameznih borb, temveč so se morali zadovoljiti z rezultati, ki so jih čitali naslednji dan v listih.

Orodna telovadba je namreč ona telovadna panoga, ki najbolj potegne gledalca za seboj. Če se pa vrši naelop v obliki tekem, potem so orodne vaje še neprimerno bolj privlačne. In če je stvar tako organizirana, da vsak lahko zasleduje potek tekmovalja in da se proti vse za vse rezultate, potem puštanje stvar šele zanimiva.

Letošnje tekme bodo v nedeljo, 31. marca v Kranju. Priprave so v polnem teku, tako, da lahko mirno trdimo, da bodo letošnje telovadne tekme prekašale lanskoletne: in to v vsakem oziru: v organizaciji kot tudi ter v kvaliteti tekmovalcev.

Ze danes opozarjamo Fantovske odseke in Dekliske krožke okrog Kranja, da si takoj zagotovijo vstopnice za dopoldansko tekmovalje in popoldnjsko akademijo in tekmovalje, ki bo — kakor smo že omenili — v Kranju, dne 31. marca.

Vesti športnih zvez, klubov in društev

Športni klub Vid ima svoj občni zbor v petek, 15. t. m. ob 20 zvečer v svojih klubskih prostorih na Vidu. Za vse člane obvezno.

SK Slavija. Dravi ob 20 zvečer bo občni zbor v posebnih gostilne pri »Fajnuštrcu«. Za vse člane obvezna. Ako ob določen uri občni zbor ni sklopljen, bo pol ure pozneje nov občni zbor neglede na število prisotnih članov. Opozarjajo se vsi člani, da imajo glasovalno pravico samo oni, ki imajo poravnano članarino, t. j. po lahku poravnajo tudi pred občnim zborom blagajniku. Vsi točno in sigurno! — Tajnik L.

ZDK

Odbojka. Članice ljubljanskih krožkov imajo v petek, 15. marca ob 8 zvečer zopet redno vajo za odbojko.